

Projekta

REFORMĒTĀS ES KLP PILNĪGA IEVIEŠANA LATVIJĀ: IESPĒJAMĀ TIEŠMAKSĀJUMU REĢIONĀLĀ UN NOZARU DIFERENCĒŠANA

nosléguma pārskats

Izpildītāji:

Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta
Lauksaimniecības attīstības un ekonomisko attiecību nodaļa

2005. gada 29. jūnija
līgums
Nr. Līgums Nr. 290605/s231

Projekta vadītāji
Nodaļas vadītājs Andris Miglavs
Politikas analīzes vienības vadītāja Danute Jasjko

2005. gads

Satura rādītājs:

TABULU SARAKSTS:	4
ATTĒLU SARAKSTS:	5
1. KLP REFORMAS ĪSTENOŠANAS SCENĀRIJI LATVIJĀ	10
1.1. KLP reformas ieviešanas analizējamie aspekti Latvijā	10
1.1.1. VM ieviešanas laiks	10
1.1.2. Tiešā atbalsta reģionalizācija	11
1.1.3. Tiešā atbalsta diferenciacija atbilstoši zemes lietošanas mērķim	12
1.1.4. Tiešā atbalsta daļēja saistība ar lauksaimniecisko ražošanu	13
1.2. Scenāriju kopa	13
1.2.1. Latviju kā vienu reģionu raksturojošie scenāriji	13
1.2.2. Reģionalizācijas scenāriji	14
1.3. Vispārējie pieņēmumi	15
1.4. Politikas scenāriju kopas kvalitatīvā analīze	15
1.4.1. Tiešā atbalsta reģionalizācijas scenāriji	15
1.4.2. TM likmju nozaru diferenciacijas scenāriji	17
1.3.3. Tiešā atbalsta daļējās saistības scenāriji	19
1.5. Galvenie scenāriju formalizēšanas pieņēmumi	20
1.5.1. ES KTO noteiktais atbalsts un MLA atbalsts	20
1.5.2. Produkcijas cenas	23
1.5.3. Resursu daudzumu un cenu pārmaiņas	25
2. IZMATOTĀS ANALĪTISKĀS METODES UN PAŅĒMIENI	27
2.1. Modeļa pamatpieņēmumi	27
2.2. Atbalsts lauksaimniecībai	29
2.3. Zemes platības	29
2.4. Cenu sistēma	29
2.5. Importa un eksporta tarifi	30
2.6. Ražošanas kvotas	30
2.7. Modelī izmantotā informācija	30
2.8. Pirmās kategorijas ieejas informācija	30
2.9. Otrās kategorijas ieejas informācija	31
3. ES TIEŠMAKSĀJUMU REFORMAS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS UZ LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBU UN REĢIONĀLO ATTĪSTĪBU	34
3.1. Iespējamā MLA maksājumu ietekme uz KLP reformas ieviešanas gaitu Latvijā	34
3.1.1. Lauku attīstības plāna pasākumi modelī	35
3.1.2. Nemainīga MLA atbalsta politika Latvijā līdz 2013. gadam	35
3.1.3. KLP reformas ieviešana un MLA maksājumu iespējamā atcelšana 2007. gadā	38
3.2. KLP reformas ieviešanas "tīrā" ietekme uz Latvijas lauksaimniecību	39
3.2.1. Tiešmaksājumu reformas ietekmes novērtējums Latvijas lauksaimniecības sektora griezumā 39	
3.2.2. KLP reformas ieviešana un Latvijas reģionālā attīstība	44
3.2.3. KLP reformas ietekme uz atsevišķu lauksaimniecības nozaru attīstību	47
3.3. Tiešā atbalsta reģionalizācijas iespējas Latvijā	50
3.3.1. Atbalsta reģionalizācijas ietekme uz zemes izmantošanas struktūru Latvijas reģionos	50

3.3.2. Atbalsta reģionalizācijas ietekme uz atsevišķu nozaru attīstību	54
PIELIKUMU SARAĶSTS:	65
PIELIKUMI:	66

Tabulu saraksts:

1.1-1. tabula. Latvijas politikas analīzes reģionu raksturojums	12
1.4-1. tabula. Vidējās MLA atbalsta likmes un kopējā MLA novirzāmā atbalsta summa dažādos reģionos 2004.-2013. gadā	23
1.4-2. tabula. Augkopības un lopkopības produktu prognozējamo iepirkuma cenu aprēķins	24
1.4-3. tabula. Pieņēmumi par resursu patēriņu un cenu pārmaiņām, vidēji gadā	25
2.2-1. tabula. Galvenie pieņēmumi par ikgadējiem produktivitātes un efektivitātes tempiem Latvijas lauksaimniecības sektoros laika posmā no 2003. gada līdz 2013. gadam	27
2.2-2. tabula. Pieņēmumi par ražības funkciju parametru k_a , un k_b vērtībām dažām laukaugu kultūrām periodā līdz 2013. gadam	28
2.2-3. tabula. Augkopības un lopkopības ražošanas izmaksu dalījums LAPA modelī.	31
2.2-4. tabula. LAPA modelī pieņemtie apakšējie un augšējie ierobežojumi dzīvnieku skaita ikgadējām izmaiņām	32
2.2-5. tabula. LAPA modelī pieņemtie apakšējie un augšējie ierobežojumi dzīvnieku barības devu ikgadējām izmaiņām	33
attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos*, tūkst. ha	37
3.4-1. tabula. Prognozētās atbalstam piesakāmās lauksaimniecības platības 2009. gadā atsevišķos reģionos saskaņā ar dažādiem scenārijiem, tūkst. ha	50
S1. tabula. Tiešo maksājumu un MLA atbalsta likmes A9 un S9 scenārijos, pieņemot, ka MLA atbalsts saglabāsies 2006. gada līmenī, Ls/ha	57
S2. tabula. Analītisko aprēķinu rezultātu apkopojums A9, S9, S9l un S9a scenārijā uz 2009. un 2013. gadu	58
S3. tabula. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošana Latvijas reģionos saskaņā ar A9, S9, S9a un S9l scenāriju 2013. gadā	59

Attēlu saraksts:

1.1. attēls. Latvijas reģioni lauksaimnieciskās politikas ietekmes novērtēšanai	11
1.2. attēls. Scenāriju veidošanas aspekti un ar tiem saistītie kritēriji	13
1.3. attēls. VM reģionālie “griesti” A9, RF1, RI un RE scenārijos 2009. gadā, milj. EUR, un 2004. gada VM atbilstošā platība, 1000 ha	16
1.4. attēls. VM reģionālās tiesību vērtības A9, RF, RI un RE scenārijos 2009. gadā, EUR/ha, un to struktūra RF scenārijā	17
1.5. attēls. Zālāju un pārējo laukaugu VM „aploksnes” D scenārijā, milj. EUR, un VM tiesību vērtības D un A9 scenārijos, EUR/ha, 2009. gadā.....	18
1.6. attēls. Zālāju un pārējo laukaugu VM „aploksnes” D scenārijā (), milj. EUR, un VM tiesību vērtības D un A9 scenārijos, EUR/ha, 2009. gadā.....	19
1.7. attēls. Laukaugu tiešā atbalsta maksājumu struktūra S9a scenārijā un atbalsta maksimālā līmeņa salīdzinājums S9l, S9 un A9 scenārijos, EUR/ha.....	20
1.8. attēls. Scenāriju kopa tiešmaksājumu reformas ieviešanai Latvijas lauksaimniecības sektorā.....	21
3.1. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijā dažādos scenārijos 2003*, 2006., 2009. un 2013. gadā, pieņemot, ka MLA maksājumi līdz 2013. gadam saglabāsies 2006. gada līmenī, tūkst. ha.....	36
3.2. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos*, tūkst. ha	37
3.3. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra dažādos scenārijos Austrumlatvijas reģionā*, tūkst. ha.....	37
3.4. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes platība un sektora ienākumi Latvijā saskaņā ar A9 scenāriju, pieņemot, ka MLA maksājumi tiks atcelti 2007. gadā, tūkst. ha un milj. LVL.....	39
3.5. attēls. Prognozējamās izmantotās lauksaimniecības zemes platības Latvijā, tūkst. ha	40
3.6. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijā dažādos scenārijos, pieņemot, ka MLA maksājumi tiks atcelti 2009. gadā, tūkst. ha.....	41
3.7. attēls. Prognozētie kopējie Latvijas Lauksaimniecības sektora ienākumi (PV), milj. Ls	42
3.8. attēls. Prognozējamā Latvijas lauksaimniecības sektora izlaide, milj. Ls.....	42
3.9. attēls. Darbaspēka izmantošanas prognozes Latvijas lauksaimniecības sektorā, milj. cilvēkstundu	43
3.10. attēls. Prognozējamais atbalsta apjoms Latvijas lauksaimniecības sektoram (ieskaitot arī MLA maksājumus līdz 2009. gadam), milj. Ls	43
3.11. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha	45
3.12. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Austrumlatvijas reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha	45
3.13. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijas Centrālajā reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha	46
3.14. attēls. Prognozētā ienākumu struktūra Latvijas reģionos saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2013. gadā, milj. LVL	47
3.15. attēls. Piena ražošanas prognozes Latvijā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t	48
3.16. attēls. Prognozētie graudu ražošanas apjomi Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t. .	48
3.17. attēls. Rapšu ražošanas apjomu prognozes Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t.	49
3.18. attēls. Prognozētās papuvju, nekultivēto pļavu un ganību platības Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. ha.....	49
3.19. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha	51
3.20. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Vidzemes līča reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha	53
3.21. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Austrumlatvijas reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha	53

3.22. attēls. Prognozētās graudaugu ražošanas attīstības tendences Latvijā saskaņā ar dažādiem scenārijiem laikā no 2009. līdz 2013. gadam, tūkst. t	54
3.23. attēls. Prognozētās zemes platības papuvēm, nekultivētām pļavām un ganībām Latvijā saskaņā ar dažādiem scenārijiem laikā no 2009. līdz 2013. gadam, tūkst. ha	55

Saīsinājumu saraksts:

CSP	–	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EK	–	Eiropas Komisija
EM	–	Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
ES	–	Eiropas Savienība
EUR	–	Eiropas Savienības naudas vienība, eiro
IKP	–	Iekšzemes kopprodukts
KLP	–	Kopējā lauksaimniecības politika
KTO	–	Koptirgus organizācija
LAPA	–	Latvijas lauksaimniecības politikas analīzes modelis
MLA	–	mazāk labvēlīgie apvidi
LIZ	–	lauksaimniecībā izmantojamā zeme
LR	–	Latvijas Republika
LVAEI	–	Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūts
MK	–	Latvijas Republikas Ministru kabinets
PVTM	–	papildu valsts tiešie maksājumi
TM	–	tiešie maksājumi
VM	-	vienotais maksājums
VPD	–	Vienotais programmdokuments
VPM	-	vienotais platības maksājums
ZM	–	Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

Ievads

Eiropas Savienības (ES) 2003. gada Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) reformas pasākumu īstenošanas izvēles iespējas turpmākās lauksaimniecības attīstības virzībai Latvijā nacionālās politikas veidotājiem liek rast kompromisu starp dažādu nozaru un reģionu ražotāju grupu, kā arī sabiedrības un tautsaimniecības interesēm, ņemot vērā lauksaimniecisko ražošanu kā vienu no lauku ekonomikas sastāvdaļām. Tieši no tā, uz kādiem principiem turpmāk tiks veidota Latvijas lauksaimniecības un lauku politika vienotajā ES ekonomiskajā telpā, būs atkarīgs, vai Latvijas lauksaimniecība kļūs par efektīvu ražošanas nozari, kas spēs konkurēt Eiropas un pasaules tirgū, kā arī tas, vai, paaugstinoties ekonomiskai aktivitātei atsevišķos reģionos, notiks sociāli ekonomiskās attīstības izlīdzināšanās Latvijā teritorijā.

LVAEI, 2004./2005. gadā, strādājot pie LR ZM pasūtītā zinātniskā pētījuma¹, tika analizēta KLP reformas pasākumu īstenošanas kompleksā ietekme uz Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību reģionos un valstī kopumā. Šajā pētījumā tika novērtēti KLP tiešmaksājumu reformas ieviešanas pamatscenāriji, kas saistīti ar iespējamām Latvijas izvēlēm attiecībā uz pilnāpjoma reformas ieviešanas laiku un tiešā atbalsta atdalīšanas pakāpi no ražošanas.

Pēc LR ZM pasūtījuma pētījums 2005. gadā tika turpināts projekta “Reformētās ES KLP pilnīga ieviešana Latvijā: iespējamā tiešmaksājumu reģionālā un nozaru diferencēšana” ietvaros, izpildot ar Lauku atbalsta dienestu noslēgtā līguma² uzdevumus izstrādāt un ekonomiski novērtēt detalizētākus KLP tiešmaksājumu reformas scenārijus Latvijā, ievērojot tiešā atbalsta iespējamo reģionalizāciju un Vienotā maksājuma tiesību vērtību likmju dažādošanu.

Šī pētījuma mērķis ir izstrādāt un ekonomiski novērtēt detalizētākus KLP tiešmaksājumu reformas scenārijus Latvijā, ievērojot tiešā atbalsta iespējamo reģionalizāciju un VM tiesību vērtības likmju dažādošanu.

Darbā risinātie uzdevumi ir:

- 1) izstrādāt iespējamus ES KLP tiešmaksājumu piemērošanas scenārijus, ievērojot TM likmju reģionālās un nozaru diferencēšanas iespējas;
- 2) novērtēt TM ietekmes mijiedarbībā ar ML maksājumiem un bez tiem;
- 3) formulēt lauksaimniecības reģionāli līdzsvarotu attīstību virzošas TM piemērošanas sistēmas iespējamus risinājumus;
- 4) novērtēt tiešmaksājumu pilnīgas atdalīšanas no lauksaimniecības ražošanas ar lielāku VM likmi lauku/zālāju platībām ietekmi;

Pētījuma gaitā kvalitatīvi un, balstoties uz kvalitatīvās analīzes rezultātiem un secinājumiem par turpmākās analīzes nepieciešamību, arī kvantitatīvi novērtēti KLP tiešmaksājumu reformas ieviešanas scenāriji, kas saistīti ar tiešā atbalsta finansējuma sadali reģioniem atbilstoši dažādiem kritērijiem, tiešā atbalsta diferencētu likmju noteikšanu zālājiem un citiem laukaugiem, kā arī tiešā atbalsta piesaisti tikai vienam no lauksaimnieciskās darbības virzieniem - augkopības vai lopkopības sektoros saražotajai produkcijai.

Pētījumā izmantotas kvalitatīvās analīzes metodes un lauksaimniecības politikas analīzes LAPA modelis kā kvantitatīvās analīzes metode, kuras lietojot, ir iegūts novērtējums tiešmaksājumu reformas ietekmei uz lauksaimniecisko ražošanu nozaru un reģionālā griezumā, sektora ienākumu līmeni un struktūru reģionālā griezumā, kā arī zemes izmantošanas līmeni un struktūru reģionālā griezumā. Papildus tika izvērtēta nosacīti “tīrā” tiešmaksājumu reformas ietekme uz Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību - bez MLA maksājumu ietekmes uz pilnāpjoma reformas ieviešanas rezultātiem.

Sagatavotais gala ziņojums atspoguļo projekta realizācijas gaitā paveikto darbu un tā rezultātus:

- izstrādātos scenārijus un to veidošanas aspektus,
- šo scenāriju kvantificētos raksturojumus, pieņēmumus un kvalitatīvās analīzes rezultātus,
- kvantitatīvās analīzes rezultātus.

¹ Projekts “Eiropas Savienības Kopējās lauksaimniecības politikas 2003. gada reformas ieviešanas Latvijas scenāriji un to īstenošanas novērtējums” (Līgums par valsts subsīdiju saņemšanu Nr. 140704/5491 un Nr. 281004/S586)

² Līgums par valsts subsīdiju saņemšanu Nr. 290605/S231

Ziņojumu veido 3 nodaļas. Pirmajā nodaļā ir parādīta scenāriju veidošanas aspektu kvalitatīvā analīze, sākotnēji definēto scenāriju kopa, kā arī sniegta iespējamās reģionalizācijas, maksājumu diferencēšanas un atbalsta daļējas saistības scenāriju kvalitatīvais novērtējums. Analizētas dažādiem scenārijiem kvantificētās tiešmaksājumu likmes un kopējais tiešā atbalsta apjoms reģionālā griezumā, kā arī formulēta galīgā scenāriju kopa. Otrajā nodaļā aprakstīti pamatpieņēmumi kvantitatīvās analīzes metodēm un pētījumā izmantotā informācija. Trešajā nodaļā ir iekļauti analīzes rezultāti.

Ziņojuma pielikumos pievienotas tabulas ar dažādiem scenārijiem aprēķinātām tiešā atbalsta likmēm un kopējo finansējumu, LAPA modeļa pieņēmumi.

Pētījuma izstrādē piedalījās LVAEI pētnieki Andris Miglavs, Danute Jasjko, Guna Salputra, Ludmila Fadejeva un Anastasija Radionova. Informatīvo atbalstu ES KLP reformas dokumentu interpretācijā sniedza ZM speciālisti Ginta Jakobsone, Aija Vīgnere un Ilona Rodina.

1. KLP reformas īstenošanas scenāriji Latvijā

LVAEI, 2004./2005. gadā, strādājot pie LR ZM pasūtītā zinātniskā pētījuma [39.], tika analizēta KLP reformas pasākumu īstenošanas kompleksā ietekme uz Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību reģionos un valstī kopumā. Šajā pētījumā tika novērtēti KLP tiešmaksājumu reformas ieviešanas pamatscenāriji, kas saistīti ar iespējamām Latvijas izvēlēm attiecībā uz pilnājuma reformas ieviešanas laiku un tiešā atbalsta atdalīšanas pakāpi no ražošanas. Izmantojot Lauksaimniecības politikas analīzes (LAPA) un Statisko saimniecību ekonomikas (SEMS) modeļus kā kvantitatīvās analīzes metodes, iegūts novērtējums tiešmaksājumu reformas ietekmei uz lauksaimnieciskās ražošanas, lauku un ar lauksaimniecību saistīto ekonomikas nozaru attīstību un lauku saimniecībām reģionālā griezumā.

Izmantojot jau iegūtos aprēķinu rezultātus, tiek izvirzīts uzdevums pētījuma turpinājumā³ kvalitatīvi un kvantitatīvi izanalizēt:

- KLP reformas tiešmaksājumu efektu uz lauksaimniecības sektora, atsevišķu nozaru un Latvijas reģionu attīstību, vērtējot dažādas pakāpes tiešā atbalsta atdalīšanas no lauksaimniecības ražošanas variantus;

kā arī 2003. gada 29. septembra Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003:

- 71f. pantā paredzēto tiešā atbalsta *reģionalizācijas* iespēju Latvijā, t. i., tiešo maksājumu sadales iespēju vienas dalībvalsts dažādiem reģioniem, balstoties uz objektīviem kritērijiem;
- kā arī 71h. pantā paredzēto tiešo maksājumu likmju *diferenciācijas* iespēju Latvijā atkarībā no zemes lietošanas mērķa, t. i., diferencētas VM vērtības noteikšana zālājiem un pārējiem laukaugiem.

1.1. KLP reformas ieviešanas analizējamie aspekti Latvijā

Latvijai tiek saglabātas trīs pamatizvēles reformētās KLP tiešā atbalsta sistēmas ieviešanā:

- kurā gadā ieviest VM shēmu, tomēr atceroties, ka tas nevar notikt vēlāk kā 2009. gadā;
- cik lielā mērā tiešo atbalstu atdalīt no ražošanas: pilnīgi atdalīt, saglabāt maksimāli atļauto saistību ar konkrēta produkta ražošanu vai realizēt kādu vidusceļu;
- kādu VM shēmu izvēlēties īstenot - reģionāli neitrālu vai reģionāli diferencētu?

Šie jautājumi nosaka scenāriju veidošanas aspektus, uz kuru pamata ir iespējams identificēt tiešmaksājumu reformas ieviešanas variantu kopu, izvēloties no kāda aspekta ekstrēmi vērtējamus variantus. Izmantojot tādu pieeju, var pieņemt, ka arī pārējos variantos sagaidāmais rezultāts būs šajā intervālā.

Iepriekšējos pētījumos, kas veikti saskaņā ar ZM finansēto projektu “Eiropas Savienības Kopējās lauksaimniecības politikas 2003. gada reformas ieviešanas Latvijas scenāriji un to īstenošanas novērtējums”⁴, izdarītie secinājumi attiecībā uz atsevišķiem aspektiem ļauj sašaurināt to aptveramības nepieciešamību vai pat reducēt uz vienu konkrētu variantu, tāpēc šajā pētījumā analīze var tikt padziļināta, izmantojot citu aspektu papildu izvērsumu.

1.1.1. VM ieviešanas laiks

Šis pētījums veikts, zinot, ka 2006. gadā Latvijā tiešmaksājumus administrēs Vienotā platības maksājuma shēmas ietvaros, tādēļ divi galējie varianti KLP reformas pilnīgas īstenošanas uzsākšanai Latvijā ir vai nu 2007. gads, vai 2009. gads.

Tomēr scenāriju veidošanā KLP reformas pilnīgas īstenošanas uzsākšanai Latvijā tiek izvēlēts 2009. gads. Tas pamatojams ar būtiskiem secinājumiem no iepriekšējā pētījumu posma [0], proti: KLP reformas pēc iespējas vēlākā ieviešana dod lielāku attīstības impulsu Latvijas lauksaimniecībai, kā arī sektora kopējo ienākumu palielinājumam. Izmantojot VPM shēmas sniegto iespēju no nacionālā budžeta novirzīt lielāku summu PVTM līdz 2009. gadam, tiek sasniegta izdevīgāka starta pozīcija

³ Projekts “Reformētās ES KLP pilnīga ieviešana Latvijā: iespējamā tiešmaksājumu reģionālā un nozaru diferencēšana” (Līgums par valsts subsīdiju saņemšanu Nr. 290605/S231)

⁴ Līgums par valsts subsīdiju saņemšanu Nr. 140704/5491 un Nr. 281004/S586

sektora turpmākai izaugsmei reformas īstenošanas laikā ar attīstītu lauksaimniecisko ražošanu un aprītē iekļautām lielākām zemes platībām.

1.1.2. Tiešā atbalsta reģionalizācija

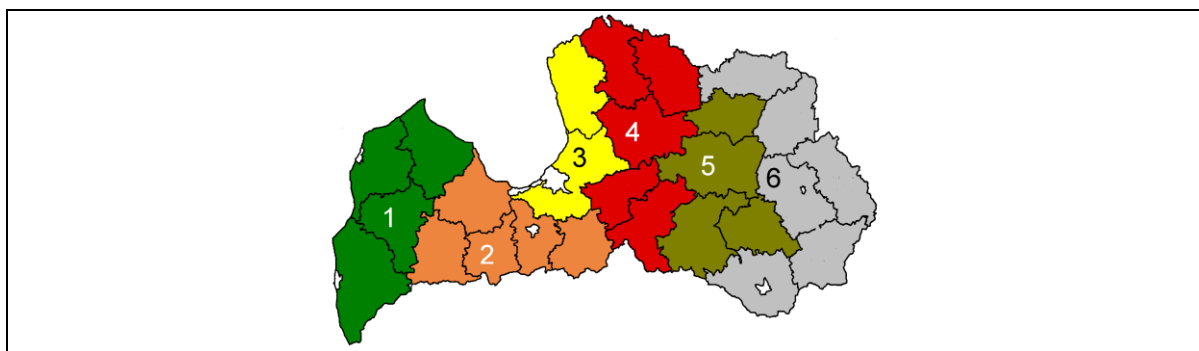
Daudzās dalībvalstīs (arī Latvijā) ir būtiskas reģionālās atšķirības gan lauksaimnieciskās ražošanas apstākļos (klimats, reljefs, augsnes kvalitāte utt.), gan sociāli ekonomiskajos apstākļos (bezdarba līmenis, iedzīvotāju ienākumu līmenis utt.), katra dalībvalsts, ieviešot reformēto atbalsta shēmu, ir tiesīga lemt par atbalsta reģionalizācijas iespējas izmantošanu un tās lietderīgumu ceļā uz šī mērķa sasniegšanu.

Reformētās KLP realizēšanas kontekstā Latviju var noteikt par vienu vai par vairākiem reģioni, un turklāt šos reģionus saskaņā ar objektīviem kritērijiem var definēt valsts pati⁵. Lai mērķtiecīgi izmantotu KLP tiešā atbalsta politikas pasākumus, nepieciešams izveidot no lauksaimniecības un lauku attīstības viedokļa iespējami viendabīgus teritoriālos grupējumus, kas ļautu diferencēt politikas pasākumu plānoto atbalstu tieši šim nolūkam noteiktos reģionos. Teritoriālo dalījumu politikas analīzes mērķiem var veidot atšķirīgu no tradicionālā reģionālā dalījuma, jo konkrētu mērķu sasniegšanai politikas pasākumu attiecināšana var būt atšķirīga.

Šajā pētījumā politikas ietekmes teritoriālo aspektu novērtēšanai ir izmantots Latvijas reģionālais dalījums, ko ar faktoranalīzes un klāsteranalīzes palīdzību izveidojām, izvērtējot rajonu sociāli ekonomiskās (ienākuma līmenis, nodarbinātība lauksaimniecībā, saimniecību ekonomiskais lielums u. c.), demogrāfiskās (lauku iedzīvotāji, iedzīvotāju blīvums u. c.) un lauksaimnieciskās ražošanas (produktivitāte, resursu izvietojums) atšķirības atbilstoši 2001.-2003. gada datiem. *Lai rajonu grupējums dotu iespēju ievērtēt arī lauku attīstības politikas instrumentu ietekmi, reģionālais dalījums ir koriģēts*, ņemot vērā Lauku attīstības plāna pasākuma “Mazāk labvēlīgie apvidi un apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā” diferencētās maksājumu likmes, *aprēķinot vidējo likmi katra rajona LIZ ha. Tādējādi izveidoti 6 reģioni* lauksaimniecības politikas ietekmes novērtēšanai alternatīvos politikas scenārijos (sk. 1.1. attēlu):

1. **Kurzeme** - Liepājas, Ventspils, Talsu, Kuldīgas rajons;
2. **Zemgale** - Saldus, Tukuma, Dobeles, Jelgavas un Bauskas rajons;
3. **Vidzemes līcis** - Rīgas, Limbažu rajons;
4. **Viduslatvija** - Valmieras, Valkas, Cēsu, Ogres, Aizkraukles rajons;
5. **Centrālā Latvija** - Madonas, Gulbenes, Jēkabpils, Preiļu rajons;
6. **Austrumlatvija** - Alūksnes, Balvu, Rēzeknes, Ludzas, Krāslavas un Daugavpils rajons.

1.1. attēls. Latvijas reģioni lauksaimnieciskās politikas ietekmes novērtēšanai

Avots: LVAEI npublicēti materiāli

Atbalsta reģionalizāciju var uzskatīt par mehānismu pat visai radikālas politikas īstenošanai - vai nu lauksaimnieciskās ražošanas efektivitātes veicināšanai, vai arī sociāli ekonomisko problēmu risināšanai laukos. Tāpēc ir svarīgi novērtēt atbalsta reģionalizācijas iespējas Latvijā, kā arī tās potenciālo ietekmi uz sektora turpmāko attīstību.

Šajā pētījumā esam izstrādājuši trīs scenārijus, atbilstoši iespējamajiem VM likmju noteikšanas un piemērošanas principiem:

⁵ Regula R1782/2003

Kritēriji	MLA	L/s ražošanas nosacījumi		Sociāli ekonomiskie nosacījumi	
		MLA vidējā likme, EUR/ha LIZ	Trīs gadu vidējā graudaugu ražība, t/ha	Trīs gadu vidējais liellopu blīvums, LV/ha LIZ	Vidējais saimniecību ekonomiskais lielums, ELV
Reģioni		2001., 2002., 2003. g.		2001. g.	

- lielākas TM likmes reģioniem ar intensīvāku ražošanu;
- lielākas TM likmes reģioniem ar ekstensīvāku ražošanu;
- TM reģionālās likmes, atbilstoši katra reģiona 2004. gada pieteiktā atbalsta apjomiem.

Praktiski tie ļauj aprobēt dažādus lauksaimniecības un lauku politikas pasākumus, kuru iedarbība varētu būt vērsta uz esošās politikas principu saglabāšanu vai mērķtiecīgu atbalsta palielināšanu intensīvai lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai, vai arī uz atbalsta novirzīšanu sociāli ekonomisko problēmu risināšanai lauku teritorijās lauku attīstībai (sk. 1.2. attēlu).

Atbalsta reģionalizācijas scenāriji ir veidoti uz pilnībā no ražošanas atdalīto maksājumu scenārija bāzes- lai uzsvērti šī faktora “tīro” ietekmi. .

1.1.3. Tiešā atbalsta diferenciacija atbilstoši zemes lietošanas mērķim

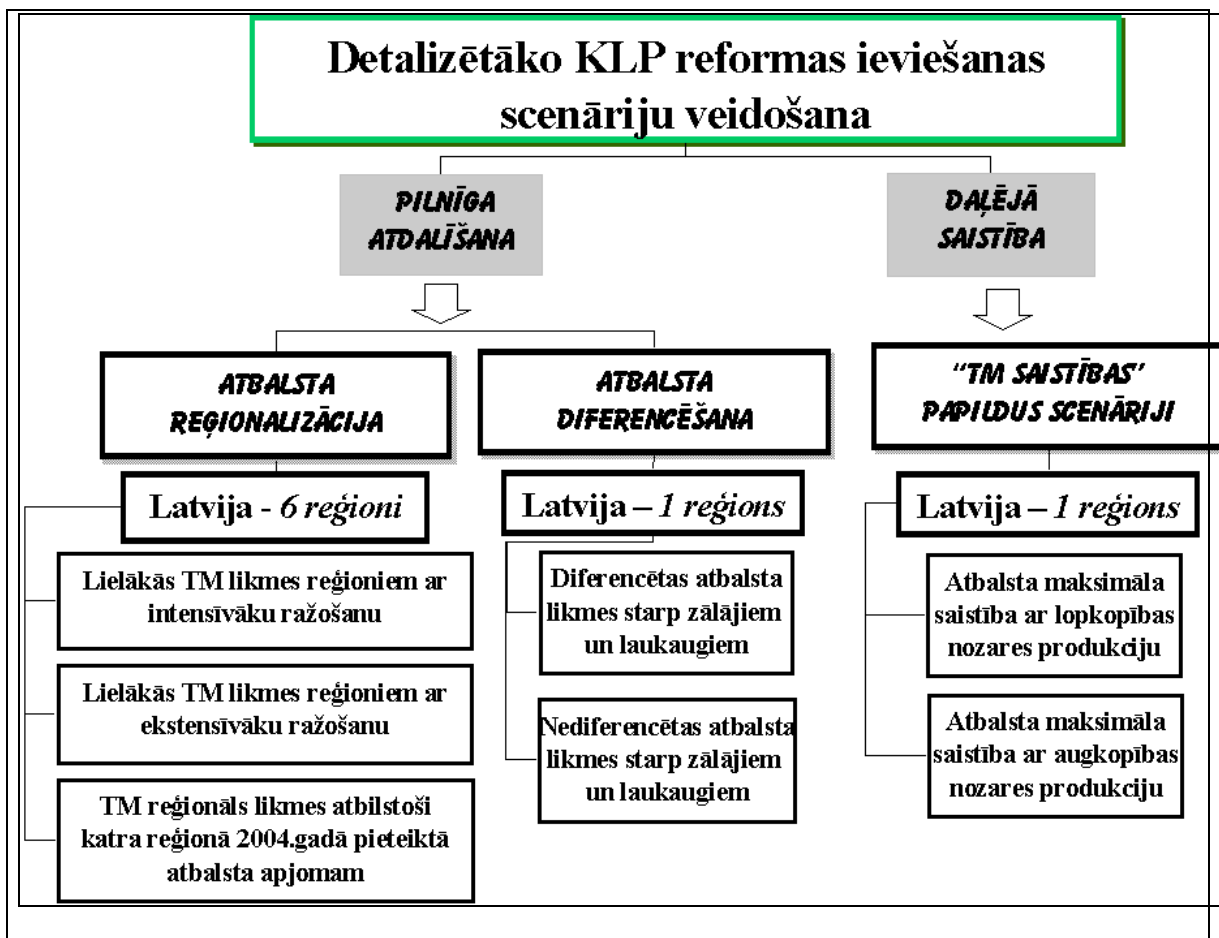
Diferencētas VM likmes noteikšana zālājiem un pārējiem laukaugiem var būtiski ietekmēt lopkopības sektora attīstību, kā arī veidot ekonomiskus priekšnosacījumus pilnīgi jauna produkta radīšanai - kvalitatīvai lauku ainavai. Lai veicinātu tikai kvalitatīvas vides radīšanu, lēmums zālāju platībām noteikt augstāku tiesību vērtību nekā laukaugu platībām nebūtu pamatots, jo izmaksas tirgus pieprasījumam atbilstoša produkta radīšanai atšķiras. Savukārt, ja mērķis ir liellopu sektora attīstības veicināšana, tad šāda diferencēta pieeja varētu būt pamatota. Ņemot vērā to, ka, KLP reformu ieviešot, tiešā atbalsta lielākā daļa tiks saistīta ar lauksaimniecības zemi, nosakot zālāju platībām augstāku tiesību vērtību nekā laukaugu platībām, daļa no tiešā atbalsta tiktu pastarpināti novirzīta lopkopības produktu ražotājiem. Atšķirīga zemes lietošanas struktūra reģionos un zālāju tiesību vērtības likme noteiks arī reģioniem atšķirīgu tiešmaksājumu apjomu, šādā veidā radot pilnāpjoma reformas ieviešanas gadā reģionos dažādas vidējās piešķirto tiesību vērtības, taču nenodrošinās pastāvīgu šīs vērtības tiesību saglabāšanu reģiona ietvaros.

1.1-1. tabula. Latvijas politikas analīzes reģionu raksturojums

1.	34,9	2,09	0,11	2,2	12%
2.	7,4	2,83	0,11	3,1	18%
3.	8,6	1,91	0,13	2,0	7%
4.	40,0	1,83	0,14	2,0	16%
5.	51,9	1,70	0,12	1,8	16%
6.	57,9	1,61	0,10	1,4	31%
Vidēji Latvijā:	37,9	2,08	0,12	2,1	100%

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot CSP un LAP

1.2. attēls. Scenāriju veidošanas aspekti un ar tiem saistītie kritēriji

Avots: LVAEI

1.1.4. Tiešā atbalsta daļēja saistība ar lauksaimniecisko ražošanu

KLP reformas īstenošanas ietvaros ir paredzēta arī iespēja tiešā atbalsta daļējai saistīšanai ar konkrētas nozares produkcijas ražošanas veicināšanu, lai sniegtu valstij iespēju sekmējot kādas lauksaimniecības sektora nozares ražošanas attīstību. Veidojot politikas scenārijus uz atbalsta saistības principa, tiešais atbalsts var tikt maksimāli saistīts ar jebkura veida lauksaimniecisko ražošanu, vai arī tikai ar augkopības nozares, vai tikai ar lopkopības nozares produkciju (ar liellopu un aitu gaļas ražošanu).

1.2. Scenāriju kopa

Visu šo aspektu kvalitatīvā analīzē ļauj formulēt sākotnējo scenāriju kopu tiešmaksājumu reformas ieviešanai Latvijas lauksaimniecības sektorā. Scenāriju kopa ietver 8 scenārijus, no kuriem pieci formalizē dažādus tiešā atbalsta atdalīšanas shēmu variantus sektoram kopumā. Pārējie trīs atspoguļo atšķirīgus atbalsta regionalizācijas variantus, kas varētu veicināt vai nu efektīvākas lauksaimnieciskās ražošanas izaugsmi, vai sociāli ekonomisko attīstību reģionos.

1.2.1. Latviju kā vienu reģionu raksturojošie scenāriji

a) A9 scenārijs

Tas paredz, ka KLP reforma Latvijā tiks ieviesta 2009. gadā, pilnīgi atdalot tiešo atbalstu no ražošanas. Gan ES finansētais tiešais atbalsts, gan PVTM tiks izmaksāti par zemi, kurai visos sektoros un visos reģionos piešķirtas vienādas vērtības VM tiesības.

Iepriekšējā pētījuma rezultāti [39.] parādīja, ka tiešā atbalsta pilnīga atdalīšana ļaus, pirmkārt, pilnīgāk izmantot ES budžeta līdzekļus, otrkārt, aprīt iesaistīt lielākās LIZ platības un, treškārt, zemniekiem daudz brīvāk izvēlēties savu saimniekošanas stratēģiju. Turklāt arī nepieciešamā atbalsta administrēšana varētu būt samēra vienkārša un no finansiālā viedokļa izdevīgāka. Tādējādi A9 tika izvēlēts par **bāzes scenāriju**, kas dos iespēju novērtēt dažādu lauksaimniecības politikas īstenošanas variantu sekas salīdzinājumā ar paredzētās KLP reformas īstenošanas pilnīgāko (radikālo) variantu.

b) D scenārijs

Šis ir TM atbalsta diferenciācijas scenārijs atbilstoši zemes lietošanas mērķim, kas veidots uz A9 scenārijā izdarītiem pamatpieņēmumiem, papildus paredzot diferencētas VM tiesību vērtības noteikšanu zālājiem (ilggadīgie zālāji, pļavas un ganības) un pārējiem laukaugiem. Scenārijs paredz nacionālo "griestu" lopkopības daļas novirzīšanu platībām, kas ir saistītas ar lopkopības produkcijas ražošanu (zālājiem), atbalstot vai nu turpmāku ražošanu, vai kompensējot iespējamu darbības pārtraukšanu šajā nozarē.

c) S9 scenārijs

Tas paredz, ka tiešais atbalsts tiks maksimāli saistīts ar lauksaimniecisko ražošanu (apstrādāto hektāru vai audzēto lopu), pārējo atbalsta apjomu izmaksājot par zemi, kurai piešķirtas visos sektoros un visos reģionos vienādas VM tiesību vērtības. Tiešā atbalsta likmes veidos 25% no laukaugu maksājuma likmes, 100% no zīdītājgovju prēmiju likmes, 40% no liellopu kaušanas prēmiju likmes, 50% no aitu māšu maksājumu likmes un 100% no maksājumu likmes par saražotajām sēklām. PVTM tiks piešķirti par zemi un mājlopiem, papildinot ar ražošanu saistītos ES maksājumus, kā arī no nacionālā budžeta tiks paaugstināta VM tiesību vērtības likme.

Papildus S9 scenārijam, kas pēc savas būtības ir pretpols A9 (bāzes) scenārijam, tika izveidotas arī šī scenārija divas modifikācijas: S9 (augi) (turpmāk - S9a) un S9 (lopi) (turpmāk - S9l). Tās iekļāva scenāriju kopā ar nolūku izanalizēt tiešā atbalsta saistību, to novirzot gaļas ražošanas (S9l) vai laukaugu ražošanas (S9a) veicināšanai.

d) S9 (augi) scenārijs

Šis scenārijs ir S9 scenārija modifikācija, paredzot, ka tiešais atbalsts tiks maksimāli saistīts vienīgi ar augkopības produkcijas ražošanu. Tiešo atbalstu izmaksās par zemi, kurai piešķirtas visos sektoros un visos reģionos vienādas VM tiesības vērtības, savukārt maksimāli atļautie 25% laukaugu maksājumu un 100% maksājumu par saražotajām sēklām paliks saistīti ar konkrēto produktu. PVTM tiks piešķirti par laukaugu hektāriem vai sēklām, papildinot ar ražošanu saistītos ES maksājumus, kā arī no nacionālā budžeta tiks paaugstināta VM tiesību vērtības likme.

e) S9 (lopi) scenārijs

Šis scenārijs arī ir S9 scenārija modifikācija, paredzot, ka tiešais atbalsts tiks maksimāli saistīts vienīgi ar lopkopības produkcijas ražošanu. Tiešais atbalsts tiks izmaksāts par zemi, kurai piešķirtas visos sektoros un visos reģionos vienādas VM tiesību vērtības. Savukārt maksimāli atļautie 100% zīdītājgovju prēmiju, 40% liellopu kaušanas prēmiju un 50% aitu māšu maksājumu arī turpmāk būs saistīti ar konkrēto produktu. PVTM piešķirs par mājlopiem, papildinot ar ražošanu saistītos ES maksājumus, kā arī no nacionālā budžeta paaugstinās VM tiesību vērtības likmi.

1.2.2. Reģionalizācijas scenāriji

a) RF scenārijs

Šis scenārijs ir tiešā atbalsta reģionalizācijas scenārijs, kas izveidots uz A9 scenārija bāzes. Šajā scenārijā paredzētais atbalsta līdzekļu sadales mehānisms balstās uz 2004. gadā reāli izmaksāto ES KTO tiešo maksājumu apjomu reģionos, lai varētu novērtēt maksimāli tuvinātos pirms un pēc reformas ieviešanas atbalsta sadales principus, kuri nodrošina zināmu politikas pēctecību arī reformētās KLP apstākļos.

b) RI scenārijs

Šis scenārijs ir tiešā atbalsta reģionalizācijas scenārijs, kura pamatā ir A9 scenārija bāze. Tas paredz tiešā atbalsta sadalījumu reģioniem proporcionāli 2004. gadā reģionā saražotās produkcijas vērtībai. Scenārijs paredz arī tiešmaksājumu mērķtiecīgu novirzīšanu reģioniem ar jau attīstītu intensīvu ražošanu, atbalstot vai nu turpmāku lauksaimniecības produkcijas ražošanu, vai kompensējot iespējamu darbības pārtraukšanu šajā nozarē.

c) RE scenārijs

Šis scenārijs ir tiešā atbalsta reģionalizācijas scenārijs, kas izveidots uz A9 scenārija bāzes un paredz tiešā atbalsta sadalījumu apgriezti proporcionāli 2004. gadā reģionā saražotās produkcijas apjoma vērtībai. Tāpat scenārijs paredz tiešmaksājumu mērķtiecīgu novirzīšanu reģioniem, kuros lauksaimnieciskā ražošana ir samērā neefektīva, lai ar tiešā atbalsta mehānisma palīdzību mēģinātu paaugstināt ekonomisko aktivitāti šajās teritorijās.

1.3. Vispārējie pieņēmumi

Visi iepriekš aprakstītie scenāriji tiek balstīti uz vienādiem pieņēmumiem:

- ES KLP ietvaros noteiktais tiešais atbalsts (VPM vai VM, PVTM un pagaidu valsts atbalsta maksājumi saskaņā ar ES līgumu) tiek aprēķināts saskaņā ar ES tiesiskajiem dokumentiem⁶ un Iestāšanās līgumu;
- PVTM un pagaidu valsts atbalsta maksājumi saskaņā ar ES līgumu tiks piešķirti maksimāli atļautā apjomā;
- pēc pārejas uz VM shēmu katru gadu tiek izveidota tiešā atbalsta nacionālā rezerve 3% apmērā no 2013. gadā Latvijai noteiktajiem nacionālajiem „griestiem”. Šī summa aprēķinātajās VM likmēs netiek iekļauta;
- no Lauku attīstības plānā definētajiem atbalsta pasākumiem tiks ievērtēti tikai mazāk labvēlīgo apvidu maksājumi, kas pēc savas ekonomiskās nozīmes ir līdzīgi KLP tiešmaksājumiem.
- līdz 2009. gadam Latvijā darbosies VPM administrēšanas shēma, tāpēc šajā laika posmā gan tiešmaksājumu likmes (sk. 1. pielikumu), gan finansējuma maksimālais līmenis dažādos scenārijos neatšķiras.

Sākot ar 2009. gadu, kad Latvijā obligāti jābūt ieviestai VM shēmai, finansējuma “griesti” vairs nemainās atkarībā no maksājumu atdalīšanas no ražošanas pakāpes. Tādēļ visos scenārijos maksimālais finansējuma līmenis ir vienāds, bet saistībā ar tiešmaksājumu reformas īstenošanas scenāriju atšķiras ES KTO noteiktā tiešā atbalsta likmes, jo atšķirīgas var būt attiecināmās lauksaimniecības zemju platības. Turklāt, katru gadu pieaugot finansējuma „griestiem”, proporcionāli augs aprēķināto TM likmju vērtība.

Izstrādāto scenāriju tiešā atbalsta maksājumu likmes visos sektoros un maksimālā finansējuma apjoms no ES un nacionālā budžeta laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam katrā scenārijā ir parādīti 2.-8. pielikumā.

1.4. Politikas scenāriju kopas kvalitatīvā analīze

1.4.1. Tiešā atbalsta reģionalizācijas scenāriji

Lai būtu iespējams novērtēt tiešā atbalsta reģionalizācijas iespējas Latvijā un to potenciālo ietekmi uz sektora attīstību, atbilstoši noteiktiem kritērijiem tika izstrādāti trīs KLP reformas ieviešanas scenāriji - RF, RI un RE (sk. 1.2. apakšnodaļu).

Latvijas reģionu lauksaimnieciskās ražošanas intensitātes atšķirības (Zemgale ir reģions ar visai intensīvu ražošanu, ņemot vērā saražotās produkcijas apjomu uz vienu LIZ ha, savukārt Austrumlatvija - reģions ar salīdzinoši ekstensīvu ražošanu) ir pamatkritērijs šīs scenāriju grupas izveidē.

Reģionālo atbalsta „aplakšņu” aprēķināšanai atbilstoši katra reģiona lauksaimnieciskās ražošanas intensitātei nepieciešams, lai augkopības un lopkopības produkcijas apjomi būtu salīdzināmi. Tāpēc pētījumā tiks izmantota saražotās produkcijas vērtība naudas izteiksmē, kas tiek noteikta atbilstoši produkcijas vidējām ražotāju cenām Latvijā.

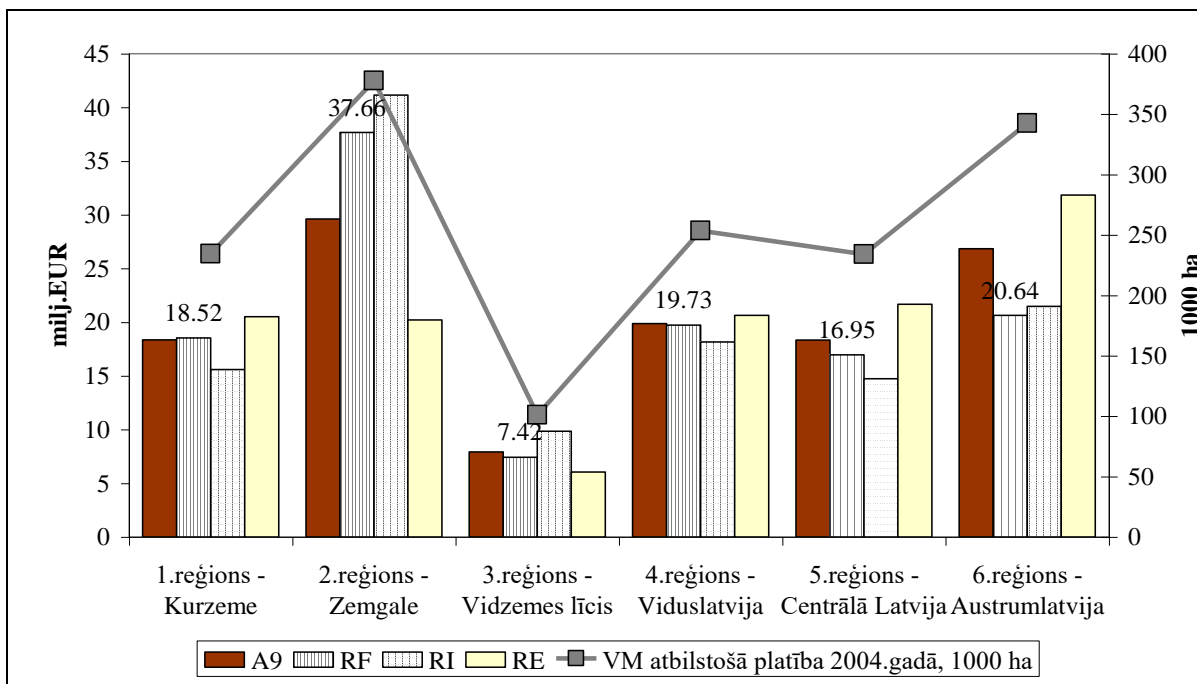
Aprēķinot kopējo saražotās produkcijas vērtību, netiek ņemta vērā cūkkopības un putnkopības nozares produkcija. Šie sektori nav devuši ieguldījumu nacionālajos finanšu „griestos”, kas panākti iestāšanās sarunās, kā arī minimāli izmanto tādus zemes resursus, uz kuriem attiecināmas aprēķinātās VM tiesību vērtības.

Aprēķinātie VM reģionālie “griesti” RF, RE un RI scenārijos ir attēloti 1.3. attēlā un salīdzinājumam dots nosacītais tiešā atbalsta „aplakšnes” sadalījums, kuru paredz A9 (bāzes) scenārijs.

A9 scenārijā paredzētais tiešā atbalsta nosacītais reģionālais sadalījums, kad TM likme nav reģionāli diferencēta, un par katru VM atbilstošo LIZ hektāru 2009. gadā tiek maksāta visos reģionos vienāda - 82,08 EUR/ha, ir proporcionāls 2004. gada VM atbilstošās platības reģionālajam sadalījumam. Tātad: ja Zemgales un Austrumlatvijas reģionos šīs platības ir vislielākās, tad arī finansējums te ir vislielākais. Vidzemes līča reģionā ir vismazākā LIZ platība, atbilstoši tam arī A9 scenārijā paredzētais tiešā atbalsta apjoms šim reģionam ir vismazākais. Tiešā atbalsta apjoms pārējiem trim reģioniem - Kurzemei, Viduslatvijai un Centrālajai Latvijai - ir samērā līdzīgs.

⁶ R1782/2003, R583/2004, R118/2005

1.3. attēls. VM reģionālie “griesti” A9, RF1, RI un RE scenārijos 2009. gadā, milj. EUR, un 2004. gada VM atbilstošā platība, 1000 ha

Avots: LVAEI aprēķini pēc R1782/2003 un CSP datiem par 2004. gadu

Savstarpēji salīdzinot tiešā atbalsta reģionālo sadalījumu RI un RE scenārijos, var secināt, ka VM reģionālo “griestu” lielākās atšķirības atkarībā no ES KLP reformas ieviešanas scenārija ir novērojamas divos reģionos - Zemgalē, ko raksturo intensīva lauksaimnieciskā ražošanas, un Austrumlatvijā, kur lauksaimnieciskā ražošanas ir ekstensīva. Pārējos reģionos tiešā atbalsta reģionālās „aploksnes” būtiski neatšķiras no nosacīti tiešā atbalsta sadalījuma A9 scenārijā, kas paredz visā valstī vienotu tiešā atbalsta likmi.

RF scenārija īstenošana pēc savas ekonomiskās būtības nozīmētu tiešmaksājumu aploksnes segmentētu saglabāšanu reģionos struktūrā, kas izveidojusies līdzšinējā lauksaimniecības ražošanas attīstības procesa gaitā. Un tas nozīmētu maksājumu aploksnes pārdalīšanu no Austrumlatvijas reģiona par labu Zemgales reģionam, citu reģionu gadījumā praktiski saglabājot neitralitāti.

RI scenārijs paredz tiešmaksājumu mērķtiecīgu novirzīšanu reģioniem ar jau attīstītu intensīvu ražošanu, tāpēc reģionālā „aploksne” Zemgalē ir aptuveni par 25% lielāka nekā A9 scenārijā, savukārt Austrumlatvijā - par apmēram 20% mazāka. Tādējādi var secināt, ka šāds tiešā atbalsta reģionalizācijas variants varētu būt pamatots, lai atbalstītu vai nu turpmāku lauksaimniecības produkcijas ražošanu, vai kompensētu iespējamu darbības pārtraukšanu šajā nozarē.

RI scenārijs TM pārdales kontekstā pastiprinātu RF scenārija tendenci, kā donorreģionus pievienojot arī Centrālo Latviju un Kurzemi, kur pašreizējais lauksaimniecības intensitātes līmenis ir zemāks kā Zemgalē.

RE scenārijā, salīdzinot ar iepriekšējo, vērojams apgriezti proporcionāls tiešā atbalsta reģionālā sadalījuma variants, t. i., reģionālā „aploksne” Zemgalē ir aptuveni par 25% mazāka kā A9 scenārijā, savukārt Austrumlatvijā - par aptuveni 20% lielāka.

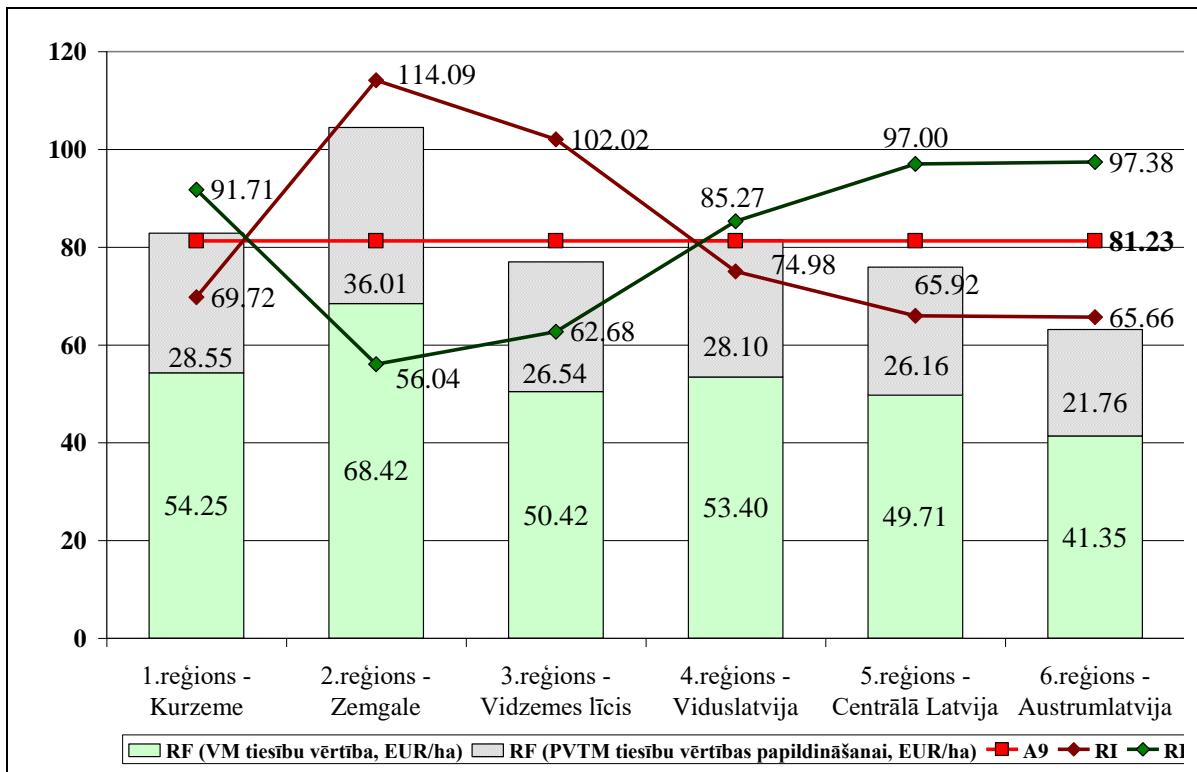
RE scenārijs varētu būt piemērots, lai ar tiešā atbalsta mehānisma palīdzību mēģinātu paaugstināt ekonomisko aktivitāti Latvijas reģionos ar ekstensīvu lauksaimniecības ražošanu, un tas nozīmētu tiešmaksājumu aploksnes pārdalīšanu no Zemgales par labu pārējai Latvijas teritorijai.

Salīdzinot VM reģionālo “griestu” sadalījumu RF un RI scenārijā, būtiskas atšķirības nav konstatējamas, jo RF scenārijā izmantotais faktiskais atbalsta apjoms 2004. gadā tika piešķirts galvenokārt ar produkcijas ražošanas apjomu saistītu maksājumu veidā. RI scenārijā šāds produkcijas apjoms ir produkcijas vērtības aprēķina pamatā.

Tātad līdzšinējās lauksaimniecības politikas ietvaros tiešais atbalsts faktiski ir koncentrējies reģionos ar intensīvāku ražošanu, savukārt uz citiem reģioniem vairāk novirzīts Lauku attīstības plāna pasākumu atbalsts, piem., atbalsts mazāk labvēlīgajiem apvidiem.

Analizējot aprēķinātās VM tiesību vērtības reģionos, situācija atšķiras (sk. 1.4. attēlu).

1.4. attēls. VM reģionālās tiesību vērtības A9, RF, RI un RE scenārijos 2009. gadā, EUR/ha, un to struktūra RF scenārijā

Avots: LVAEI aprēķini pēc R1782/2003 un CSP datiem par 2004. gadu

Analizējot katram reģionam aprēķinātās tiesību vērtības, redzams, ka tiešā atbalsta reģionalizācijas gadījumā tiesību vērtības dažos scenārijos būtiski atšķiras no vienotās VM likmes A9 scenārijā (sk. 1.4. attēlu)

RI scenārijā lielākās TM likmes ir ne tikai Zemgales, bet arī Vidzemes līča reģionā. Pārējiem reģioniem šis scenārijs, salīdzinot ar bāzes scenāriju, nav izdevīgs.

Līdzīgu VM tiesību vērtību kā A9 scenārijā RF scenārijs nodrošina Kurzemes un Viduslatvijas reģionā. Augstāka atbalsta maksājuma vērtība ir aprēķināta arī Zemgalē, tomēr šim reģionam aprēķināto RI scenārija likmi tā nesasniedz.

RE scenārijs vislielākās atbalsta iespējas uz vienu LIZ ha nodrošinātu Centrālās Latvijas, Austrumlatvijas, kā arī Kurzemes un Viduslatvijas reģionos, bet, salīdzinot ar citiem scenārijiem, samazinātu šīs iespējas Zemgalei un Vidzemes līcim.

Apkopojot iepriekš minēto, var secināt, ka ES KLP tiešā atbalsta reformas ieviešana, izmantojot kādu no reģionalizācijas scenārijiem, patiešām izraisīs atbalsta finanšu resursu pārdali, turklāt šie scenāriji nosaka reģionāli atšķirīgu VM tiesību vērtību pastāvīgu saglabāšanu reģionu teritorijā. Iespējamo šādas politikas seku analīzes rezultātu (sk. 3. nodaļu) novērtējums varētu būt viens no izšķirošajiem kritērijiem, pieņemot lēmumu par tiešā atbalsta reģionalizācijas iespēju izmantošanu Latvijā.

1.4.2. TM likmju nozaru diferenciacijas scenāriji

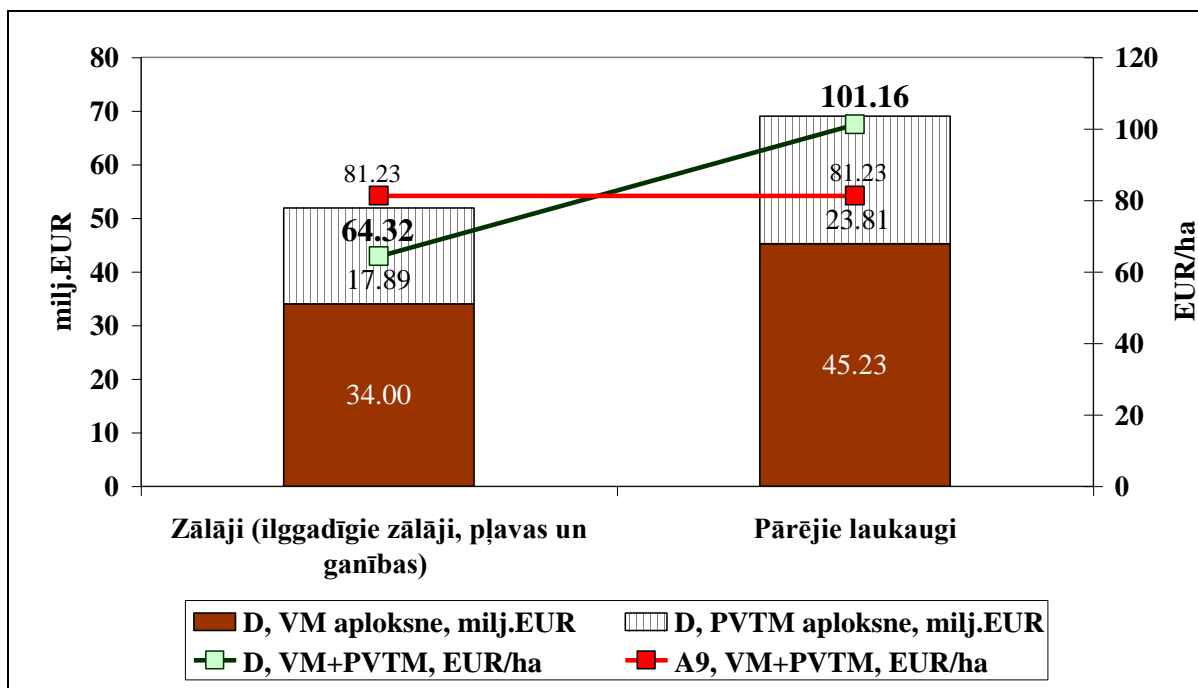
Diferencētu TM likmju noteikšana atkarībā no zemes lietošanas mērķa, t. i., atšķirīgas tiesību vērtības zālājiem un pārējiem laukaugiem, varētu tikt paredzētas, lai mazinātu iespējamo atbalsta samazinājumu lopu audzētājiem.

Tomēr, zālāju maksājumiem novirzot nacionālos finanšu "griestus" veidojošo lopkopības daļu ar nolūku lielāku atbalsta daļu paredzēt lopkopības nozarei, zālājiem tiktu noteikta pat mazāka likme

(64,32 EUR/ha) kā A9 scenārijā (81,23 EUR/ha), kur paredzēta vienāda likme neatkarīgi no zemes lietošanas mērķa (sk. 1.5. attēlu). Iemesls tam ir nacionālajos “griestos” ietilpstošā lopkopības sektora tiešmaksājumu apjoms, kura īpatsvars ir ievērojami mazāks kā augkopības sektora daļa⁷, kā arī lielās zālāju kategorijai atbilstošās platības.

Maksājumu aploksnis dalīšana pēc to nozaru izcelsmes un tālāka attiecināšana, attiecīgi- uz zālājiem un laukaugu platībām, radītu zināmas priekšrocības laukaugu nozarē aizņemtajām platībām.

1.5. attēls. Zālāju un pārējo laukaugu VM „aploksnis” D scenārijā, milj. EUR, un VM tiesību vērtības D un A9 scenārijos, EUR/ha, 2009. gadā

Avots: LVAEI aprēķini pēc R1782/2003 un CSP datiem par 2004. gadu

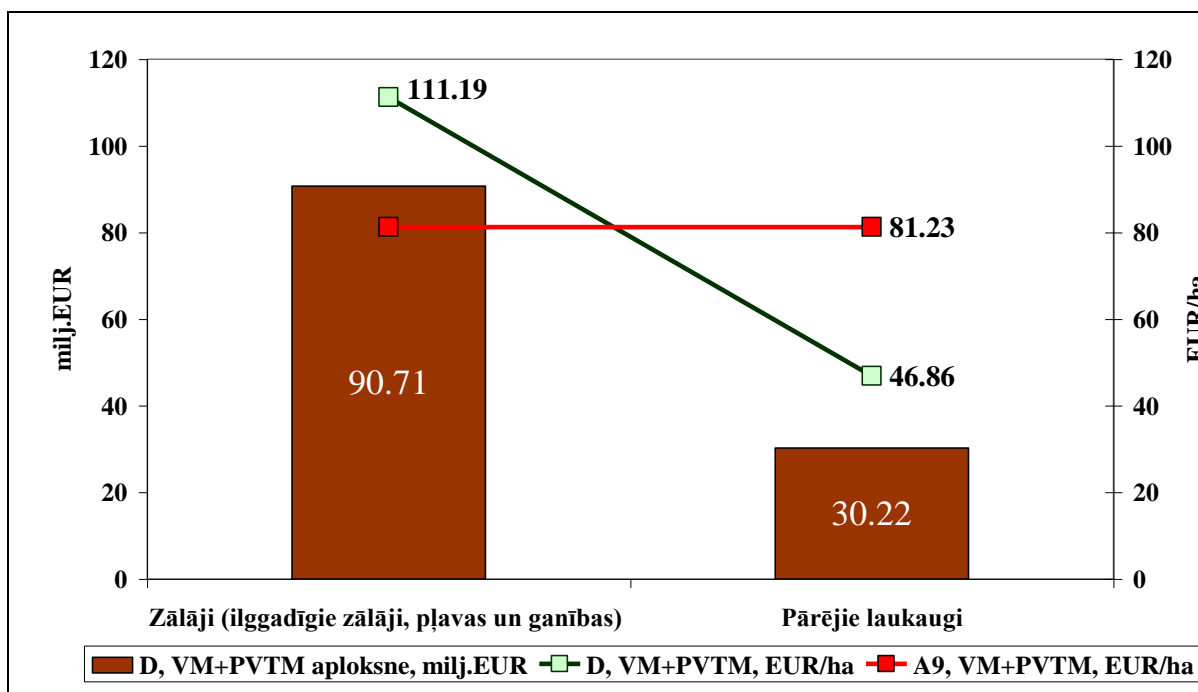
Tādēļ papildus tika izanalizēts vēl viens iespējamais TM likmju diferenciācijas variants, kur zālāju „aploksnis” veido nacionālo “griestu” lopkopības daļa, bet augkopības daļa tiek attiecināta uz visām - zālāju un laukaugu - platībām (sk. 1.6. attēlu).

Šādā veidā diferencējot TM likmes, zālājiem ieguva ievērojami lielāku likmi - 111,19 EUR/ha, nekā A9 scenārijā - 81,23 EUR/ha. Savukārt, pārējiem laukaugiem tika aprēķināta daudz mazāka tiesību vērtība.

Augkopības aploksnis attiecinot uz visām platībām un zālāju gadījumā iegūtās likmes papildinot ar uz šīm platībām attiecināto lopkopības aploksnis, zālāju platībām draud „pārkompensācija” – platības vienībai saņemtie tiešmaksājumi būtiski varētu pārsniegt zemes saglabāšanas labā lauksaimnieciskā stāvoklī izmaksas. Tādēļ liellopu sektora attīstības veicināšanai mērķtiecīgāk būtu saglabāt ar ražošanu saistītos lopkopības atbalsta maksājumus.

⁷ 2009. gads, atbalsts KTO ietvaros, finansējums no ES un nacionāla budžeta kopā - nacionālajos “griestos” ietilpstošie lopkopības sektora tiešmaksājumi ir 52,9 milj. EUR; augkopības sektora tiešmaksājumi ir 70,4 milj. EUR

1.6. attēls. Zālāju un pārējo laukaugu VM „aploksnes” D scenārijā ⁽⁸⁾, milj. EUR, un VM tiesību vērtības D un A9 scenārijos, EUR/ha, 2009. gadā

Avots: R1782/2003, LVAEI aprēķini pēc CSP datiem par 2004. gadu

Balstoties kvalitatīvās analīzes rezultātiem, tika pieņemts lēmums svītrot D scenāriju no pētījuma tālākajā gaitā analizējamās galīgās scenāriju kopas.

1.3.3. Tiešā atbalsta daļējās saistības scenāriji

Kā vēl vienu ar konkrētu produkciju saistītā atbalsta samazinājuma kompensācijas iespēju ražotājiem var uzskatīt scenārijus, kuros TM ir saistīti ar augkopības vai lopkopības produkciju.

Vērtējot no ražošanas atdalītā maksājuma likmes, A9 scenārijā, kur VM likmē ir iekļautas gan nacionālo „griestu” lopkopības, gan augkopības daļas, tās ir visaugstākās - 82 EUR/ha 2009. gadā.

Nacionālajos „griestos” ietilpstošo lopkopības sektora tiešmaksājumu daļa ir ievērojami mazāka kā augkopības sektora daļa⁹, tāpēc vispārējā VM likme S9l scenārijā ir lielāka nekā S9a scenārijā. Proti: 2009. gadā VM likme S9l scenārijā ir 76 EUR/ha, savukārt S9a scenārijā - 70 EUR/ha.

Analizējot laukaugu tiešā atbalsta maksimālos līmeņus dažādos scenārijos (sk. 1.7. attēlu), var secināt, ka vislielākais atbalsts par laukaugu hektāru ir S9a scenārijā - 106 EUR/ha 2009. gadā.

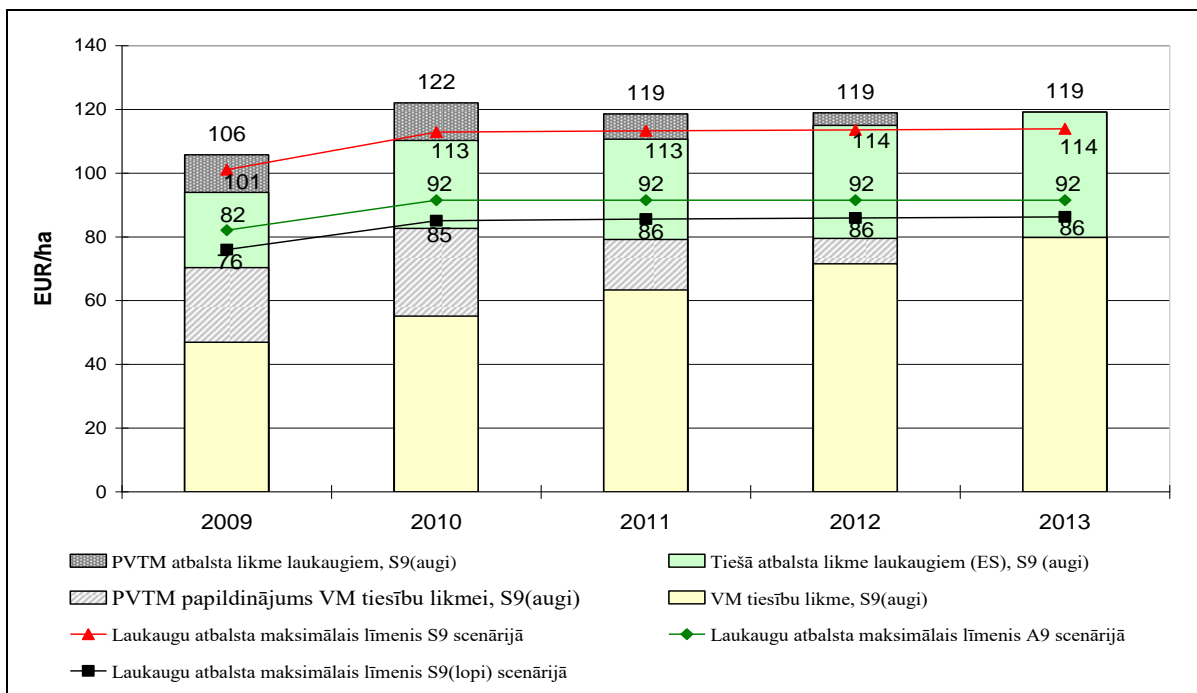
Ievērojot apstākli, ka tiešā atbalsta lopkopības daļa ir mazāka kā augkopības daļa, laukaugu maksimālais tiešā atbalsta līmenis S9a scenārijā, kas paredz nacionālo „griestu” lopkopības daļas iekļaušanu VM maksājumā, un S9 scenārijā, kur lopkopības daļā netika iekļauta VM maksājumā, būtiski neatšķiras.

Bet, no administrēšanas viedokļa raugoties, S9a scenārijs ir vienkāršāks, jo neprasa detalizētas maksājumu administrēšanas sistēmas izveidi lopkopības maksājumu kopai.

⁸ Zālāju „aploksni” veido nacionālo „griestu” lopkopības daļa. Augkopības daļa tiek attiecināta uz visām - zālāju un laukaugu platībām

⁹ sk. 7. atsauci 19. lpp.

1.7. attēls. Laukaugu tiešā atbalsta maksājumu struktūra S9a scenārijā un atbalsta maksimālā līmeņa salīdzinājums S9I, S9 un A9 scenārijos, EUR/ha

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003

Maksimālais ar lopkopības ražošanu saistītais tiešā atbalsta līmenis S9I un S9 scenārijos ir vienāds un laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam nemainās. Ar zīdītājgovīm saistītā tiešā atbalsta likme ir 200 EUR/dzīvn., ar aītmātēm saistītā tiešā atbalsta likme ir 10,50 EUR/dzīvn, bet liellopu kaušanas prēmijas ir 32 EUR/dzīvn.

Apkopojot kvalitatīvās analīzes rezultātus, ir iespējams definēt **galīgo scenāriju kopu** (sk. 1.8. attēlu). Galīgā scenāriju kopā ietilpst septiņi scenāriji - A9 (bāzes) scenārijs, pieci pamatscenāriji (trīs tiešā atbalsta reģionalizācijas scenāriji - RF, RI un RE, kā arī divi TM daļējās saistības scenāriji - S9a un S9I) un S9 scenārijs.

1.5. Galvenie scenāriju formalizēšanas pieņēmumi

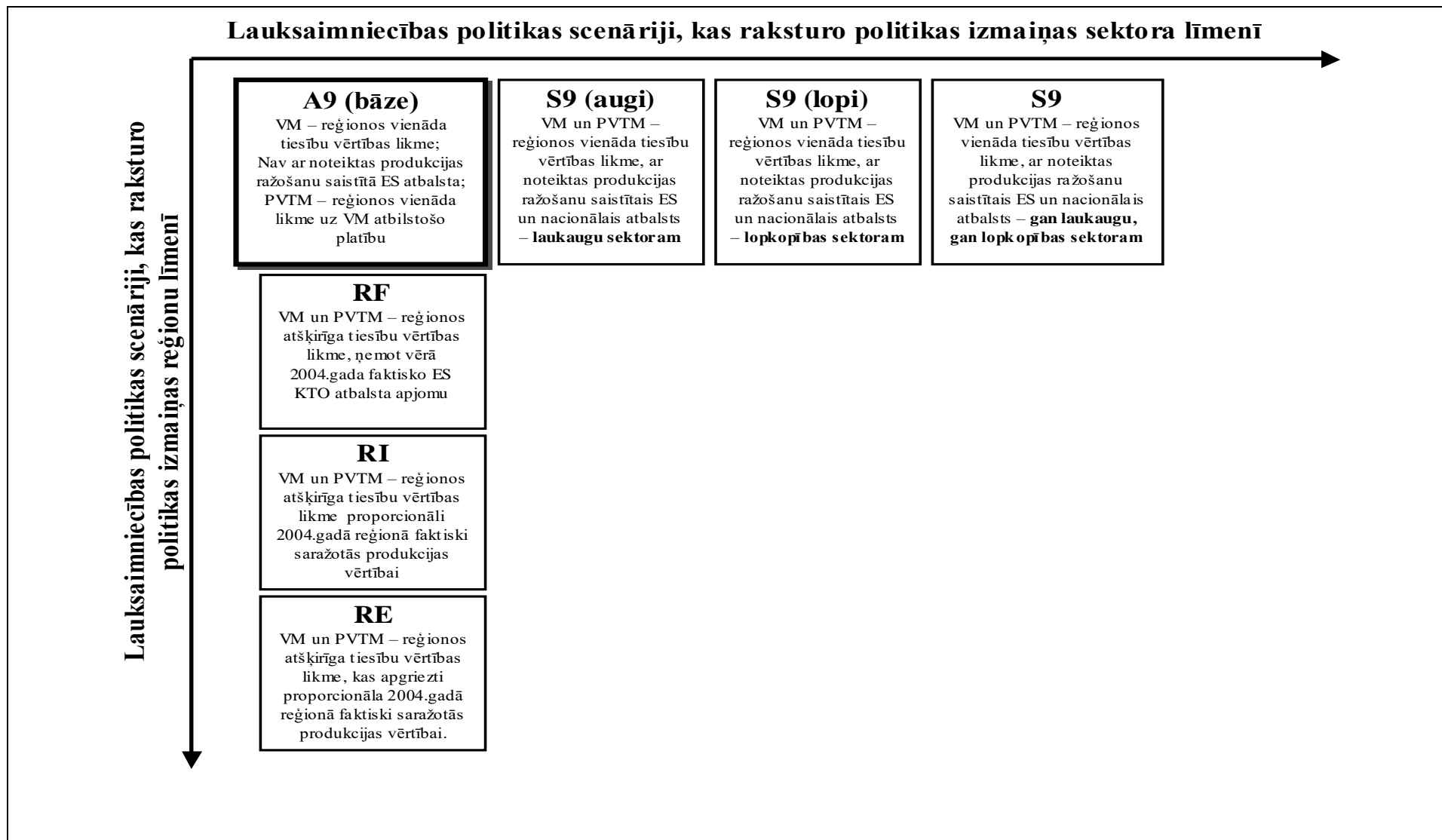
Pieņēmumi, kas attiecas uz ES KTO noteikto atbalstu un MLA atbalsta maksājumiem, lauksaimniecības produkcijas cenu pārmaiņām un to ražošanai izlietoto resursu daudzuma un cenu pārmaiņām, ir aprakstīti 1.5.1., 1.5.2. un 1.5.3 apakšnodaļās.

1.5.1. ES KTO noteiktais atbalsts un MLA atbalsts

Kopējo lauksaimniecības politiku veido dažādu mehānismu kopas, un šie mehānismi saistīti ne tikai ar lauksaimniecisko ražošanu, bet arī ar citu lauku attīstības elementu veicināšanu. KLP 2003. gada reforma ir ieviesusi izmaiņas politikas pasākumu kopā, kas ietekmēs lauku teritorijas, īpaši skarot lauksaimnieciskās ražošanas stratēģijas izvēli, zemes apsaimniekošanas metodes, nodarbinātību un citus sociāli ekonomiskos rādītājus dažādās lauku teritorijās.

Būtisks jaunās KLP uzstādījums ir lauku attīstības politikas saskaņotība ar tirgus un ienākumu politiku. Lai nodrošinātu KLP mērķu sasniegšanu, ES ir pieņemts lēmums mainīt KLP finansēšanas shēmu. Šobrīd KLP kopējo finansēšanu nodrošina Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds (ELVGF), kas līdztekus ražošanas atbalsta maksājumiem finansē arī lauksaimniecības pārstrukturēšanas un lauku attīstības veicināšanas pasākumus.

1.8. attēls. Scenāriju kopa tiešmaksājumu reformas ieviešanai Latvijas lauksaimniecības sektorā

Avots: LVAEI

Reģioni	MLA vidējā likme, EUR/ LIZ ha	MLA maksimālais atbalsts, milj. EUR		
	2004.-2013. gads	2004.	2005.	2006.-2013. (katru gadu)

Tomēr jau nākošajam ES plānošanas programmas posmam, saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1290/2005 2. pantu ir izveidoti divi fondi:

- Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF), lai finansētu tirgus pasākumus, un
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA), lai finansētu lauku attīstības programmas.

Tādējādi ELVGF finansēs dalībvalstu izdevumus lauku attīstības programmu ietvaros līdz 2006. gada 15. oktobrim, bet dalībvalstu izdevumi no 2006. gada 16. oktobra, tostarp Mazāk labvēlīgo apvidu maksājumi (MLA), tiks finansēti no ELFLA līdzekļiem.

Latvijā mazāk labvēlīgie apvidi ir noteikti saskaņā ar EK Regulas Nr. 1257/99 19. pantā definētiem kritērijiem: tie ir rajoni, kuros zemi sarežģīti apstrādāt, tai ir zema augsnes auglība un zemi arī sociālekonomiskie rādītāji. Latvijā šai kategorijai atbilst 1,81 milj. ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes jeb 74,4% no valsts kopējās platības.

Atbalsts mazāk labvēlīgām teritorijām, kas noteikts ar mērķi:

- sekmēt ilgtspējīgu lauksaimniecisko darbību, izmantojot videi draudzīgas metodes, un
- palielināt ienākumus saimniecībās, kuras tajos atrodas,

ir faktors, kas ietekmēs lauku saimniecību rīcību. Tādēļ, novērtējot sektora reakciju uz dažādiem politikas scenārijiem, vērā tiek ņemti MLA teritoriju atbalsta maksājumi, kuri saskaņā ar pētījumā izdarīto pieņēmumu simulācijas periodā līdz 2013. gadam tiktu saglabāti 2006. gadā līmenī.

Vidējās MLA atbalsta likmes reģionā ir aprēķinātas visai katra reģiona LIZ. Vidējās likmes un kopējā MLA novirzāmā atbalsta summa dažādos reģionos ir attēlota 1.4-1. tabulā.

1.4-1. tabula. Vidējās MLA atbalsta likmes un kopējā MLA novirzāmā atbalsta summa dažādos reģionos 2004.-2013. gadā

Kurzeme	34,9	9,68	10,77	11,57
Zemgale	7,4	2,85	3,13	3,32
Vidzemes līcis	8,6	0,87	0,97	1,04
Viduslatvija	40,0	11,7	13,21	14,33
Centrālā Latvija	51,9	14,06	16,17	17,79
Austrumlatvija	57,9	23,4	26,96	29,66
Kopā Latvijā:	37,9	62,56	71,21	77,71

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot Lauku attīstības plānu un CSP informāciju

Attiecībā uz MLA atbalsta maksājumiem visos scenārijos darbojas pieņēmums, ka kopējai MLA atbalsta summai saskaņā ar LAP noteiktie "griesti" no 2006. līdz 2013. gadam saglabājas nemainīgā līmenī.

Attiecībā uz ES KTO noteiktajiem tiešajiem atbalsta maksājumiem visos scenārijos darbojas šādi pieņēmumi:

- ja atbalstāmās produkcijas daudzums, platības (laukaugiem un lopbarības platībām PVTM saņemšanai) lielums vai mājlopu skaits pārsniedz iestāšanās sarunās panākto references apjomu, tad atbalsta maksājuma likme tiek proporcionāli samazināta;
- par virskvotas (pienam) produkciju atbalsta maksājumi netiek piešķirti.

Lai novērtētu tiešmaksājumu reformas "ūro" efektu, atsevišķā scenāriju apakškopā tiek pieņemts, ka MLA maksājumi 2007. un 2008. gadā samazinās attiecīgi līdz 43% un 40% līmenim, bet 2009. gadā atbalsts šī pasākuma ietvaros vairs netiek piešķirts.

1.5.2. Produkcijas cenas

Prognozējot, kā attīstīsies lauksaimniecības produktu ražotāju cenas Latvijā līdz 2013. gadam, tiek pieņemts, ka pārmaiņām būs četras raksturīgas tendences (sk. 1.4-2. tabulu).

Produkta veids	2001.-2003. g. vidēji, LVL/t		Latvijas iepirkuma cenu prognozējamie <i>augšanas</i> tempi salīdzinājumā ar 2001.-2003. g. vidējām cenām			
	LV	ES	2004.	2005.	2006.	2007.

1.4-2. tabula. Augkopības un lopkopības produktu prognozējamo iepirkuma cenu aprēķins

Augkopība						
Kvieši	60,8	75,6	1,111	1,115	1,178	1,243
Rudzi	61,7	63,9	1,000	1,000	1,000	1,036
Mieži	54,6	66,6	1,051	1,104	1,159	1,220
Auzas	63,0	67,8	1,000	1,000	1,010	1,076
Pākšaugi	93,9	114,0	0,832	0,943	1,070	1,214
Tritikāle	52,3	64,9	1,090	1,138	1,187	1,241
Griķi	89,8		1,000	1,000	1,000	1,000
Kartupeļi	52,6	72,5	1,000	1,000	1,000	1,000
Kartupeļi cietei	25,0		1,000	1,000	1,000	1,000
Lini	72,8	88,7	1,051	1,104	1,161	1,218
Rapši	150,4	149,3	1,000	1,000	1,000	1,000
Cukurbietes	18,9	30,5	1,555	1,555	1,169	1,169
Cukurs	334,7		1,319	1,319	1,056	1,056
Sīpoli	84,7	143,8	1,000	1,000	1,000	1,000
Tomāti	377,9	437,3	1,037	1,076	1,116	1,157
Atklātā lauka gurķi	170,0	177,3	1,000	1,000	1,000	1,000
Segtās platības gurķi	406,9	286,7	1,000	1,000	1,000	1,000
Kāposti	83,9	174,9	1,000	1,000	1,000	1,000
Burkāni	92,6	207,9	1,000	1,000	1,000	1,000
Zemenes	609,2	1850,8	1,000	1,000	1,000	1,000
Āboli	49,9	290,3	1,000	1,000	1,000	1,000
Bumbieri	186,7	409,3	1,000	1,000	1,000	1,000
Plūmes	153,1	469,1	1,000	1,000	1,000	1,000
Upenes	285,9	966,0	1,000	1,000	1,000	1,000
Lopkopība						
Olas	658,8	650,8	1,000	1,000	1,000	1,000
Medus	2162,8	1753,4	1,000	1,000	1,000	1,000
Piens	93,2	206,4	1,303	1,542	1,622	1,639
Liellopu gaļa (kauš.)	707,1	1430,4	1,073	1,151	1,235	1,325
Cūkgaļa (kauš.)	894,1	944,8	1,014	1,028	1,042	1,057
Mājputnu gaļa (kauš.)	1027,3	756,5	1,000	1,000	1,000	1,000
Jērgaļa (kauš.)	1055,0	2354,2	1,084	1,174	1,272	1,379

Avots: LVAEI pieņēmumi pēc LEK, *New Cronos* datiem

Šīs tendences ir:

- 1) *ES 2001.-2003. g. vidējais iepirkuma cenu līmenis tiks sasniegts 2007. gadā un saglabāsies nemainīgs līdz 2013. gadam.* Tas attiecas uz šādiem produktiem: kvieši, rudzi, mieži, auzas, pākšaugi, tritikāle, lini, tomāti un cūkgaļa;
- 2) *Latvijas 2001.-2003. g. vidējais iepirkuma cenu līmenis līdz 2013. gadam nemainīsies.* No augkopības produktiem tas attiecas uz griķiem, rapšiem, kartupeļiem, cietes kartupeļiem, sīpoliem, atklātā lauka gurķiem, segto platību gurķiem, kāpostiem, burkāniem, zemenēm, āboliem, bumbieriem, plūmēm un upenēm. No lopkopības produktiem šī tendence tiks attiecināta uz olām, medu, mājputnu gaļu;

Resursu veids	2003.-2007. g.		2008.-2013. g.	
	Cena	Daudzums	Cena	Daudzums

- 3) *līdz 2013. gadam iepirkuma cenas pastāvīgi palielināsies.* Šīs pārmaiņas tiek prognozētas tādiem lopkopības produktiem kā piens, liellopu gaļa un jērgaļa. Piena nozarē tirgus atbalsta pārmaiņu dēļ ES piena iepirkuma cena laika periodā no 2003. līdz 2008. gadam pakāpeniski samazinās. Latvijā 2003. gadā piena iepirkuma cena bija daudz zemākā kā ES (52% 2003. gadā), tā strauji palielinājās 2004. un 2005. gadā, sasniedzot 80% no vidēja ES piena iepirkuma cenas. Līdz 2010. gadam prognozēts pakāpenisks piena iepirkuma cenas palielinājums, kas no 2011. gadā varētu saglabāties ES 96% cenu līmenī.
- 4) *tiks novērotas mainīgas tendences.* Piemēram, cukurbietēm un cukuram 2004.-2005. gadā tiek prognozēts iepirkuma cenu palielinājums, bet 2006.-2008. gadā - sakarā ar gaidāmo cukura ražošanas sektora reformu - samazinājums. Turpmāk - līdz 2013. gadam cenas nemainīsies.

Iepirkuma cenu prognozēs lielākajai daļai produktu ir ņemts vērā ierobežotais Latvijas tirgus maksāspējīgais pieprasījums. Tāpēc tuvākajos gados nav objektīva pamata pieņemt ES vidējo iepirkuma cenu līmeni, un vairākiem produktiem Latvijā joprojām varētu saglabāties zemākas cenas (kartupeļi, sīpoli, atklātā lauka gurķi, kāposti, burkāni, zemenes, āboli, bumbieri, plūmes, upenes).

1.5.3. Resursu daudzumu un cenu pārmaiņas

a) resursu izlietojums

Pētījuma ietvaros resursu izlietojuma tendences divos laika posmos tiek noteiktas atšķirīgas: no 2003. g. līdz 2007. g. un no 2008. g. līdz 2013. g. (sk. 1.4-3. tabulu).

1.4-3. tabula. Pieņēmumi par resursu patēriņa un cenu pārmaiņām, vidēji gadā

Algotais darbaspēks	1,11	0,93	1,04	0,94
Degviela	1,045	0,98	1,02	0,98
Elektroenerģija	1,082	1,015	1,014	1,015
Kurināmais	1,082	0,98	1,014	0,98
Resursu atdeve (tehniskā pieauguma koeficients)	1,007			

Avots: LVAEI pieņēmumi pēc EUROSTAT datiem

Pirmajā posmā tiek atspoguļotas Latvijas pielāgošanas tendences pirms iestāšanās Eiropas Savienībā, kā arī novērtētas gaidāmās tendences trīs gadu laikā pēc iestāšanās. Tas tiek darīts, pamatojoties uz iepriekšējo ES paplašināšanās procesu pieredzi. Otrajā laika posmā tiek pieņemts, ka sākotnējā izlīdzināšanās jau notikusi.

Lielākās izmaiņas resursu patēriņā lauksaimniecisko produktu ražošanai ir sagaidāmas darbaspēka apmaksā un pieprasījumā pēc darbaspēka izmantošanas, kā arī izmantojamo energoresursu apjomos un cenās.

b) Darbaspēks

Pamatojoties uz straujo investīciju apjoma pieaugumu lauksaimniecībā, sagaidāms arī, ka augs pieprasījums pēc kvalificēta darbaspēka. Tas izpaudīsies darba samaksas palielinājumā un, reizē ar jauno tehnoloģiju ieviešanu, nepieciešamā darbaspēka apjoma samazinājumā. 2003.-2007. gadā tiek prognozēts ikgadējs algotā darbaspēka samaksas palielinājums par 11% gadā un vienlaikus lauksaimniecībā pieprasīta darbaspēka daudzuma samazinājums par 7% gadā. Pēc 2008. gada situācija stabilizēsies, kas izpaudīsies mazākajos ikgadējos pieauguma tempos - 4% pieaugums darbaspēka samaksā un 6% samazinājums lauksaimniecībā patērēta darbaspēka daudzumos.

c) Degviela

Pieņemts, ka degvielas cenu Latvijā ietekmē divi faktori - pasaules naftas tirgus tendence un akcīzes nodokļa likmes izmaiņas. Nākotnes tendence naftas tirgū tiek prognozēta, izmantojot vēsturisko trendu. Slēdzot sarunas par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, bija paredzēts, ka akcīzes nodoklis degvielai Latvijā paaugstināsies līdz ES līmenim. Tomēr tika noteikts, ka akcīzes nodoklis pieaugs pakāpeniski. Akcīzes nodokļa likme, kas jāsasniedz 2008. gadā, būs 323 EUR par 1000 litriem, bet līdz 2011. gadam - 359 EUR par 1000 litriem.

Pieņemts, ka visstraujākais cenas kāpums jau noticis - sakarā ar Latvijas iestāšanos ES un akcīzes nodokļa likmes pieaugumu, kā arī ar pārmaiņām naftas produktu tirgū 2005. gadā, ko izraisīja pieprasījuma straujais kāpums, un ražotāju nespēja ātri reaģēt uz to.

Zinot, ka lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem tiek kompensēti aptuveni 60% no izlietotās degvielas akcīzes nodokļa summas, var prognozēt, ka šī lauksaimnieciskās ražošanas resursa cenas pieaugums sasniegs 4,5% 2003.-2007. gadā un 2% 2008.-2013. gadā.

Sakarā ar modernāko tehnoloģiju ieviešanu lauksaimnieciskās produkcijas ražošanā, degvielas patēriņa apjoms var samazināties vidēji par 2% gadā.

d) Elektroenerģija

No Latvijā nepieciešamā elektroenerģijas daudzuma 2003. un 2004. gadā aptuveni 30-40% tika importēti, kas nozīmē elektroenerģijas cenas atkarību no ārējiem faktoriem. Nākotnē Baltijas elektroenerģijas tirgū paredzamas būtiskas pārmaiņas, jo:

- tuvākajos divos - trijos gados Eiropas Savienības elektroenerģijas tirgū plānota šīs nozares liberalizācija un elektrisko tīklu integrācija;
- līdz 2009. gadam notiks mērķtiecīga Lietuvas Ignalinas AES slēgšana.

Nemot to vērā, kā arī salīdzinot Latvijas un dažu tuvāko Eiropas valstu elektroenerģijas cenas (EUROSTAT datubāze; Polija, Čehija, Somija, Dānija - kā atspoguļojums elektroenerģijas tirgum tuvākajās valstīs kontinentālajā ES un Ziemeļvalstīs), iespējams izteikt hipotēzi, ka Latvijas cenas elektroenerģijai var sasniegt Eiropas kaimiņvalstu cenu līmenim apmēram 2008. gadā.

Balstoties uz 2004. gada oktobra ES Enerģētikas ģenerāldirektorāta pārskatu par Eiropas elektroenerģijas cenām (*DG Energy and Transport, Quarterly Review of European Electricity Prices*), var secināt, ka tuvākajā nākotnē Eiropas Savienībā nav prognozēti strauji cenu kāpumi vai kritumi, kas nozīmē elektroenerģijas cenu nākotnes trenda salīdzinošu stabilitāti.

Sākot ar 2007. gadu, Latvijas uzņēmumiem būs jāmaksā akcīzes nodoklis par elektroenerģijas izmantošanu (0,025 EUR par 100 kWh), bet no 2010. gada - 0,05 EUR.

Apkopojot iepriekš minēto, var prognozēt, ka 2003.-2007. gadā elektroenerģijas cena Latvijā ik gadu palielināsies par 8,2%, bet 2008.-2013. g. - par 1,4%. attiecībā uz elektroenerģijas patēriņa apjomu lauksaimniecības sektorā, tiek prognozēts ikgadējais palielinājums 1,5% apmērā.

e) Kurināmais

Šī pētījuma ietvaros tiek pieņemts, ka kurināmā cenas attīstīsies līdzīgi elektroenerģijas cenai (jo elektroenerģijai kā kurināmā avotam lauksaimniecības sektorā ir nozīmīgs īpatsvars). Ik gadu gaidāms kurināmā cenu palielinājums par 8,2% un 1,4% attiecīgi 2003.-2007.gadā un 2008.-2013. gadā.

Līdzīgi kā ar degvielas izmantošanas prognozi, ir pieņemts, ka, ieviešot modernāko tehnoloģiju, kurināmā patēriņa apjoms samazināsies - vidēji par 2% gadā.

f) Resursu atdeve (tehniskā progresa koeficients)

Pētījuma ietvaros tehniskā progresa koeficients tiek pieņemts 0,7% apmērā. Tas nozīmē, ka, nemainoties kopējam ražošanas resursu patēriņam, saražotās produkcijas apjoms palielināsies par 0,7%, jo uz vienu produkcijas vienību katru gadu vajadzēs par 0,7% mazāk resursu. Šis koeficients ietekmē visu ražošanas resursu patēriņu, arī to, kuru izmantošanas apjomi un cenas nosacīti nemainās (piemēram, pirkta sēkla, pašražotā sēkla, mēslojuma līdzekļi, augu aizsardzības līdzekļi, lopbarības izmaksas, veterinārās izmaksas, lopu iegāde, remonts un uzturēšana, pakalpojumi, kredītprocenti, menedžmenta izmaksas u. tml.).

Rādītāja veids	Ikgadējais augšanas temps
----------------	---------------------------------

2. Izmatotās analītiskās metodes un pieņēmumi

KLP reformas ieviešanas analīzi var veikt ar dažādām kvalitatīvām un kvantitatīvām metodēm. Tomēr tikai ar ekonomiski matemātisko modeļu palīdzību iespējams objektīvāk novērtēt sektora strukturālās pārmaiņas (gan nozaru, gan reģionu griezumā) ilgākā laika posmā, kā arī noteikt lauksaimniecības un lauku attīstības stratēģijas, ievērojot gan ražošanu veicinošus, gan lauku attīstības politikas pasākumus, kas īstenojami Latvijas agrārajā sektorā pēc iestāšanās ES.

Sektora līmenī tiešmaksājumu reformas īstenošanas iespējas šajā pētījumā ir novērtētas ar Latvijas lauksaimniecības politikas analīzes imitācijas modeļa (LAPA) palīdzību, kas ļauj imitēt Latvijas lauksaimniecības un daļēji arī lauku politikas (galvenokārt ievērojot ES atbalstu mazāk labvēlīgiem apvidiem) ietekmēšanas scenārijus, pamatojoties uz bāzes gadā sasniegto ražošanas un ienākumu līmeni, ražošanas efektivitātes un produktivitātes paaugstināšanās variantiem un lauksaimniecībā iesaistīto resursu izmantošanas veidiem.

LAPA ir dinamisks reģionālais daļēja līdzsvara optimizācijas modelis, kas paredz pakāpeniskas izmaiņas sektora ekonomiskajā vidē un var būt izmantojams ne tikai lauksaimniecības ražošanas, resursu izmantošanas un atbalsta politikas ietekmes analīzē, bet, balstoties uz aprēķinu rezultātiem, dod iespēju arī turpmāk kvalitatīvi novērtēt lauksaimniecības produktu pārstrādes un resursu piegādes nozares, kā arī dažādu Latvijas reģionu lauku sociālo attīstību.

Tomēr, lai lēmumu izstrādāšanas un pieņemšanas procesā varētu korekti izmantot analītiski aprēķinātu informāciju, kas iegūta modelēšanas procesā, nepieciešams iepriekš noskaidrot modelī formalizētās galvenās cēloņsakarības, pieņēmumus un izmantojamo informatīvo bāzi.

2.1. Modeļa pamatpieņēmumi

LAPA modeļa izmantošana ļauj novērtēt dažādu Latvijas lauksaimniecības politikas pasākumu (muitas tarifi, intervence, sektora atbalsta maksājumi, kas administrējami saskaņā ar ES VPM un VM sistēmām, ražošanas un tirdzniecības kvotas) efektu, kā arī ievērot sektora produktivitātes un efektivitātes paaugstināšanās ietekmi uz ražošanu. Visi šie nosauktie elementi ir izmantoti modeļa ievadinformācijas kopas sagatavošanā un pieņēmumu veidošanā.

Analizējot Latvijas lauksaimniecības sektora ilgtermiņa perspektīvas, un apzinoties, ka mēs esam ES, ir pieņemts, ka līdz 2013. gadam ražošanas produktivitāte un efektivitāte varētu paaugstināties. Paturot prātā faktu, ka katrā lauksaimniecības nozarē ikgadējie produktivitātes un efektivitātes pieauguma tempi varētu būt atšķirīgi, 2.2-1. tabula atspoguļo LVAEI ekspertu pieņēmumus par iespējamiem ikgadējiem produktivitātes un efektivitātes pieauguma tempiem dažādās lauksaimniecības nozarēs, ievērojot tehniskā progresa ietekmi, kā arī darbaspēka iespējamo sadārdzināšanos, atbilstoši algotā darba līmeņa turpmākajai izlīdzināšanai Latvijā un ES.

2.2-1. tabula. Galvenie pieņēmumi par ikgadējiem produktivitātes un efektivitātes tempiem Latvijas lauksaimniecības sektoros laika posmā no 2003. gada līdz 2013. gadam

Produktivitātes pieaugums:	
Piena izslaukuma ikgadējais pieaugums uz vienu govī	0,018
Barošanas efektivitātes pieaugums piensaimniecībā	0,030
Cūku barošanas efektivitātes pieaugums	0,020
Liellopu kaušanas svara ikgadējais pieaugums	0,015-0,02
Putnu kaušanas svara ikgadējais pieaugums	0,0015
Ikgadējais dējības pieaugums uz vienu dējējvistu	0,013
Ikgadējais sivēnu skaita pieaugums no vienas sivēnmātes	0,030
Ikgadējais cāļu skaita pieaugums no vienas cāļu mātes	0,025
Ikgadējais jēru skaita pieaugums no vienas aitu mātes	0,015
Ikgadējais medus ieguves pieaugums no vienas bišu saimes	0,015
Efektivitātes pieaugums:	
Izmantoto resursu daudzuma ikgadējais samazinājums lopkopības un augkopības nozarēs:	

Kultūru veids	Parametra k_a vērtība	Parametra k_b vērtība
Darba izmaksas		0,052
Elektrība		0,004
Degviela		0,018
Kurināmais		0,018
Citas mainīgās izmaksas		0,007
Pastāvīgās izmaksas		0

Avots: pēc LVAEI pieņēmumiem

Dažiem produktivitātes un efektivitātes rādītājiem, kas apspoguļoti 2.2-1. tabulā, var būt nepieciešami papildu paskaidrojumi. Piemēram, “barošanas efektivitātes pieaugums piensaimniecībā” nozīmē: ja piena ieguve paaugstinās par konkrētu nemainīgu daudzumu, barības nepieciešamība (vērtējot to barības vienībās) uz katru iegūto piena kilogramu samazināsies. Tātad, ja vidēji 0,9 barības vienības bija nepieciešamas, lai iegūtu vienu kilogramu piena, tad tikai 0,83 barības vienības būs nepieciešamas, lai iegūtu piena papildu daudzumu, sakarā ar veikto ciltsdarbu un govju ģenētiskā materiāla uzlabošanu.

Produktivitātes paaugstinājums gan augkopībā, gan lopkopībā ir paredzēts lineārs.

Savukārt 2.2-1. tabulā atainotais “cūku barošanas efektivitātes pieaugums” nozīmē, kā samazinās barības vienību daudzums, kas nepieciešams vienas cūkas izaudzēšanai, kas saistās nepārtrauktu cūku ģenētiskā materiāla uzlabošanu.

Kopā ar pieņēmumiem par iespējamiem produktivitātes un efektivitātes līmeņiem lauksaimniecības ražošanā nepieciešams arī minēt vispārējus pieņēmumus, ko varētu attiecināt uz visu lauksaimniecības sektoru kopumā.

Tā, piemēram, inflācija ir viens no svarīgākajiem faktoriem ilglaicīgā analizē. Tomēr aprēķinos, pamatojoties uz stabila cenu līmeņu noteikšanu visos KLP reformai veltītajos dokumentos, tika pieņemts, ka pēc Latvijas uzņemšanas Eiropas Savienībā, inflācija neskars lauksaimniecības produktus. Tajā pašā laikā ir paredzētas izmaiņas resursu cenās (sk. 1.4.3. iedaļu). Tas nozīmē: lai saglabātu savus ienākumus noteiktā līmenī, zemniekiem nepieciešams paaugstināt ražošanas produktivitāti un efektivitāti.

Ražības funkcijas parametri

Cits būtisks pieņēmums ir saistīts ar ražības funkciju parametriem, kuru vērtību ilglaicīgā skatījumā nosaka ražības vidējais līmenis (pamatlīmenis) un ražības atdeve no slāpekļa izmantošanas, kā arī parametri k_a un k_b , kas modificē kvadrātiskās funkcijas (2.11) parametrus A un B.

$$Y = (1 + k_a)^t \cdot A + (1 + k_b)^t \cdot B \cdot N + C \cdot N^2, \text{ kur} \quad (2.1)$$

Y - ražības līmenis; A, B, C, k_a , k_b - funkciju parametri, kas ietekmē ikgadējos ražības līmeņus, mainot A, B un C parametrus; N - slāpekļa izmantošana uz 1 ha; t - simulācijas perioda ilgums.

Parametru k_a un k_b vērtības visiem LAPA modelī analizējamiem kultūraugiem balstās uz ārpus modeļa veiktiem prognožu aprēķiniem līdz 2015. gadam, pamatojoties uz ražības augšanas tendencēm, sākot no 1995. vai, atsevišķos gadījumos - no 2000. gada. Prognožu aprēķinos tika izmantota logaritmiskā funkcija:

$$Y_i = a_i + b_i \cdot \ln(t) \quad (2.2),$$

kur

Y_i - ir ražības līmenis i-tai kultūrai, a_i un b_i - ražības funkcijas parametri, t - laika faktors.

Novērtētās parametru k_a un k_b vērtības analizējamām kultūrām atšķiras. Lai nodrošinātu ticamas ražības prognozes līdz 2013. gadam, minētajiem parametriem ir piešķirtas atšķirīgas vērtības, kas atspoguļotas 2.2-2. tabulā.

2.2-2. tabula. Pieņēmumi par ražības funkciju parametru k_a , un k_b vērtībām dažām laukaugu kultūrām periodā līdz 2013. gadam

Kvieši	0,040	0,060
Rapši	0,153	0,143
Rudzi, mieži, auzas	0,050	0,050

Griķi, pākšaugi, kartupeļi	0,070	0,070
Tritikāle	0,090	0,090
Lini	0,100	0,100
Cukurbietes	0,081	0,151
Cietes kartupeļi	0,091	0,153
Siens, skābarība un zālāji	0,080	0,035
Upenes	0,060	0,060
Pārējās kultūras	0,176	0,176

Avots: pēc LVAEI pieņēmumiem

Izskatot agrārās politikas pasākumu kopu, vērā jāņem arī pieņēmumi politikas jomā, kas nozīmīgi ietekmē turpmākās Latvijas lauksaimniecības attīstības prognozes. Modelī ir formalizēta šādu politikas pasākumu iedarbība: valsts tiešās subsīdijas, maksājumi mazāk labvēlīgiem apvidiem, cenu sistēma, importa tarifi, cukura ražošanas un piena pārdošanas kvotas.

2.2. Atbalsts lauksaimniecībai

Modelī tika formalizēta tiešā un lauku attīstības (pārsvārā MLA maksājumi) atbalsta ietekme uz Latvijas lauksaimniecības ražošanu. Izstrādātajos politikas scenārijos, kas formalizē TM atdalīšanas pakāpes ietekmi uz sektoru kopumā (S9, A9, S9a, S9I), ir pieņemts, ka tiešo maksājumu administrēšana notiks Latvijā kā vienā atbalsta reģionā. Tas nozīmē, ka tiešais atbalsts ražotājiem netiks teritoriāli diferencēts. Savukārt, analizējot TM reģionalizācijas scenārijus (RF, RE, RI), tiek pieņemts, ka tiešais atbalsts tiks diferencēts pētījumā analizējamajos reģionos, atbilstoši atšķirīgiem atbalsta sadales kritērijiem.

MLA atbalsts lauku reģioniem, kurus nosaka Latvijas Lauku attīstības plāns (LAP), kas izstrādāts laika posmam no 2004. g. līdz 2006. gadam, ir diferencēts. Turklāt Lauku attīstības plānā oficiāli norādītās MLA likmes katram modelī analizējamam reģionam ir pārrēķinātas vidējo reģionālo likmju veidā, jo modelī paredzētais reģionālais dalījums tikai daļēji atbilst LAPā norādītajām teritorijām. Formalizējot MLA atbalstu 2007.-2013. gadam, tika izdarīts pieņēmums, ka 2007. un 2008. gadā notiks pakāpenisks MLA atbalsta samazinājums, bet no 2009. gada tas būs vienāds ar nulli.

Konkrētās TM likmes KLP politikas īstenošanas scenārijiem Latvijā ir atspoguļotas 2.-9. pielikumā.

2.3. Zemes platības

Aprēķinos tiek pieņemts, ka no 2009. gada TM administrēšana notiks, izmantojot Vienotā maksājumu (VM) shēmu. Atbalstam pieteiktajām platībām 2009. gadā būs noteiktas VM tiesību vērtības (atbalsta apjoms uz 1 ha zemes), kas, atkarībā no reformas ieviešanas scenārija, dažādos Latvijas reģionos varētu būt vienādas vai atšķirīgas.

Ar tiešmaksājumu reformas īstenošanu zemes kopēja platība, par kuru turpmāk būs maksāts atbalsts, nevarēs pārsniegt 2009. gadā sasniegto izmantojamo zemes platību. Tāpēc LAPA modelī tika formalizēts aprēķinu mehānisms, kas neļauj palielināt lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības virs 2009. gadā fiksētā reāli izmantotās zemes līmeņa.

Ja tiks pieņemts politiskais lēmums reģionāli diferencēt atbalsta maksājumus (noteikt reģionāli atšķirīgas VM tiesību vērtības), tad VM tiesības varēs izmantot tikai katra reģiona ietvaros, un zemes platība, par kuru maksās atbalstu, tiks fiksēta aprēķinos katram reģionam.

2.4. Cenu sistēma

Balstoties uz modelī izmantoto Armingtona principu, analizējot pārtikas produktu patēriņa struktūru (vietējiem un no ES importētiem produktiem), Latvijas vietējo un no ES importēto produktu endogēnās cenas tiek prognozētas kopā ar Latvijā patērēto un importēto produktu daudzumiem.

Lauksaimniecības produktu ražotāju cenas vairumam analizējamo produktu ar laiku var paaugstināties. Tāpēc modeļa aprēķinos visiem politikas attīstības scenārijiem tika pieņemts, ka ražotāju cenu līmeņi Latvijā un Eiropā var izlīdzināties līdz 2007. gadam, izņemot liellopu un jēra gaļu, kur cenu starpība ir būtiska, un nepieciešams ilgāks laiks (aprēķinos pieņemts līdz 2013. gadam), lai šajos sektoros notiktu strukturālas un tehnoloģiskas pārmaiņas.

Lauksaimniecības un pārtikas produktu tirdzniecība starp Latviju un pārējām ES valstīm notiek, pamatojoties uz ES vidējām cenām importētiem (eksportētiem) produktiem. Šis modeļa nosacījums

dod iespēju prognozēt salīdzinošu priekšrocību tiem Latvijas izcelsmes produktiem, kuru cenas ir zemākas par Eiropas cenu līmeni.

2.5. Importa un eksporta tarifi

Formalizējot Latvijas tirdzniecības politiku ES sastāvā, ir pieņemts, ka arējā tirdzniecība notiek tikai starp Latviju un pārējām ES valstīm. Zinot, ka sektora prognožu aprēķini ar LAPA modeļa palīdzību tiks veikti, lai novērtētu KLP reformas ietekmi uz agrārā sektora ekonomisku attīstību, Latvijas tirdzniecība ar trešajām valstīm netiks analizēta. Kopš 2004. gada, visām 25 Eiropas valstīm apvienojoties, radās vienota tirdzniecības ekonomiskā telpa, un visi importa un eksporta tarifi tika atcelti kopā ar tirdzniecības kvotām. Tādējādi Latvijas tirdzniecībai piemērotie eksporta un importa tarifi modelī ir ar nulles likmēm.

2.6. Ražošanas kvotas

LAPA modelī ir formalizēti ražošanu ierobežojošie pasākumi piena un cukura ražošanas sektoros. Saskaņā ar Latvijas un ES parakstīto Iestāšanās līgumu, cukura ražošanai ir piemērota kvota 66 tūkst. tonnu apmērā. Savukārt piensaimniecības sektorā piena pārdošanas kvota ir definēta 695,4 tūkst. tonnu apmērā līdz 2006. gadam un 728,6 tūkst. tonnu - līdz 2013. gadam.

2.7. Modelī izmantotā informācija

Lai korekti varētu novērtēt KLP reformas ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības attīstību, kuru nosaka iekšējās ekonomiskās vides apstākļu maiņa un dažādi politikas pasākumi, kas pieņemti iepriekš izstrādātajos scenārijos (sk. 1.2. iedaļu), nepieciešams raksturot arī modelī izmantoto ieejas informācijas kopu. Visa Latvijas lauksaimniecības sektoru aprakstošā informācija attiecas uz laika periodu no 2001. līdz 2003. gadam. Modelī izmantoto ieejas datu kopu var sadalīt divās galvenajās kategorijās:

Vispārējā informācija par sektoru kopumā, kā arī detalizēta informācija par atsevišķām lauksaimniecības nozarēm. Šādas informācijas ieguvei tika izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes, Zemkopības ministrijas, Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūta, kā arī Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centra materiāli.

Eksogēnie modeļa parametri, kuru kvantitatīvās vērtības balstās uz ekspertu vērtējumiem vai specifisku literatūru (piemēram, rokasgrāmatām) un ir saistīti ar ilglaicīgiem prognožu pieņēmumiem, pārrēķināšanas koeficientiem, resursu izmantošanas normatīviem un funkcionālo saistību parametriem, kas izmantoti, lai veidotu modeļa iekšējās sakarības vai ārējos nosacījumus.

2.8. Pirmās kategorijas ieejas informācija

Ir nepieciešams uzsvērt, ka modeļa reģionālais raksturojums paredz Latvijas teritorijas dalījumu atsevišķās teritorijās (reģionos). Ievērojot samērā plašu klimatisko apstākļu, reljefa, ražošanas un tehnoloģisko struktūru diferenciāciju, kā arī Latvijas teritorijas administratīvo dalījumu, kas pieņemts arī CSP informācijas apkopojumos, tika nolemts sadalīt Latvijas teritoriju sešos reģionos. Tomēr reģionālā aspekta ieviešana modelī rada papildu grūtības nepieciešamās pirmās kategorijas informācijas sagatavošanā. Tā, piemēram, informācija par dažādu tipu dzīvnieku skaitu republikas līmenī nav sadalīta pa administratīvajiem reģioniem. Turklāt dati par tādām dzīvnieku kategorijām, kā teles un buļļi no piena un zīdītājgovīm vai putnu skaits, kas tiek izmantots cāļu ražošanai, statistiskajos apkopojumos nav pieejami. Tāpēc šādos gadījumos tika nolemts uz katru reģionu attiecināt vispārējo dzīvnieku struktūru. Šim nolūkam izmantota Zemkopības ministrijas un Centrālās statistikas pārvaldes nepublicēta informācija.

Vērtējot KLP reformas reģionālo ietekmi, bija nepieciešams diferencēt lopkopības un augkopības produkcijas izmaksas modelī analizējamiem reģioniem. Šim nolūkam LVAEI veica atsevišķus pētījumus par izmaksu koeficientu ģenerēšanu dažādos Latvijas reģionos [40.], balstoties uz SUDAT datu apkopojumu par 2001.-2003. gadu. Dati par dzīvnieku barības devām un minerālmēsļu izmantošanu iegūti no Centrālās statistikas pārvaldes (CSP, „Lauku saimniecības Latvijā 2003. gadā”), LVAEI kopaprēķina rezultātiem (pēc LEKAs 2003. gada nepublicētajiem rezultātiem) un Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centra [26.]. Visas galvenās izmaksu pozīcijas atspoguļotas 2.2-3. tabulā.

N	Augkopība	Lopkopība
	1.	2.

Informācija par reģionu ražības līmeņiem un kultūru sējumu platībām tika iegūta no CSP publicētiem materiāliem [31.-33.].

Viens no galvenajiem modeļa blokiem ir ārējas tirdzniecības bloks. Dati par eksporta un importa plūsmām no ES valstīm, kā arī eksporta un importa cenas iegūtas Centrālās statistikas pārvaldē. Visa detalizētā informācija, izmantojot harmonizētās kodēšanas un aprakstīšanas sistēmu, tika apkopota ar LVAEI speciālistu palīdzību.

Centrālās statistikas pārvaldes publicētie materiāli, kā arī lauksaimniecības kopaprēķina rezultāti 2003. gadam bija galvenie avoti datu iegūšanai par Latvijas iepirkuma, vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenām.

2.2-3. tabula. Augkopības un lopkopības ražošanas izmaksu dalījums LAPA modelī.

	Mainīgās izmaksas:	
1.	Darbspēks	Darbspēks
2.	Saražotā sēkla	Degviela
3.	Pirktā sēkla	Elektrība
4.	Degviela	Apkure
5.	Elektrība	Veterinārās izmaksas
6.	Apkure	Barības sagatavošana
7.	Kaltēšana	Remonts
8.	Ekspluatācija un remonts	
9.	Kredītprocenti un procenti par izmantoto kapitālu	
	Minerālmēslu un pesticīdu izmantošana:	Lopbarības veidi:
1.	Slāpekļis	Ziemas kvieši
2.	Fosfors	Vasaras kvieši
3.	Kālijs	Mieži
4.	Pesticīdi	Auzas
5.		Rudzi
6.		Soja
7.		Kartupeļi
8.		Skābbarība
9.		Siens
10.		Zaļbarība
11.		Tritikāle
12.		Minerāli
	Pastāvīgās izmaksas:	
1.	Nolietojums	Nolietojums
2.	Zemes nodoklis	Lopu iegāde
3.	Apdrošināšana	Pakalpojumi
4.	Kredītprocenti	Kredītprocenti
5.	Vadīšana un pārējās izmaksas	Vadīšana un pārējās izmaksas

Avots: LVAEI pieņēmumi

2.9. Otrās kategorijas ieejas informācija

Modeļa ieejas otrās kategorijas informāciju var iedalīt trīs galvenajās daļās: apakšējie un augšējie ierobežojumi mērķa mainīgo ikgadējām izmaiņām, novērtētie vai pieņemtie modeļa matemātisko funkciju (pieprasījuma, ražības vai eksporta izmaksu) parametri un dažāda veida tehniskie un bioloģiskie koeficienti.

Pārmaiņu iespējamības ierobežojumi (fleksibilitātes ierobežojumi) vai apakšējie un augšējie ierobežojumi mērķa mainīgo ikgadējām izmaiņām ir ārkārtīgi svarīgi parametri, kas dod iespēju iegūt realitātei atbilstošus rezultātus un izvairīties no izejas parametru mākslīgām vērtībām. Pārmaiņu iespējamības ierobežojumi pārsvarā ir attiecināti uz tādu mērķa mainīgo ikgadējām izmaiņām kā dažādu kultūru sējumu platības, dzīvo dzīvnieku skaits, dzīvnieku barības devas un patēriņa izmaiņas pieprasījuma funkcijām. Apakšējie un augšējie ierobežojumi dzīvnieku skaita ikgadējās izmaiņās atspoguļoti 2.2-4. tabulā.

N	Dzīvnieku kategorijas	Ikgadējo izmaiņu augšējais ierobežojums, (%)	Ikgadējo izmaiņu apakšējais ierobežojums, (%)
---	-----------------------	--	---

Tajā pašā laikā ikgadējo izmaiņu augšējie un apakšējie ierobežojumi dzīvnieku barības devām ir attiecināti ne tikai uz mērķa mainīgām, bet arī uz visām dzīvnieku kategorijām (sk. 2.2-5. tabulu).

Laukaugu ikgadējo platību izmaiņu robežas tādām kultūrām kā kvieši, mieži, rudzi, auzas, pākšaugi, tritikāle, griķi, kartupeļi, cukurbietes, lini un rapši ir noteiktas 10% līmenī; kultivēto pļavu un ganību, siena un skābbarību platības var mainīties 15% robežās, bet dārzeņu, augļu un ogu platības - 5% robežās.

2.2-4. tabula. LAPA modelī pieņemtie apakšējie un augšējie ierobežojumi dzīvnieku skaita ikgadējām izmaiņām

1.	Piena govīs	3	15
2.	Zīdītāgovīs	5	15
3.	Buļļi no piena govīm (vecumā līdz 12 mēnešiem)	20	20
4.	Vecie buļļi no piena un zīdītāgovīm	20	20
5.	Teles kaušanai no piena govīm (vecumā līdz 15 mēnešiem)	20	20
6.	Teles nokautas līdz 1 mēnesim no piena govīm	20	20
7.	Teles nokautas līdz 1 mēnesim no zīdītāgovīm	20	20
8.	Teles kaušanai no zīdītāgovīm	20	20
9.	Mazie buļļi no piena govīm, nokautie līdz 1 mēnesim	20	20
10.	Sivēnmātes	5	10
11.	Dējējvistas	20	20
12.	Cāļu mātes	20	20
13.	Aitu mātes	10	10
14.	Bītes	10	20

Avots: LVAEI pieņēmumi

Ievērojot lauksaimniecības atbalsta politikas reformas ietekmi, tika pieņemts, ka reizē ar TM atbalsta turpmāku atdalīšanu no ražošanas, reformas ieviešanas gadā var būtiski mainīties zemes izmantošanas struktūra, tas ir - palielināties papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars. Modelējot reformas ietekmi, tika pieņemts, ka no 2009. gada šo platību ikgadējo izmaiņu maksimālās robežas varētu būt ap 40%. Savukārt pirmsreformas periodā šo platību pārmaiņu „griesti” varētu veidot tikai 5% gadā.

Eksporta (importa) apjomi var palielināties (pazemināties) par 10% procentiem. Turklāt eksporta apakšējie un importa augšējie ierobežojumi nav ieviesti.

Ir arī cita modeļa parametru grupa, kas tika izmantota analītiskajos aprēķinos. Šīs grupas parametri pārsvarā attiecas uz matemātisko funkciju parametriem, kas tiek izmantoti modeļa vai ārpus modeļa aprēķinos.

Nekādi speciāli empīriskie pētījumi netika veikti, tāpēc ar LVAEI ekspertu palīdzību bija jānovērtē vietējo un importēto produktu aizvietošanas elastību vērtības, jo līdzīgas vietējo un importēto produktu atšķirības dažiem produktiem no patērētāju viedokļa var radīt priekšrocības un reizē ietekmēt viņa izvēli starp vietējām un importētajām precēm. Ja aizvietošanas elastības vērtība tuvojas vienam, tas nozīmē, ka vietējais un attiecīgais importētais produkts, pēc patērētāju domām, ir visai atšķirīgi viens no otra. Aizvietošanas elastības vērtība raksturo patērētāju izvēles priekšrocību, izšķiroties starp vietējo un importēto preci. Aizvietošanas elastību vērtības visiem modeļa produktiem, kā arī pieprasījuma funkciju cenu elastība ir parādīta 10. pielikumā. Arī pieņemtais eksporta izmaksu funkcijas slīpums ir parametrs, kas ar ekspertu palīdzību novērtēts katram analizējamam produktu veidam.

Ražības funkciju parametri (funkcijas 2.11 parametri A, B un C) tādiem produktiem kā kvieši, auzas un mieži bija novērtēti ar Micro TSP datorprogrammas palīdzību, pamatojoties uz 80. gadu beigās veikto zinātnisko pētījumu publicētajiem rezultātiem par minerālmēslu devas ietekmi uz ražību [44.]. Visām pārējām kultūrām attiecīgo funkciju parametru vērtības balstījās uz datu avotiem no Somijas (Heikkila, 1969.-1978. g.), (Backman, 1973.-1993. g.).

N	Dzīvnieku kategorijas	Ikgadējo izmaiņu apakšējie ierobežojumi, (%)	Ikgadējo izmaiņu augšējie ierobežojumi, (%)
---	-----------------------	--	---

2.2-5. tabula. LAPA modeli pieņemtie apakšējie un augšējie ierobežojumi dzīvnieku barības devu ikgadējām izmaiņām

1.	Piena govīs	5	5
2.	Zīdītāgovīs	5	5
3.	Teles piena un zīdītāgovju aizstāšanai (līdz 24 mēnešiem)	5	5
4.	Buļļi no piena govīm (vecumā līdz 12 mēnešiem)	5	5
5.	Buļļi no zīdītāgovīm (vecumā līdz 15 mēnešiem)	5	5
6.	Vecie buļļi no piena un zīdītāgovīm	5	5
7.	Teles kaušanai no piena govīm un zīdītāgovīm (vecumā līdz 15 mēnešiem)	5	5
8.	Teles nokautas līdz 1 mēnesim no piena govīm	0	0
9.	Teles nokautas līdz 1 mēnesim no zīdītāgovīm	0	0
10.	Mazie buļļi no piena govīm, nokauti līdz 1 mēnesim	0	0
11.	Sivēnmātes	10	10
12.	Cūkas	10	10
13.	Aitu mātes	10	5
14.	Jēri	5	5
15.	Dējējvistas	5	5
16.	Cāļu mātes	5	5
17.	Broileri	5	5
18.	Bites	5	5

Avots: LVAEI pieņēmumi

Piena ražības funkciju parametri (funkcija, kas apraksta piena izslaukuma daudzumu atkarībā no graudu izmantošanas lopbarībā) bija novērtēti, balstoties uz publicētajiem datiem par dažādu dzīvnieku barību veidu izmantošanu piena izslaukuma paaugstināšanai (35.).

Nepieciešams pieminēt arī šādus modelī izmantotus koeficientus un normatīvus:

- saunas saturs graudu vai graudu saturošā lopbarībā;
- proteīna saturs cūku barībā (gramos sagremotā proteīna);
- konkrēta lopbarības veida daudzums vienā barības vienībā;
- dažādu kultūru sēklas izmantošana uz 1 hektāru;
- slāpekļa saturs dažādos minerālmēslos;
- dzīvnieku vienības pārrēķināšanas koeficients, utt.

Visi šie Latvijai specifiskie rādītāji ņemti no attiecīgajām rokasgrāmatām (*Osītis, 1998.*), (*Day, 1978.*), (*Rokasgrāmata lauksaimniecības darbiniekiem, 1964.*)

3. ES tiešmaksājumu reformas ietekmes novērtējums

Vērtējot ES tiešmaksājumu reformas ieviešanas variantus Latvijā, LVAEI tika izstrādāti un ar LAPA modeļa palīdzību kvantitatīvi novērtēti alternatīvie lauksaimniecības atbalsta politikas, kā arī atsevišķu lauku politikas attīstības pasākumu izmantošanas scenāriji. Balstoties uz pētījumā analizējamo scenāriju kopu (sk. 1. nodaļu), tika novērtēti:

- iespējamie varianti mazāk labvēlīgo apvidu (MLA) maksājumu ietekmei uz KLP reformas ieviešanas gaitu Latvijā, pieņemot dažādas MLA atbalsta attīstības stratēģijas un kombinējot tās ar tiešmaksājumu reformas pasākumiem;
- “tīrais” tiešmaksājumu reformas efekts uz Latvijas lauksaimniecības attīstību, izslēdzot no analīzes visu pārējo atbalsta veidu ietekmi un analizējot tikai tiešā atbalsta ieviešanas scenārijus no dažādiem aspektiem - iedarbību uz lauksaimniecības sektoru kopumā, reģionālo un atsevišķu nozaru attīstību;
- iespējamie varianti tiešā atbalsta reģionalizācijai Latvijā, pieņemot, ka ar KLP reformas ieviešanu 2009. gadā tiešo maksājumu tiesību likmes dažādās Latvijas teritorijās varētu atšķirties, un, atkarībā no izvēlēta atbalsta reģionalizācijas kritērija, vairāk varētu būt atbalstīti vai nu reģioni ar intensīvu lauksaimniecisko ražošanu, vai mazattīstītie reģioni, lai mēģinātu veicināt to sociāli ekonomisko izaugsmi.

Iepriekš minētie KLP reformas vērtēšanas virzieni tika skatīti no dažādiem aspektiem - analizējot sektora kopējo, reģionālo un atsevišķu nozaru attīstību.

Lauksaimniecības sektora attīstība varētu tikt novērtēta atbilstoši dažādiem kritērijiem, galvenie no kuriem varētu būt:

- 1) **sektora ienākumu palielināšana**, kad, saglabājoties nemainīgam tiešā atbalsta apjomam, būtiski var tikt paaugstināta ienākuma atbalsta efektivitāte, lai ar atbalsta mehānisma maiņu nesamazinātos lauksaimnieku ienākumu līmenis;
- 2) **lauksaimnieciskās ražošanas attīstība**, lai veicinātu sektora efektivitātes un konkurētspējas paaugstināšanu un ražošanu vairāk orientētu tirgus vajadzībām;
- 3) **galveno ražošanas resursu (zeme, darbaspēks) efektīvāka izmantošana**, ievērojot ilgtspējīgus un videi draudzīgus lauksaimniecības un lauku attīstības nosacījumus;
- 4) **pieejamā atbalsta izmantošanas pakāpe**, ņemot vērā potenciālo iespēju absorbēt no ES budžeta paredzētos līdzekļus Latvijas lauksaimniecības attīstībai, saskaņā ar Latvijas ES Iestāšanās līguma un Konsolidētās Regulas 1782/2003 nosacījumiem.

Latvijas reģionālas attīstības novērtējums tika balstīts uz katra pētījumā analizējamā reģiona (sk. reģionālā dalījuma aprakstu 1. nodaļā) potenciālo attīstību, pārsvarā sasaistot to ar lauksaimniecības ražošanas izaugsmi, iespējamo pārstrukturēšanu lauksaimniecības produkcijas ražošanā un lauksaimniecībā izmantojamās zemes lietošanā. Tādējādi secinājumi par katra analizējama reģiona sociāli ekonomiskā potenciāla palielināšanu tika balstīti uz Latvijas lauksaimniecības attīstību, paredzot gan tradicionālo lauksaimniecības preču ražošanu (laukaugi, piens, gaļa utt.), gan jaunu produktu radīšanu - kopjot zemi labā lauksaimniecības stāvoklī vai veidojot lauku ainavu.

Atsevišķa sektora attīstība tika analizēta, galvenokārt ņemot vērā līdz 2013. gadam prognozētos ražošanas apjomus, pieņēmumus par katra sektora produktivitātes un efektivitātes iespējamo paaugstinājumu, kā arī lauksaimniecības nozaru savstarpējo saistību un ietekmi.

3.1. Iespējamā MLA maksājumu ietekme uz KLP reformas ieviešanas gaitu Latvijā

Vērtējot KLP tiešmaksājumu reformas gaitu, vērā jāņem KLP pirmā un otrā pīlāra sakarības un savstarpējā papildināšanās. Vienīgi, atrodot optimālo pirmā un otrā pīlāra politikas instrumentu sabalansētību, ir iespējams veicināt ilgtspējīgi līdzsvarotu, tirgus orientētu lauksaimniecības un lauku apvidu attīstību, nodrošināt civilizētai sabiedrībai atbilstošus lauku dzīves, vides un pārtikas kvalitātes standartus.

Tāpēc arī pētījuma aprēķinos pirmām kārtām tika formalizēta gan tiešo maksājumu, gan lauku attīstības pasākumu kopējā ietekme uz Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību.

3.1.1. Lauku attīstības plāna pasākumi modelī

Vairums lauku attīstības pasākumu (to darbības mehānismi un ietekme uz lauksaimniecības sektoru) ir vērsti uz lauku, nevis lauksaimniecības, attīstības veicināšanu, un ir kompensējoša rakstura (kompensē papildus izmaksas vai neiegūto ienākumu), tāpēc arī šo pasākumu matemātiskā formalizācija, balstoties uz produktu modeļu izmantošanu, ir ierobežota un dod iespēju kvantificēt tikai tos lauku attīstības politikas pasākumus, kas savas darbības mehānisma dēļ ir līdzīgi tiešo maksājumu darbībai. Tādējādi no visas lauku attīstības pasākumu kopas LAPA modeļa struktūrā (kā tipiskā lauksaimniecības preču ražošanas simulācijas modelī) sekmīgi bija iemodelēti tikai MLA maksājumi, kas no visa lauku attīstības finansējuma apjoma 2006. gadā veidos 56% jeb EUR 83,3 milj. [16.'-107].

3.1.2. Nemainīga MLA atbalsta politika Latvijā līdz 2013. gadam

Prognozējot kopējo tiešmaksājumu un MLA maksājumu ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību līdz 2013. gadam, sākotnēji tika pieņemts, ka MLA atbalsts Latvijā arī nākamajā ES politikas programmu periodā (pat līdz 2013. gadam) saglabāsies jau sasniegtajā 2006. gada līmenī. Ievērojot šo pieņēmumu, prognožu aprēķinus veica saskaņā ar izstrādātajiem A9, S9, S9I un S9a scenārijiem, kas formalizē dažādus KLP tiešā atbalsta atdalīšanas shēmu variantus Latvijas lauksaimniecības sektoram kopumā (sk. 1.2. iedaļu).

Zemes izmantošanas struktūras

Viens no svarīgākajiem KLP reformas ietekmes aspektiem lauksaimniecībā ir zemes izmantošanas struktūra, kas varētu mainīties atbilstoši dažādiem atbalsta politikas variantiem, pilnīgi vai daļēji atdalot tiešos maksājumus no lauksaimniecības ražošanas un vēl papildus maksājot subsīdijas mazāk labvēlīgiem apvidiem, veicinot to ekonomisko izaugsmi.

Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem, līdz pat 2013. gadam saglabājot MLA maksājumus 2006. gada līmenī, Latvijas lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra būtiski nemainās atkarībā no tiešmaksājumu reformas variantiem (scenārijiem), kas formalizē visai atšķirīgu shēmu piemērošanu lauksaimniecībā - gan pilnīgi atdalītu (A9 scenārijs) atbalstu no ražošanas, gan ar ražošanu maksimāli saistītu (S9 scenārijs).

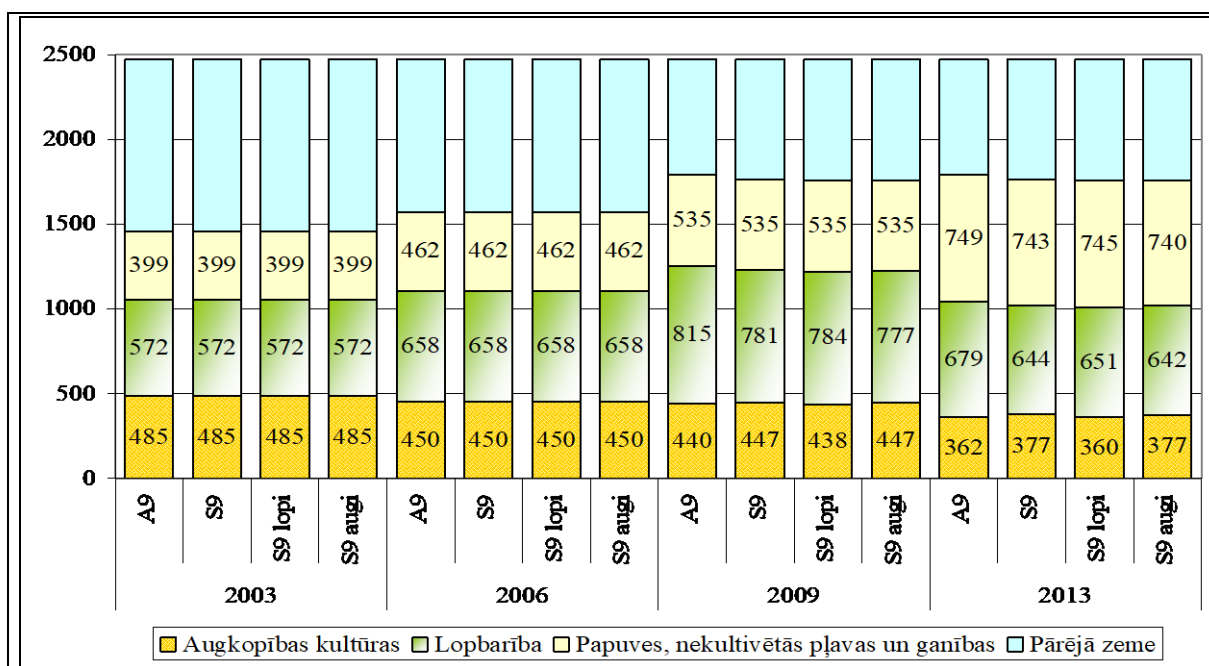
Tā, pieņemot, ka kopējās LIZ platības Latvijā veidos 2,47 tūkst. ha KLP reformas ieviešanas gadā (2009. gadā), augkopības kultūras (saskaņā ar modelī paredzēto analizējamo augkopības produktu sarakstu) visos scenārijos var aizņemt ap 18% lauksaimniecības zemes. Par vienu procentu vairāk zemes 2009. gadā varētu aizņemt lopbarības kultūras A9 scenārijā - 33% pret 32% pārējos scenārijos. Turklāt šī viena procenta starpība scenārijos saglabātos līdz pat 2013. gadam. Papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars zemes izmantošanas struktūrā arī nemainīsies: 2009. gadā tas visos scenārijos stabili veidos 22% no visas lauksaimniecības zemes, bet 2013. gadā pieaugs līdz pat 30%.

Prognozējot pārmaiņas zemes izmantošanas struktūrā, var apgalvot, ka, nemainoties MLA maksājumu politikai, KLP tiešmaksājumu reforma un tās ieviešanas dažādie varianti neatstāj jūtamu iespaidu uz zemes izmantošanas struktūru Latvijas lauksaimniecības sektora līmenī.

Palielinoties atbalsta apjomam, kas varētu būt pieejams zemniekiem par lauksaimniecībā izmantojamo zemi neatkarīgi no tā, vai zeme ir iesaistīta ražošanā, vai tikai atbilst prasībām par labu lauksaimniecības stāvokli, ir iespējams paredzēt nelielu zemes izmantošanas absolūto pieaugumu pilnīgas atdalīšanas scenārijā (A9).

Tajā izmantojamās zemes platības 2009. gadā var palielināties līdz 1790 tūkst. ha salīdzinājumā ar TM saistības scenārijiem - S9, S9I un S9a, kad LIZ var pieaugt attiecīgi līdz - 1764, 1756 un 1758 tūkst. ha. Bet tajā pašā laikā prognozējamās zemes izmantošanas struktūra nemainīsies visos analizējamajos scenārijos ne 2009., ne 2013. gadā (sk. 3.1. attēlu).

3.1. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijā dažādos scenārijos 2003*, 2006., 2009. un 2013. gadā, pieņemot, ka MLA maksājumi līdz 2013. gadam saglabāsies 2006. gada līmenī, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

* modelēšanas rezultāti

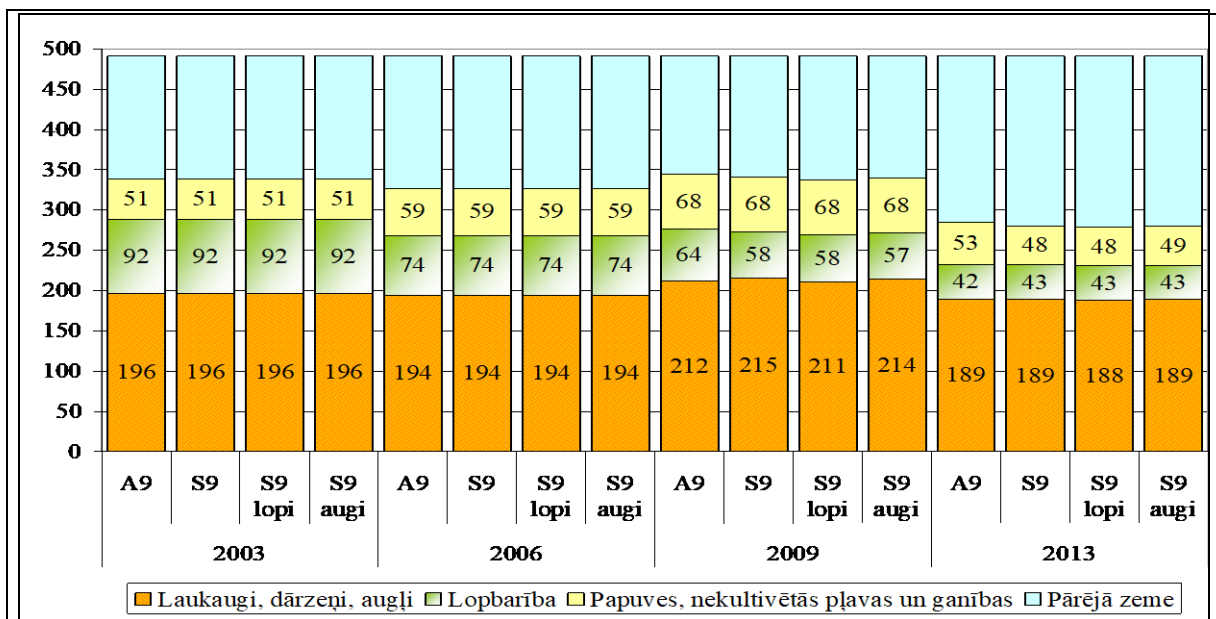
Lai gan zemes izmantošanas struktūra lauksaimniecības sektorā kopumā nemainās, KLP tiešmaksājumu reformas ieviešanas scenāriji var būtiski ietekmēt zemes lietošanas stratēģiju atsevišķos Latvijas reģionos.

Tā TM atdalīšanas pakāpe varētu iespaidot zemnieku motivāciju pārtraukt konkrētas lauksaimniecības produkcijas ražošanu un, saglabājot zemi labā lauksaimniecības stāvoklī, pretendēt uz tiešajiem maksājumiem un MLA maksājumiem, izvēloties laukos citus nodarbinātības veidus. Pirmām kārtām tas varētu skart Latvijas reģionus ar pazeminātu zemes auglību un neattīstītu ražošanas infrastruktūru. Savukārt saistības scenāriji var iespaidot zemniekus vairāk ražot lauksaimniecības produkciju. Šajā gadījumā ražošana varētu koncentrēties no lauksaimnieciskās ražošanas viedokļa intensīvākos reģionos, kur katra izmantojamā zemes hektāra atdeve ir augstāka.

Tomēr, analizējot zemes izmantošanas perspektīvas dažādos Latvijas reģionos, tika konstatēts, ka arī reģionu griezumā nav būtisku atšķirību starp reformas ieviešanas scenārijiem. Tā Zemgales reģionā tiek prognozēts, ka reformas ieviešanas gadā augkopības produktu īpatsvars zemes izmantošanas struktūrā varētu būt ap 43%, neatkarīgi no reformas ieviešanas varianta. Arī lopbarības un nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars ir visai stabils un, neatkarīgi no analizējamā scenārija, veido ap 26% no reģionā esošās lauksaimniecības zemes (sk. 3.2. attēlu).

Prognožu rezultāti liecina, ka ar laiku neizmantojams zemes īpatsvars Zemgalē var pat palielināties (sk. 3.2. attēlu), kas zināmā mērā ir pretrunā ar sākumā izvirzīto hipotēzi, ka auglīgo zemju izmantošanas intensitāte varētu pieaugt (īpaši scenārijos, kur atbalsts saistīts ar ražošanu), jo, visā Latvijā darbojoties vienādām tiešajiem atbalsta likmēm, kas piemērojamas zemes hektāram, izdevīgāk būs ražot lauksaimnieciski intensīvajos reģionos, piemēram, Zemgalē.

3.2. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos*, tūkst. ha

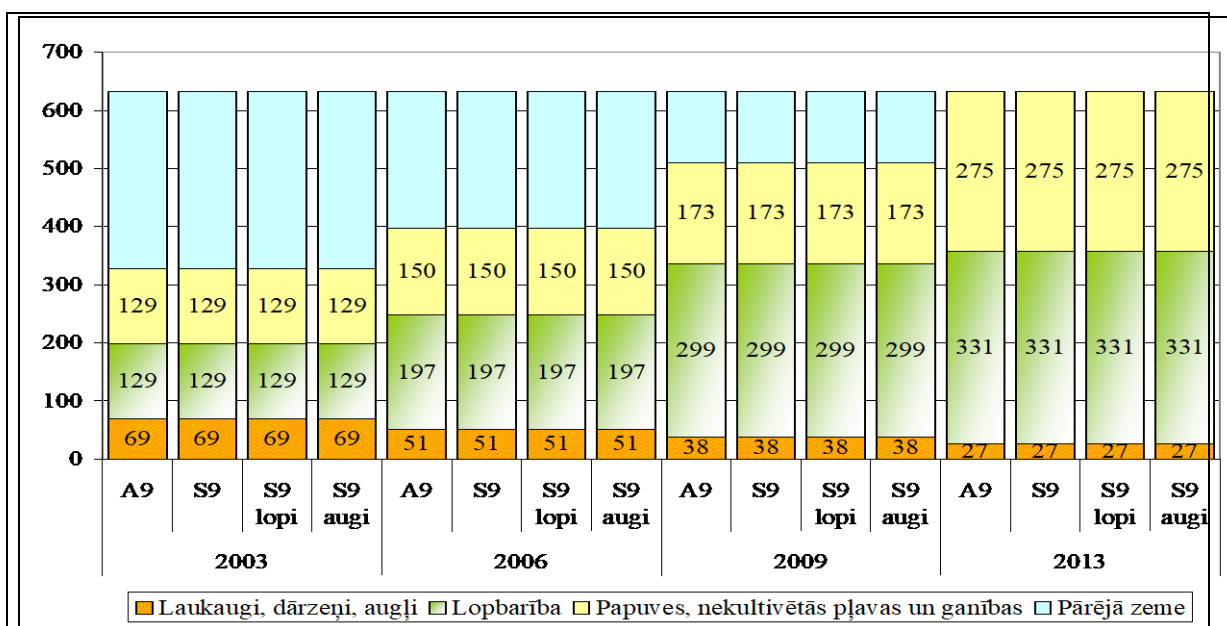

Avots: LVAEI aprēķini

*ar nosacījumu, ka pēc 2006. gada MLA maksājumu lielums netiks mainīts

Savukārt, analizējot prognozējamo zemes izmantošanas struktūru Latgalē kā ekonomiskās attīstības ziņā salīdzinoši atpalikušā reģionā (sk. 3.3. attēlu), var redzēt, ka, neatkarīgi no tiešā atbalsta politikas scenārija īstenošanas, tiks samazināts augkopības produkcijas ražošanas īpatsvars, reizē palielinoties lopbarības, papuvju, nekultivētu pļavu un ganību īpatsvaram zemes izmantošanas struktūrā šajā reģionā. Turklāt ir prognozēts, ka Latgalē zemes izmantošanas īpatsvars būtiski pieaugs, un līdz 2013. gadam visa lauksaimniecības zeme varētu būt izmantojama lauksaimniecības vajadzībām, samazinot lauksaimniecības preču ražošanas īpatsvaru, bet palielinot lauksaimniecības zemes platības, kas tiks koptas saskaņā ar laba lauksaimniecības stāvokļa prasībām.

3.3. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra dažādos scenārijos Austrumlatvijas reģionā*, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

* pie nosacījuma, ka pēc 2006. gada MLA maksājumu lielums netiks mainīts

Kopumā, analizējot strukturālās izmaiņas zemes lietošanā gan visā sektorā, gan atsevišķos reģionos, var konstatēt, ka tiešmaksājumu reformas ietekme varētu būt visai nenožīmīga, ja pieņem, ka

maksājumi mazāk labvēlīgiem apvidiem Latvijā arī turpmāk saglabāsies 2006. gada līmenī. Ik gadu paaugstinoties, līdz 2010.-2013. gadam tiešā atbalsta līmeņa atšķirības dažādos KLP reformas ieviešanas variantos (scenārijos) varētu veidot ap Ls 10 uz vienu hektāru lauksaimniecības zemes. Savukārt MLA maksājumu atšķirība reģionos, kas ir un kas nav MLA maksājumu objekts, varētu veidot pat līdz Ls 35 uz hektāru.

Tāpēc tieši MLA, nevis TM, var kļūt par noteicošo lēmumu pieņemšanas faktoru Latvijas lauksaimniekiem, motivējot viņus pārorientēties no intensīvās lauksaimniecības preču ražošanas reģionos ar augstāku augsnes auglību uz lauksaimniecībai mazāk piemērotiem reģioniem (piem., Latgali) ar mērķi gūt lielāku valsts atbalstu par zemes kopšanu labā lauksaimniecības stāvoklī. Izmantojot MLA atbalstu, mazattīstīti reģioni ar laiku var pārorientēties uz zālāju kultivēšanu, tā palielinot neizmantojotās zemes īpatsvaru reģionos ar intensīvi attīstītu lauksaimniecību (piem., Zemgale).

Tādējādi pašreizējās atbalsta politikas turpinājums Latvijas mazattīstītajos reģionos (MLA maksājumu piemērošana), reizē ar tiešmaksājumu reformas ieviešanu, mazinās KLP reformas ietekmējošo lomu visā Latvijas lauksaimniecības attīstībā. Ieviešot vienādu tiešmaksājumu tiesību vērtības likmi visā valsts teritorijā, MLA maksājumu nozīmīgums un ietekme pārmāc "tīros" KLP reformas ieviešanas efektus atkarībā no atbalsta saistības pakāpes ar ražošanu.

Lai varētu kvantitatīvi novērtēt tieši KLP reformas ietekmes efektu uz lauksaimniecības sektora un to nozaru attīstību, nepieciešams mainīt MLA maksājuma ietekmi (vai arī vispār MLA neizskatīt) pieņemot, ka KLP politikas reformēšanas gaitā arī atbalsts mazattīstītiem reģioniem varētu būt transformējams.

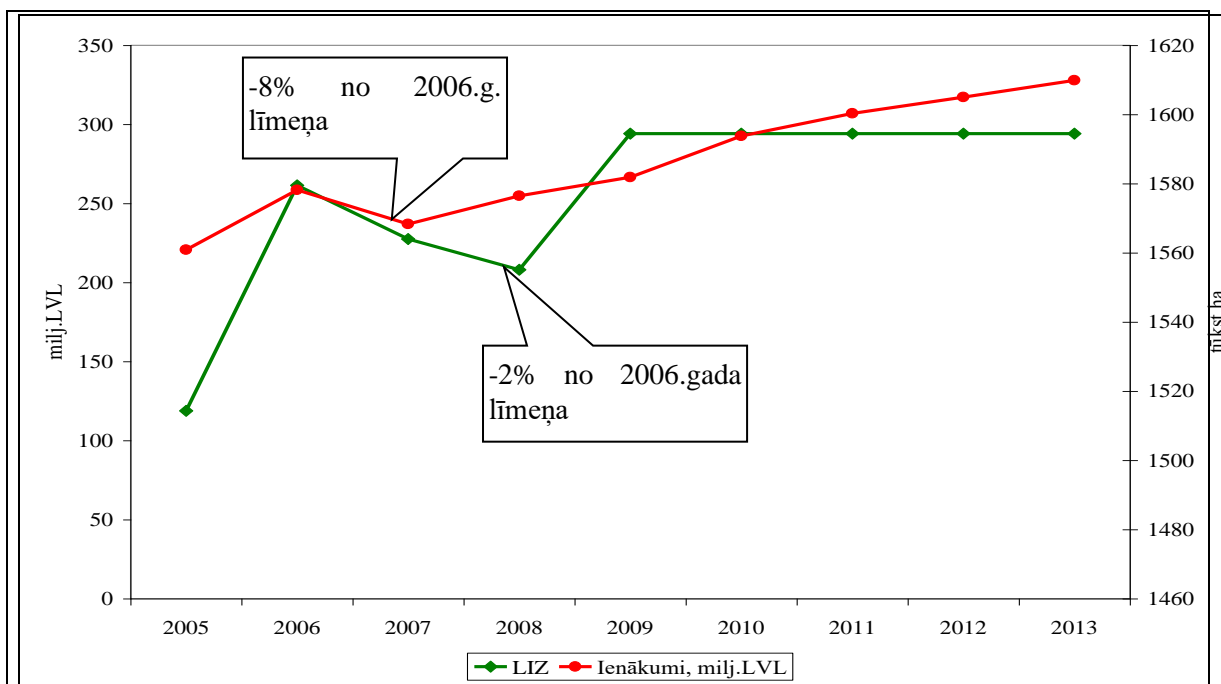
3.1.3. KLP reformas ieviešana un MLA maksājumu iespējamā atcelšana 2007. gadā

Lai novērtētu, kā dažādu tiešā atbalsta mehānismu ieviešana var ietekmēt lauksaimniecības sektora turpmāko attīstību un noteiktu atšķirības izstrādātajos politikas pārmaiņu scenārijos, kas Latvijas lauksaimniecībā varētu būt realizēti, sākot ar 2009. gadu, aprēķinos tika pieņemts, ka ar jauna programmēšanas perioda sākumu 2007. gadā lauku attīstības politikas veidošanas principi Latvijā varētu būtiski mainīties. Lai izvairītos no atpalikušo reģionu iespējamās pārkompensācijas, atbalsts mazattīstītiem reģioniem varētu tikt transformēts citos lauku attīstības pasākumos (piemēram, investīcijās). Tomēr jebkurām politiskām pārmaiņām jābalstās uz pēctecības principa, lai izvairītos no krasām lauksaimniecības ražošanas un atbalsta līmeņa, kā arī sektora, ražotāju un lauku iedzīvotāju ienākumu līmeņa svārstībām ar mērķi nepasliktināt sociāli ekonomisko stāvokli Latvijas reģionos.

Tāpēc aprēķinos, pieņemot, ka KLP reforma var tikt papildināta ar MLA maksājumu atcelšanu, sākot no 2007. gada, vispirms tika analizētas iespējamās pārmaiņas sektora ienākumos un lauksaimniecības zemes izmantošanā. Kā redzams, krasa MLA maksājumu atcelšana viena gada laikā pat TM pilnīgas atdalīšanas scenārijā (A9) radīs nozīmīgu sektora ienākumu samazinājumu. Arī izmantotās LIZ platības pirmsreformas periodā samazināsies, lai gan tiešais atbalsts Vienotā platības maksājuma sistēmas ietvaros ik gadu pieaugs. Tā MLA maksājumu atcelšana, sākot ar 2007. gadu, var jau 2008. gadā samazināt lauksaimniecības ienākumus par 8%, bet izmantotās LIZ platības - par 2%.

Pilnīga tiešā atbalsta atdalīšana no ražošanas pēc būtības var veicināt zemes iesaistīšanu lauksaimnieciskā apritē, kā arī dot papildu iespējas visiem lauksaimniekiem pretendēt uz subsīdiju saņemšanu, neatkarīgi no tā, ko un cik viņi ražo, taču MLA maksājumu atcelšana jau 2007. gadā var būtiski mazināt gan sektora, gan mazattīstīto reģionu ražotāju ienākumus pirmsreformas periodā un jūtami ietekmēt arī reformas piemērošanu Latvijā.

3.4. attēls. Prognozētā lauksaimniecības zemes platība un sektora ienākumi Latvijā saskaņā ar A9 scenāriju, pieņemot, ka MLA maksājumi tiks atcelti 2007. gadā, tūkst. ha un milj. LVL

Avots: LVAEI aprēķini

Tāpēc, balstoties uz aprēķinu rezultātiem, reizē ar KLP reformas ieviešanu varētu rekomendēt atbalstu mazāk labvēlīgiem apvidiem samazināt tikai pakāpeniski, lai veidotu nosacījumus pakāpeniskai zemnieku adaptācijai jaunajām politikas izmaiņām ar mērķi vismaz nesamazināt lauksaimnieku ienākumus un zemes izmantošanas līmeņus politikas reformēšanas periodā.

Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem un pieņēmumiem, lai nepieļautu ienākumu un zemes izmantošanas samazinājumu pirms KLP ieviešanas, maksimālais MLA atbalsta apjoms varētu būt samazināts pakāpeniski: 2007. gadā līdz 46% no 2006. gada līmeņa un 2008. gadā līdz 40% no 2006. gada līmeņa. Bet, reformu ieviešot 2009. gadā, MLA maksājumi varētu tikt atcelti pavisam, līdzekļus pārorientējot citiem lauku attīstības pasākumiem.

3.2. KLP reformas ieviešanas “tīrā” ietekme uz Latvijas lauksaimniecību

Vērtējot KLP reformas ieviešanas sekas vienlaikus ar pakāpenisko MLA maksājumu atcelšanu līdz 2009. gadam, ir iespējams noteikt “tīro” KLP reformas ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības sektoru kopumā, kā arī uz atsevišķo reģionu attīstību.

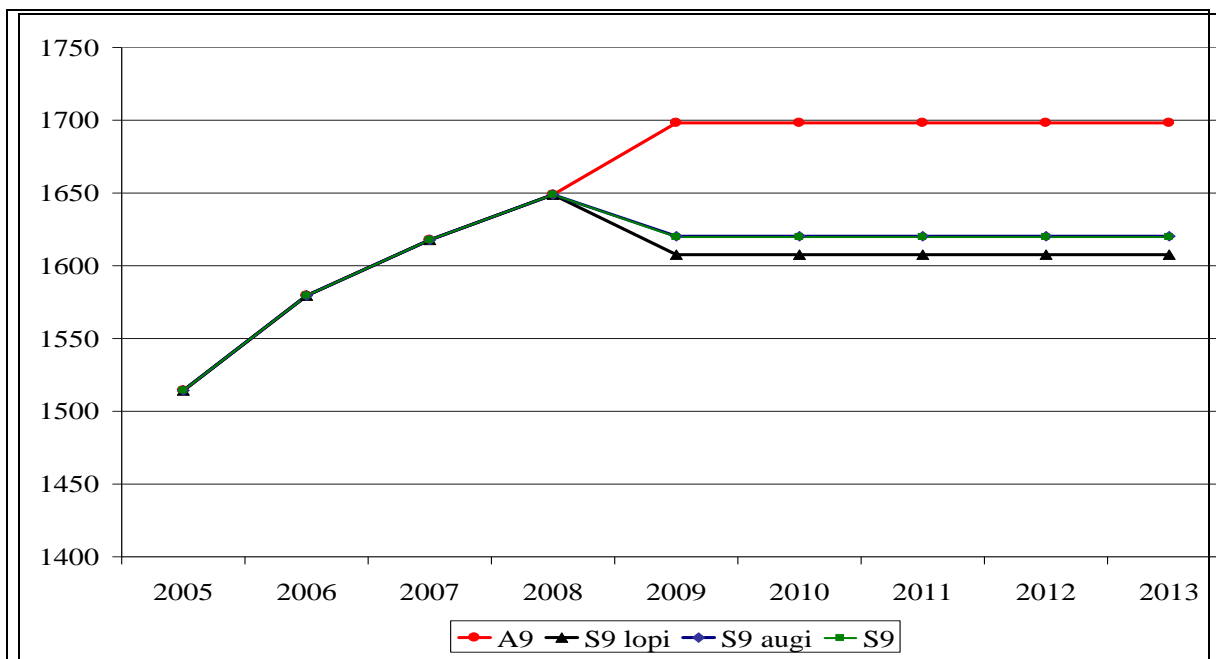
Ja, piemērojot MLA maksājumus, lauksaimniecības ražošanai būtu objektīvs pamats pat pārcelties uz mazāk attīstītiem reģioniem (lielāka MLA atbalsta dēļ), tad, piemērojot visos reģionos vienādas atbalsta likmes, ražošanas izvietojumu vairāk ietekmēs arī citi nozīmīgi faktori, kas saistīti ar ražošanas izmaksu līmeni, zemes auglību un ieņēmumiem no produkcijas realizācijas.

Atbalsta atšķirības dažādos politikas scenārijos - daļēji sasaistot vai pilnīgi atdalot tiešos maksājumus no ražošanas - spēj vairāk ietekmēt zemnieku motivāciju ražot konkrētus lauksaimniecības produktus un radīt pārmaiņas zemes izmantošanas struktūrā, sektora ienākumos, darbaspēka izmantošanā un ražošanas apjomos gan visā sektora līmenī, gan atsevišķos reģionos.

3.2.1. Ietekmes novērtējums sektora griezumā

Pakāpenisks MLA maksājumu samazinājums līdz 2009. gadam reizē ar tiešmaksājumu reformas ieviešanu dažādi ietekmēs lauksaimniecības zemes izmantošanu atkarībā no atbalsta politikas scenārija (sk. 3.5. attēlu). Ieviešot KLP reformu 2009. gadā, lauksaimniecības zemes platības izmantošana varētu nostabilizēties 1,7 milj. hektāru līmenī pie nosacījuma pilnīgi atdalīt tiešos maksājumus no ražošanas. Pat pakāpeniskais atbalsta samazinājums mazāk labvēlīgajiem apvidiem nemainīs augošo zemes izmantošanas tendenci pirmsreformas periodā.

3.5. attēls. Prognozējamās izmantotās lauksaimniecības zemes platības Latvijā, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

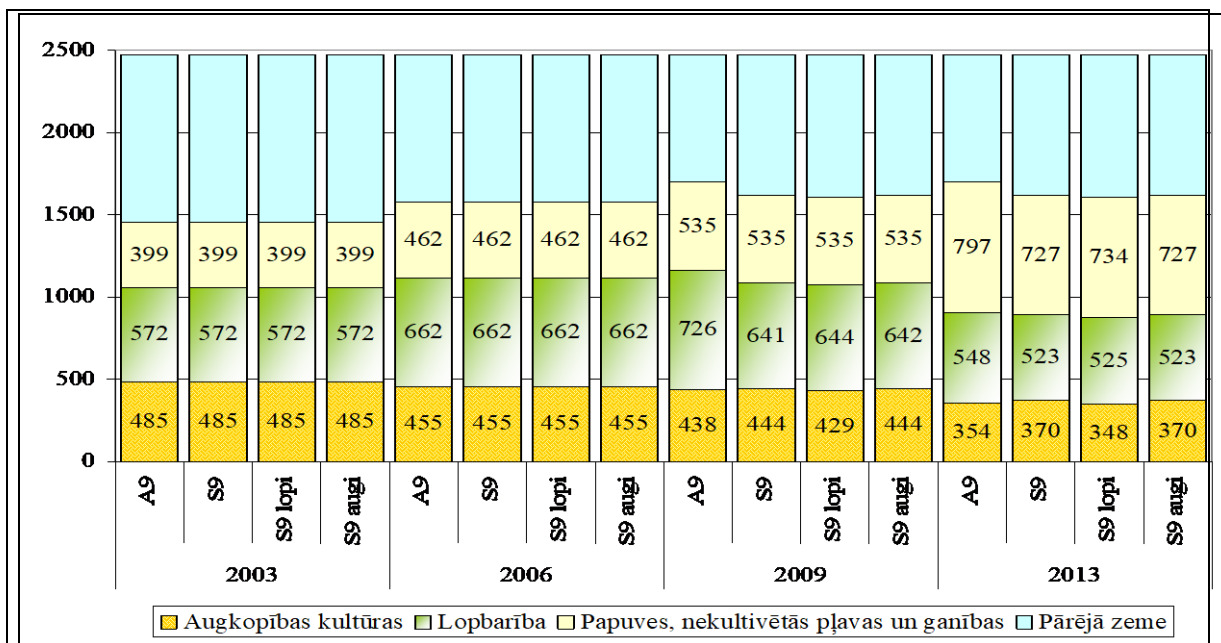
Savukārt tiešā atbalsta saistības scenārijos MLA atbalsta pakāpeniskais samazinājums varētu ietekmēt nelielu lauksaimniecības zemes platības samazinājumu (1-3% apmērā). Atbalsta saistības scenāriji paredz intensīvāku zemes izmantošanas stratēģiju. Piemēram, S9 scenārijā graudaugu kultivēšana varētu būt atbalstīta ar EUR 89 uz ha atšķirībā no zālāju kultivēšanas, kur atbalsts ir tikai EUR 65,7 uz ha. Turklāt maksājumus pilnīgi atdalot, neatkarīgi no tā, kas tiks audzēts lauksaimniecībai piemērotajā zemē, atbalsta līmenis veidos ap EUR 82 uz ha un ietekmēs zemniekus vairāk izmantot zemi gan lauksaimnieciskai ražošanai, gan kopt to saskaņā ar laba lauksaimniecības stāvokļa prasībām.

Ir svarīgi piebilst, ka no zemes izmantošanas viedokļa S9 un S9a scenārijs īpaši neatšķiras, jo tajos visu laukaugu hektārmaksājumu starpība veidos maksimāli ap EUR 9 (2010. gadā), toties atšķirības starp maksājumiem laukaugiem un zālājiem abos scenārijos būs līdzīgas - ar laukaugiem apsētais 1 zemes hektārs tiks atbalstīts 1,5 reizes vairāk nekā zālāju hektārs.

Analizējot strukturālās pārmaiņas kopējā zemes izmantošanā un pieņemot, ka ar 2009. gadu MLA maksājumi tiks atcelti, var noteikt "tīro" KLP reformas ietekmi uz lauksaimniecības zemes izmantošanas stratēģiju, neņemot vērā lauku attīstības atbalsta papildu ietekmi, kas bija aktuāla, atspoguļojot zemes strukturālās pārmaiņas (3.1. attēls).

Tomēr, pat izslēdzot MLA maksājumu ietekmi uz zemes izmantošanas struktūru, 3.6. attēlā ir redzams, ka dažādi tiešo maksājumu piemērošanas mehānismi daudz neatšķiras. Saskaņā ar A9 scenāriju, aprītē paliktu vairāk lauksaimniecības zemes, toties zemes izmantošanas struktūra būs stabila visos analizējamajos scenārijos. Tā 2009. gadā laukaugu īpatsvars zemes struktūrā joprojām veidos 18%. Papuves, nekultivētās pļavas un ganības aizņems 22% no visas lauksaimniecības zemes. MLA maksājumu atcelšana 2009. gadā varētu nedaudz samazināt lopbarības kultūru īpatsvaru izmantotajās zemes platībās - no 33% A9 scenārijā, piemērojot MLA, līdz 29% A9 scenārijā, MLA atceļot (sk. 3.1 un 3.6. attēlu). Savukārt, neizmantotās zemes īpatsvars varētu palielināties par 3% jau 2009. gadā, ja MLA maksājumi vairs netiks piemēroti.

3.6. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijā dažādos scenārijos, pieņemot, ka MLA maksājumi tiks atcelti 2009. gadā, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

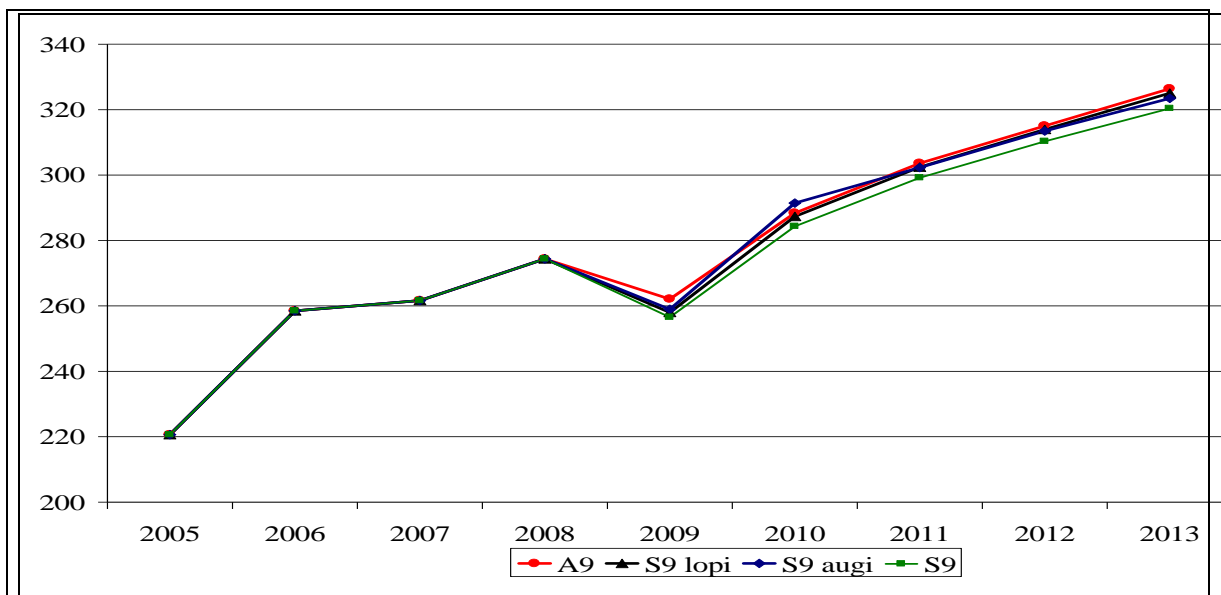
Kopumā līdz 2013. gadam visos scenārijos gan laukaugu, gan lopbarības kultūru īpatsvars zemes izmantošanā var pakāpeniski samazināties attiecīgi līdz 15% un 21%. Savukārt nekultivētās, kā arī neizmantotās zemes īpatsvars nedaudz palielināsies - atbilstoši 30% un 35%. Vienīgi A9 scenārijā neizmantotās zemes īpatsvars 2013. gadā varētu būt nedaudz zemāks - 31% salīdzinājumā ar visiem saistības scenārijiem.

Svarīgi uzsvērt, ka analizējamajos scenārijos visas pārmaiņas zemes izmantošanas struktūrā, atceļot MLA maksājumus, ir līdzīgas, tādējādi vērtējamie KLP reformas ieviešanas varianti nerada dziļas strukturālas pārmaiņas zemes izmantošanā Latvijas lauksaimniecībā kopumā. Tāpat samērā nelielās atšķirības hektārmaksājumu līmeņos KLP reformas scenārijos būtiski neiespaidos lauksaimniecības sektora ienākumu veidošanos.

Arī 3.7. attēls ilustrē, ka lielas atšķirības sektora ienākumos dažādos scenārijos nav prognozējamās.

Tomēr kopumā sektora ienākumi S9 scenārijā varētu būt nedaudz zemāki, jo zemāka būs atbalsta līdzekļu absorbcijas spēja, proti: lielāks atbalsts tiks maksāts par kultivēto zemes hektāru un nokauto lopu, bet liellopu ražošanas nozare savu apjomu dēļ visas ar dzīvniekiem saistītās maksājumu tiesības varētu neizmantot.

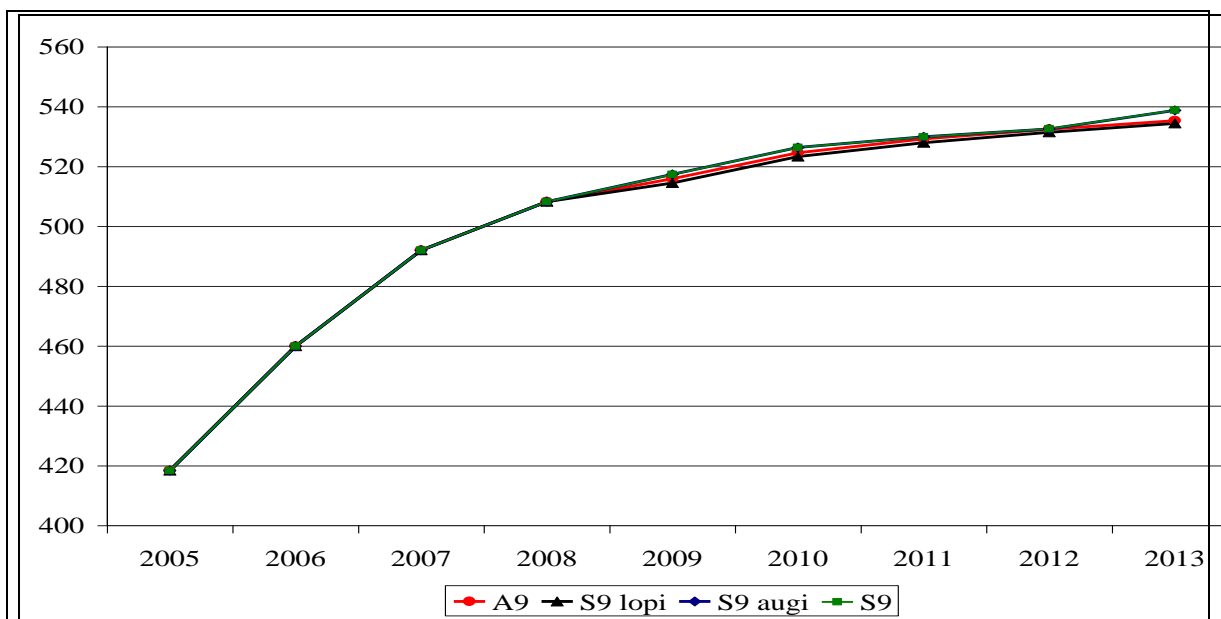
3.7. attēls. Prognozētie kopējie Latvijas Lauksaimniecības sektora ienākumi (PV), milj. Ls

Avots: LVAEI aprēķini

Lauksaimniecības izlaide nedaudz augstāka varētu būt maksimālas vai daļējas saistības scenārijos S9 un S9a, jo, saskaņā ar šo scenāriju pieņemtajiem nosacījumiem, tie vairāk ir vērsti uz intensīvas lauksaimnieciskās ražošanas veicināšanu, joprojām saistot nozīmīgu tiešo maksājumu daļu ar konkrētu produktu ražošanu (sk. 3.3. attēlu).

3.8. attēls. Prognozējamā Latvijas lauksaimniecības sektora izlaide, milj. Ls

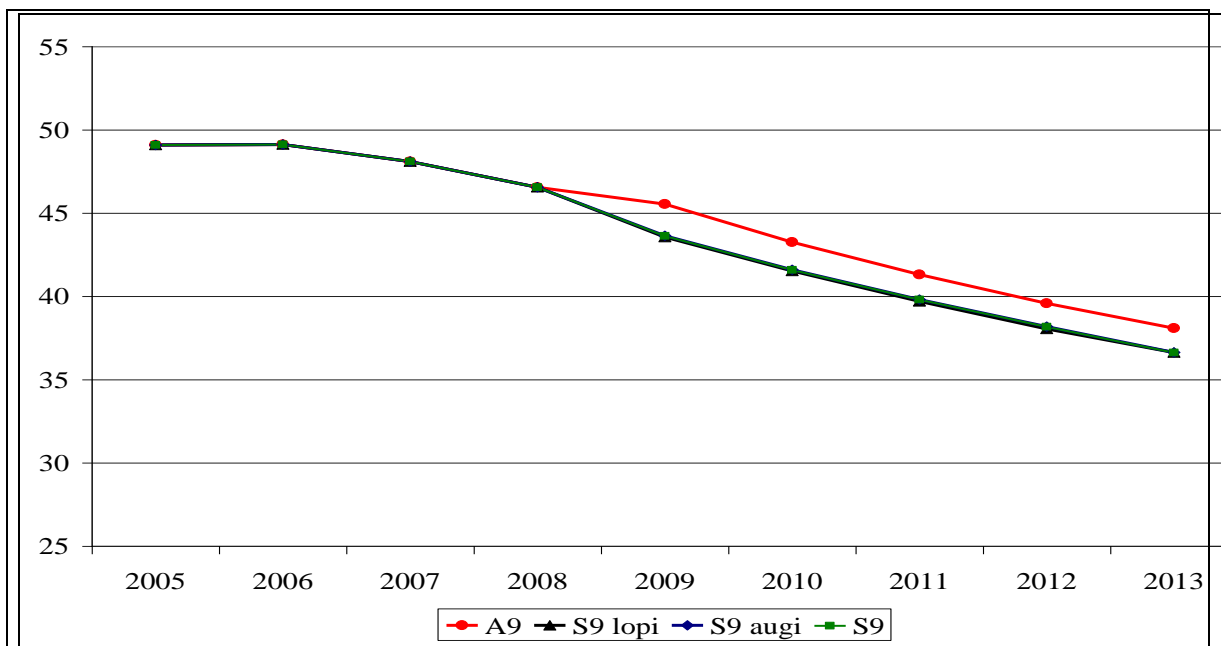

Avots: LVAEI aprēķini

Ilgtermiņā prognozējot Latvijas lauksaimniecības sektora attīstību dažādos politikas veidošanas scenārijos, aprēķinos vērā tika ņemta arī virkne pieņēmumu par sektora efektivitātes un produktivitātes turpmāko paaugstināšanu, balstoties gan uz tehniskā progresa attīstību, gan uz pieņēmumiem par ārpussektora ietekmējošo faktoru darbību.

Lauksaimniecības ražošanā izmantotā darbaspēka prognozētās tendences rāda pakāpenisku šā resursa samazinājumu visos analizējamajos scenārijos (sk. 3.9. attēlu).

3.9. attēls. Darbspēka izmantošanas prognozes Latvijas lauksaimniecības sektorā, milj. cilvēkstundu

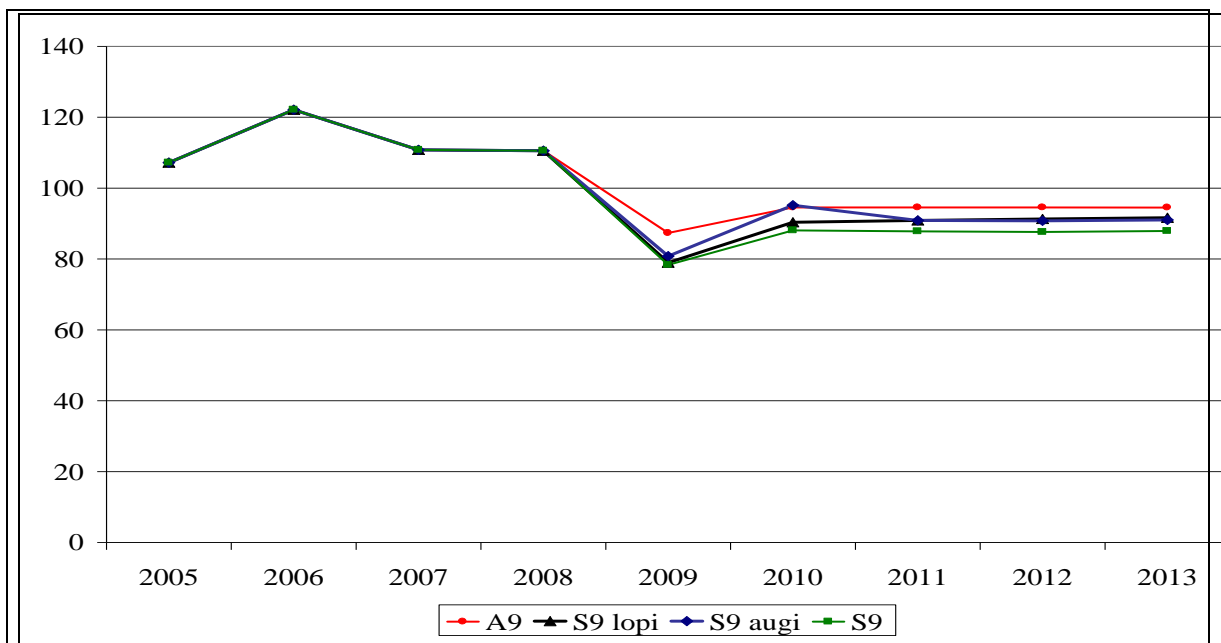

Avots: LVAEI aprēķini

Tomēr atbalsta saistības scenāriji paredz intensīvāku darba resursu izmantošanu, prognozējot 25% darbaspēka samazinājumu lauksaimniecības ražošanā pret 22% - pilnīgas atdalīšanas scenārijā (A9) laikā no 2005. līdz 2013. gadam.

Būtisku ietekmi uz prognozējamiem izmantotā atbalsta apjomiem Latvijas lauksaimniecības sektorā kopumā atstāj atbalsta daļa, kas tiek finansēta no Lauku attīstības līdzekļiem mazāk labvēlīgo apvidu attīstības veicināšanai. Saskaņā ar jau iepriekš aprakstītiem pieņēmumiem, aprēķinos tika ņemts vērā, ka MLA atbalsts pakāpeniski samazināsies līdz KLP reformas ieviešanai. Tieši tāpēc arī 3.10. attēlā atspoguļotais kopējais atbalsts pakāpeniski samazinās, sākot ar 2006. gadu.

3.10. attēls. Prognozējamais atbalsta apjoms Latvijas lauksaimniecības sektoram (ieskaitot arī MLA maksājumus līdz 2009. gadam), milj. Ls

Avots: LVAEI aprēķini

Pārējos atbalsta saistības scenārijos (S9, S9l un S9a) reāli izmantojamais atbalsts varētu būt pat zemāks kā A9 scenārija.

Jo vairāk atbalsts ir saistīts ar konkrēto preču ražošanu, jo mazāka daļa no atbalstam paredzētā finansējuma (ES un Latvijas nacionālā) varētu būt reāli izmantota. Tiešmaksājumus pilnīgi atdalot, viss paredzētais finansējums tiks maksāts atbilstoši atbalstam piemērojamai zemes platībai.

Savukārt saistības scenārijos šis atbalsts, izņemot vienoto maksājumu, ir attiecināms uz reāli saražoto produkciju, nokauto vai izaudzēto dzīvnieku jeb izmantoto zemes platību.

Kopumā analizējot iespējamās tiešmaksājumu reformas ieviešanas sekas, var secināt, ka sektora līmenī atšķirības starp KLP reformas ieviešanas variantiem nav būtiskas. Pat neņemot vērā MLA maksājumu ietekmi uz TM reformas gaitu, var apgalvot, ka sektora kopienākumu masa ir salīdzinoši maz atkarīga no reformas scenārija izvēles. Arī lauksaimniecības apjomi un kopējais atbalsta līmenis maz atšķiras no izskatāmā scenārija.

Visnozīmīgākais reformas scenāriju izvēles efekts ir vērojams lauksaimniecības zemes izmantošanā. Pilnīgi atdalot tiešo atbalstu no ražošanas, 2009. gadā lauksaimniecības zemes platības izmantošana varētu nostabilizēties 1,7milj. hektāru līmenī. Savukārt, atbalstu saistot ar ražošanu, lauksaimniecības zemes platību izmantošana varētu būt par 5% zemāka. Toties dziļas strukturālas pārmaiņas zemes izmantošanas struktūrā kopumā šie scenāriji nerada.

3.2.2. KLP reformas ieviešana un Latvijas reģionu attīstība

Ja sektora līmenī visi analizējamie KLP reformas ieviešanas scenāriji nerada būtiskas izmaiņas, tad atsevišķu reģionu griezumā paredzētās politikas pārmaiņas varētu diezgan jūtami ietekmēt lauksaimniecisko ražošanu un katra konkrētā reģiona attīstību.

a) Zemes izmantošanas struktūra

Nepiemērojot MLA atbalstu mazāk attīstītajos reģionos, varētu prognozēt atšķirīgu izmantojamās lauksaimniecības zemes struktūru dažādos Latvijas reģionos.

Analizējot zemes izmantošanas struktūru reģionos ar intensīvu lauksaimniecisko ražošanu (īpaši Zemgalē), var secināt, ka MLA maksājumu atcelšana dos papildu impulsu lauksaimnieciskās ražošanas attīstībai un zemes izmantošanai šādās teritorijās.

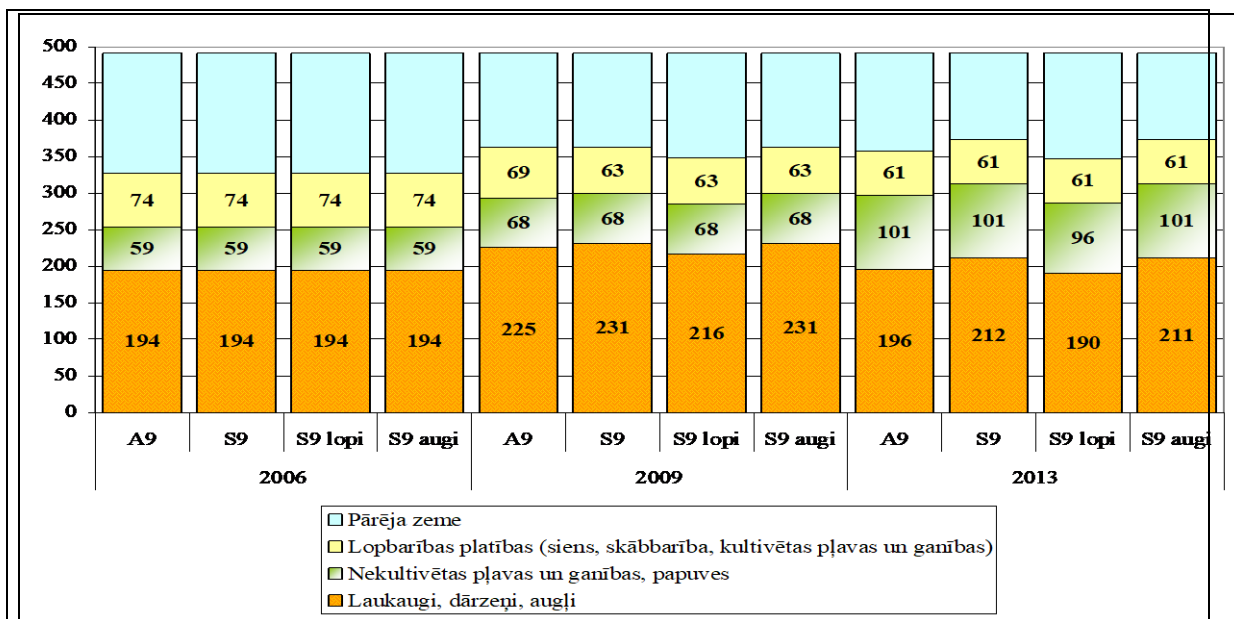
Reizē ar reformu ieviešanu un atceļot MLA maksājumus produktīvi izmantotās zemes platības Zemgalē, saskaņā ar visiem KLP reformas scenārijiem (sk. 3.11. attēlu), palielināsies, bet, turpinot maksāt MLA maksājumus līdz 2013. gadam, lauksaimniecības zemes Zemgales reģionā varētu pakāpeniski samazināties, samazinot gan sējplatības, gan nekultivētās pļavas un ganības.

Tas raksturots 3.2. attēlā. Turklāt, vislielāko zemes izmantošanas palielinājumu Zemgales reģionā varētu sagaidīt S9 un S9a scenārijā, maksimāli sasaistot vai nu visus tiešmaksājumus ar ražošanu (S9 scenārijs), vai arī tiešos maksājumus tikai ar laukaugu ražošanu (S9a). Abos šajos scenārijos 2013. gadā lauksaimniecības vajadzībām izmantojamā platība varētu sasniegt ap 374 tūkst. ha un būt par 5% augstāka nekā A9 un S9l scenārijā.

Ciešāka TM saistība ar lauksaimniecisko ražošanu reģionā, kas izteikti specializējies augkopības produkcijas ražošanā, var veicināt aktīvāku zemes izmantošanu un ražošanas efektivitātes turpmāku kāpumu.

Tieši tāpēc 2013. gadā laukaugiem, dāržiem un augiem paredzētās zemes īpatsvars nedaudz samazinās un atbilst prognožu pieņēmumiem par turpmāko ražības celšanos.

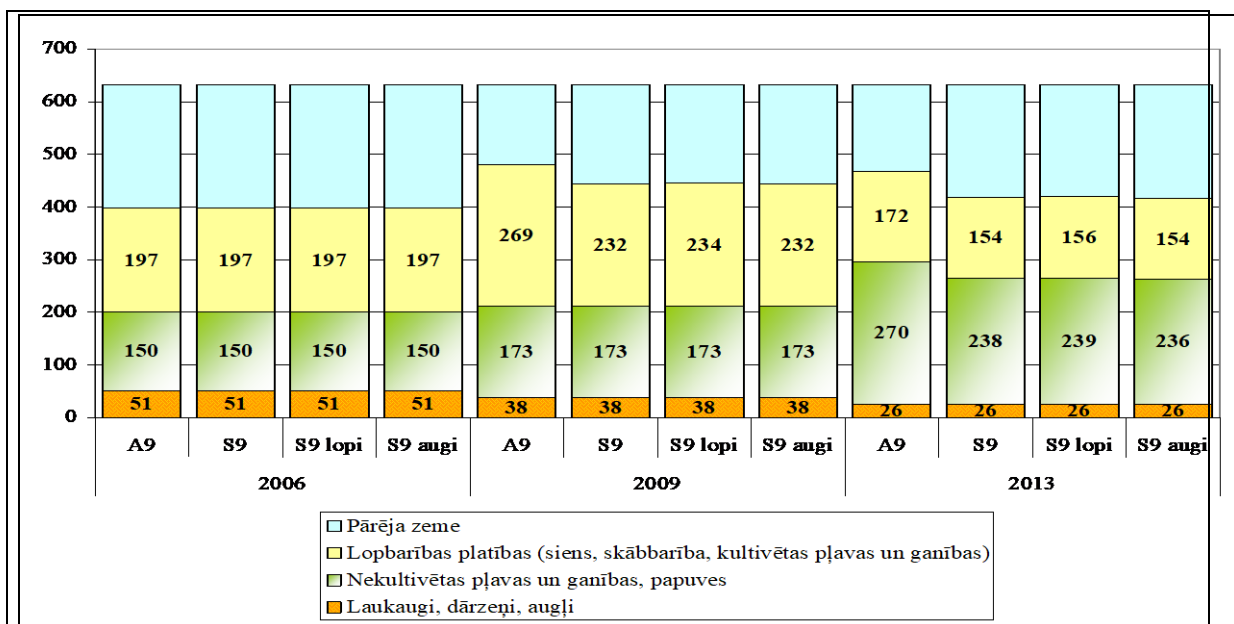
3.11. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Analizējot zemes izmantošanas struktūru reģionos ar salīdzinoši ekstensīvu zemes izmantošanu lauksaimniecības vajadzībām, piemēram Austrumlatvijas reģionā (Latgalē), var secināt, ka MLA maksājumu pakāpeniska atcelšana līdz 2009. gadam būtiski mazinās zemnieku motivāciju izmantot lauksaimniecības zemi šajā reģionā zālāju kultivēšanai. Bez MLA maksājumiem zemes izmantošana nebūs tik izdevīga, tāpēc laukaugu, dārzeņu un augļu īpatsvars lauksaimniecībai piemērojamās zemēs samazināsies no 12-13% 2006. gadā līdz 5-6% 2013. gadā (sk. 3.12. attēlu). Saruks arī lopbarības kultūru īpatsvars zemes struktūrā. Neizmantotās zemes īpatsvars 2013. gadā varētu pieaugt līdz 34% (sk. 3.12. attēlu) salīdzinājumā ar situāciju, kad, saglabājot MLA maksājumus, Latgalē vairāk nekā puse (52%) lauksaimniecības zemes varētu būt izmantota zālāju kultivēšanai (sk. 3.3. attēlu).

3.12. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Austrumlatvijas reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha

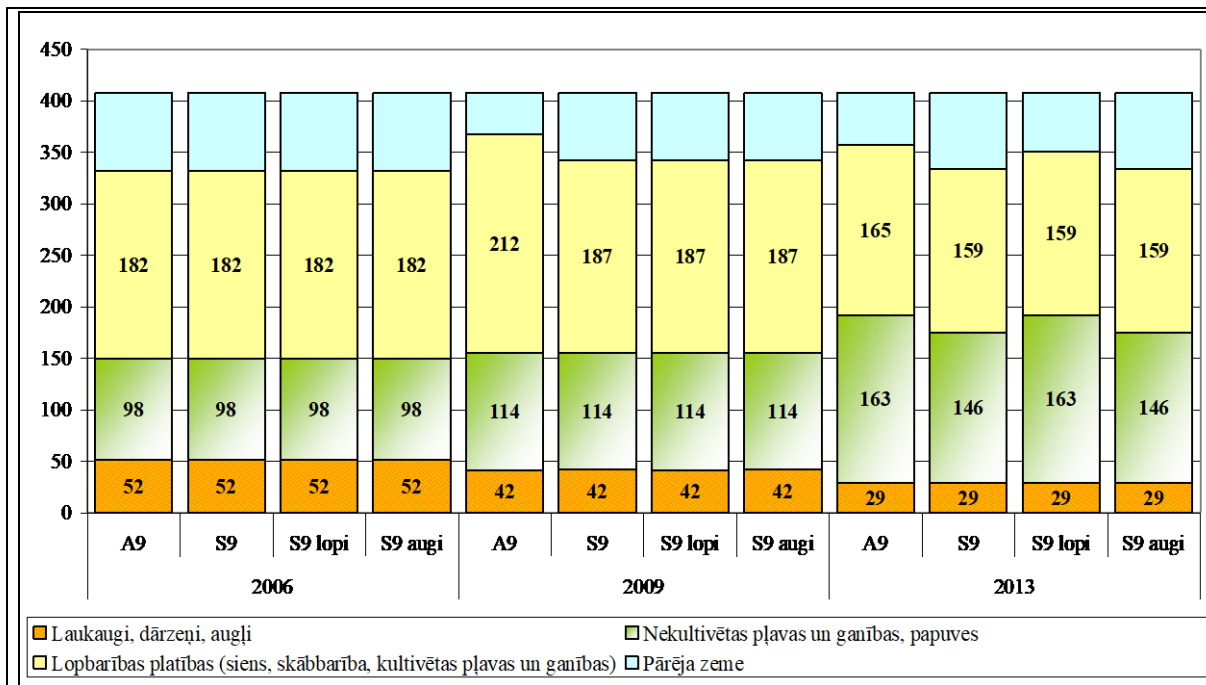

Avots: LVAEI aprēķini

Vērtējot „tīro” KLP reformas ietekmi uz zemes izmantošanu Austrumlatvijas reģionā (bez MLA maksājumu ietekmes), var secināt, ka A9 scenārijs sekmēs lielāku zemes platību izmantošanu lauksaimniecības vajadzībām.

Tā 2009. gadā, saskaņā ar A9 scenārija nosacījumiem, reāli varētu būt izmantots ap 76% (vai 480 tūkst. ha) no visas lauksaimnieciskajai ražošanai paredzētās zemes. Pārējos atbalsta saistības scenārijos (S9, S9a, S9l) reāli izmantotās zemes platības var samazināties par 5% vai 37 tūkst. ha. Līdzīga tendence Latgalē saglabāsies arī līdz 2013. gadam.

3.13. attēls. Lauksaimniecības zemes izmantošanas struktūra Latvijas Centrālajā reģionā dažādos scenārijos, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Latvijas Centrālajā reģionā, kas galvenokārt specializējas lopkopības produkcijas ražošanā, augkopības produkcijas īpatsvars zemes izmantošanas struktūrā visos analizējamajos scenārijos ar laiku var samazināties. Savukārt S9l scenārijā nekultivētās pļavas un ganības varētu pieaugt, samazinoties lopbarības platību īpatsvaram no 54% 2009. gadā līdz 45% 2013. gadā (sk. 3.13. attēlu). Lopbarības platību īpatsvars ar laiku var samazināties, pateicoties efektīvākai lopkopības sektora attīstībai un dzīvnieku barību raciona optimizācijai.

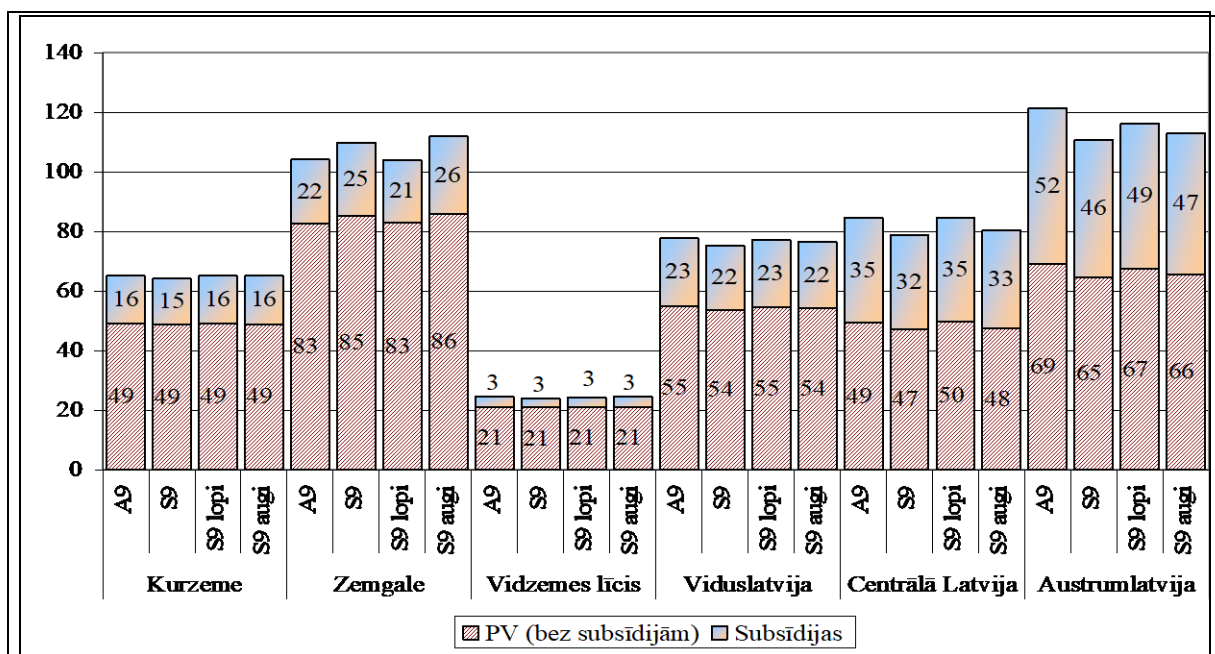
Kopumā A9 un S9l scenāriji veicinās lielāku zemes platības izmantošanu Latvijas Centrālajā reģionā

Kaušanas un zīdītājgovju prēmiju saglabāšana attiecīgi 40% un 100% līmenī sekmēs turpmāko lopkopības produkcijas ražošanu reģionā, kas viennozīmīgi šajos scenārijos palielinās zemes izmantošanu. Savukārt A9 scenārijs, kas paredz atbalsta pilnīgu atdalīšanu, aktivizēs zemes izmantošanu reģionā, ja vienota likme (EUR 91,5 par hektāru, sākot no 2010. gada) tiks maksāta gan par zālāju, gan laukaugu kultivēšanu.

b) Ienākumu struktūra

Ienākumu struktūra visos pētījumā analizējamajos Latvijas reģionos atspoguļota 3.14. attēlā. Saskaņā ar aprēķinu rezultātiem, pat bez MLA maksājumiem 2013. gadā tiešā atbalsta īpatsvars kopējo ienākumu struktūrā dažādos reģionos būtiski atšķiras. Visaugstākais subsīdiju īpatsvars veidosies Austrumlatvijas reģionā. Ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas dos tikai 57% no kopējiem reģiona ienākumiem, bet 43% no tiem būs maksātās subsīdijas.

3.14. attēls. Prognozētā ienākumu struktūra Latvijas reģionos saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2013. gadā, milj. LVL

Avots: LVAEI aprēķini

Saražotās produkcijas vērtība uz 1 subsīdiju latu visaugstākā varētu būt Rīgas reģionā – Ls 7 uz vienu izmaksāto subsīdiju latu. Savukārt izmantoto subsīdiju efektivitātes rādītājs lauksaimniecības produkciju ražojošos reģionos 2013. gadā visaugstākais būs Zemgalē – Ls 3,3 uz vienu subsīdiju latu un Kurzemē – Ls 3 uz vienu subsīdiju latu.

Vērtējot rajonu ienākumu struktūru atšķirības scenārijos, varētu apgalvot, ka TM pilnīgas atdalīšanas scenārijs (A9) būtiski palielinās ienākumus relatīvi mazattīstītajos reģionos - Latgalē un mazāk Centrālā Latvijas reģionā. Savukārt reģionos, kas vairāk orientēti uz intensīvu lauksaimniecības produkcijas ražošanu, piemēram, Zemgalē, maksimālās saistības scenāriji ir izdevīgāki. Ņemot vērā lauksaimnieciskās ražošanas izvietojuma struktūras īpatnības Kurzemes, Viduslatvijas un Rīgas līča reģionā, ienākumu līmenis analizējamajos scenārijos 2013. gadā būtiski neatšķirsies.

3.2.3. KLP reformas ietekme uz atsevišķu lauksaimniecības nozaru attīstību

KLP reformas ietekme uz atsevišķu lauksaimniecības nozaru attīstību šajā analītiskajā novērtējumā var izpausties konkrētu produkcijas ražošanas tendenču analizē un dažādu atbalsta politikas īstenošanas variantu (scenāriju) atšķirībās.

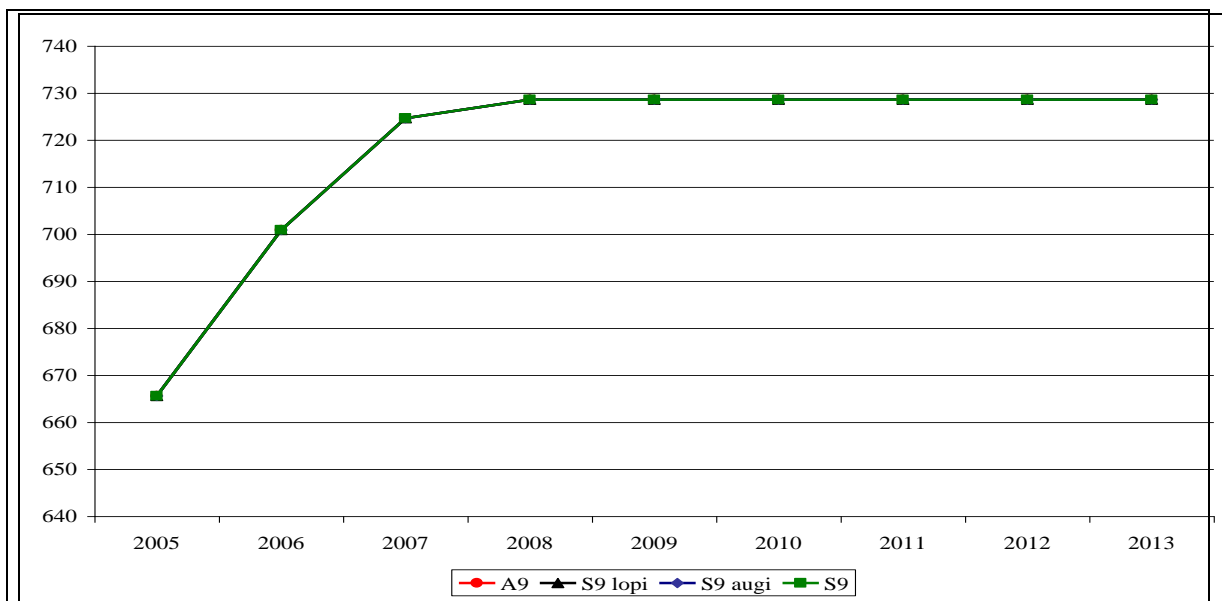
Tomēr atsevišķos sektoros KLP politikas ietvaros piemērojami citi politikas pasākumi, kas tiešā veidā nav saistīti ar atbalstu, var iespaidot prognožu rezultātus būtiskāk nekā scenārijos formalizētie atbalsta pasākumi.

Nozīmīgu efektu uz Latvijas piena nozares izaugsmes iespējām atstāj no 2004. gada ieviestā piena pārdošanas kvota, kas būtiski ierobežo visu piena ražošanu, neskatoties uz diezgan nozīmīgu potenciālu šīs nozares attīstībai Latvijā.

Saskaņā ar visiem KLP politikas scenārijiem, tiek prognozēts visai straujš piena ražošanas pieaugums, paredzot, ka jau 2008. gadā (vēl pirms tiešmaksājumu reformas ieviešanas) Latvijas piena nozare sasniegs maksimālos piena pārdošanas „griestus” 728 tūkst. tonnu līmenī. Turpmāk, izpildot obligāto nosacījumu par piena maksājumu iekļaušanu vienotajā maksājumā (saskaņā ar ES Regulas 1782/2003 71.i pantu), visos analizējamajos atbalsta politikas īstenošanas scenārijos piena nozares atbalsta kārtība ir vienāda.

Ievērojot piena kvotas absolūti ierobežojošo lomu piena ražošanas apjomu palielināšanā, var secināt, ka pat augsts piena iepirkuma cenu līmenis neiespaidos piena sektora “neelastīgumu” pret visām atbalsta politikas izmaiņām. Tāpēc līdz pat 2013. gadam nav prognozējamas nekādas variācijas piena ražošanas apjomos scenārijos nedz pirms, nedz pēc reformas ieviešanas.

3.15. attēls. Piena ražošanas prognozes Latvijā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t.

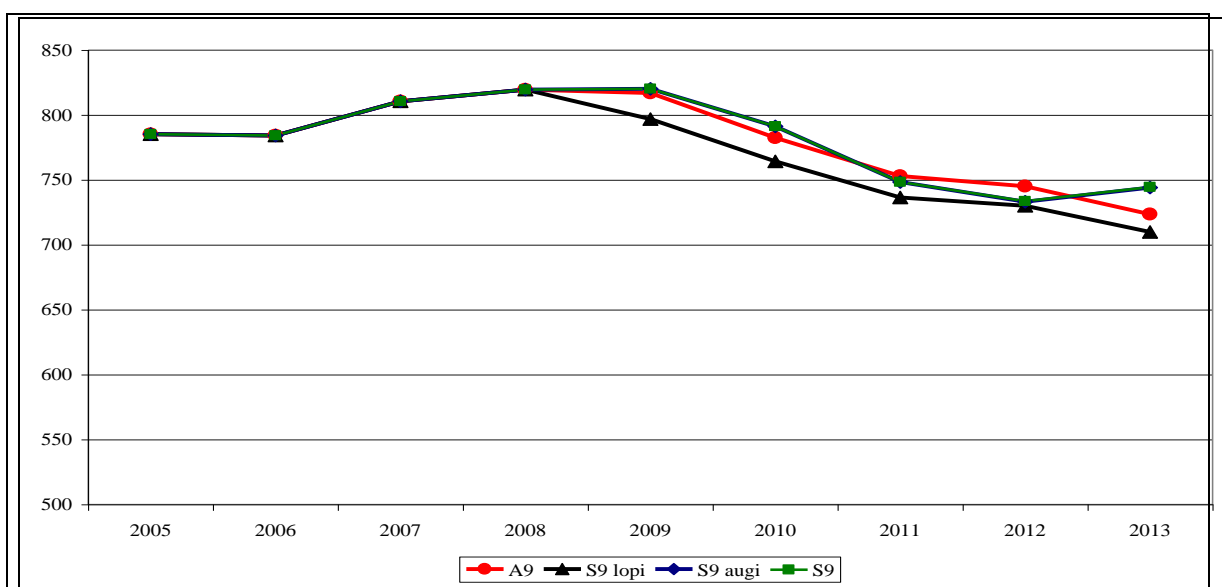

Avots: LVAEI aprēķini

Paturot prātā faktu, ka liellopu gaļas ražošana joprojām nav pārveidojusies un kļuvusi par specializētu liellopu gaļas nozari, bet turpina eksistēt kā Latvijas piensaimniecības sektora blakusnozare, var secināt, ka atšķirīgo atbalsta mehānismu realizācija būtiski neiespaidos liellopu gaļas nozares attīstības gaitu. Saskaņā ar visiem analizējamiem atbalsta politikas scenārijiem, liellopu gaļas ražošanas apjomi varētu sasniegt 26,8 tūkst. t 2009. gadā un praktiski nemainīties līdz pat simulācijas perioda beigām (2013. gadam).

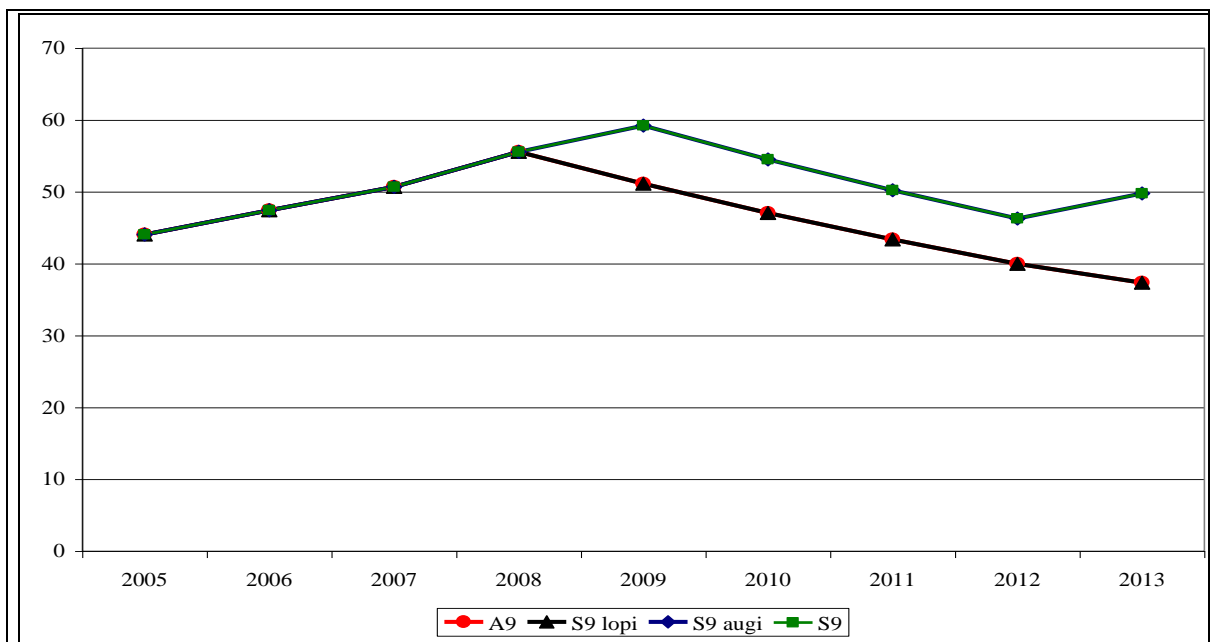
Salīdzinājumā ar lopkopības produktiem, augkopības produktu ražošanas prognozes atšķiras pie dažādiem atbalsta politikas ieviešanas scenārijiem. Pēc KLP reformas ieviešanas 2009. gadā graudaugi S9I scenārijā varētu ražot par ~25 tūkst. tonnu mazāk kā visos pārējos scenārijos.

3.16. attēls. Prognozētie graudu ražošanas apjomi Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t.

Avots: LVAEI aprēķini

3.17. attēls. Rapšu ražošanas apjomu prognozes Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. t.

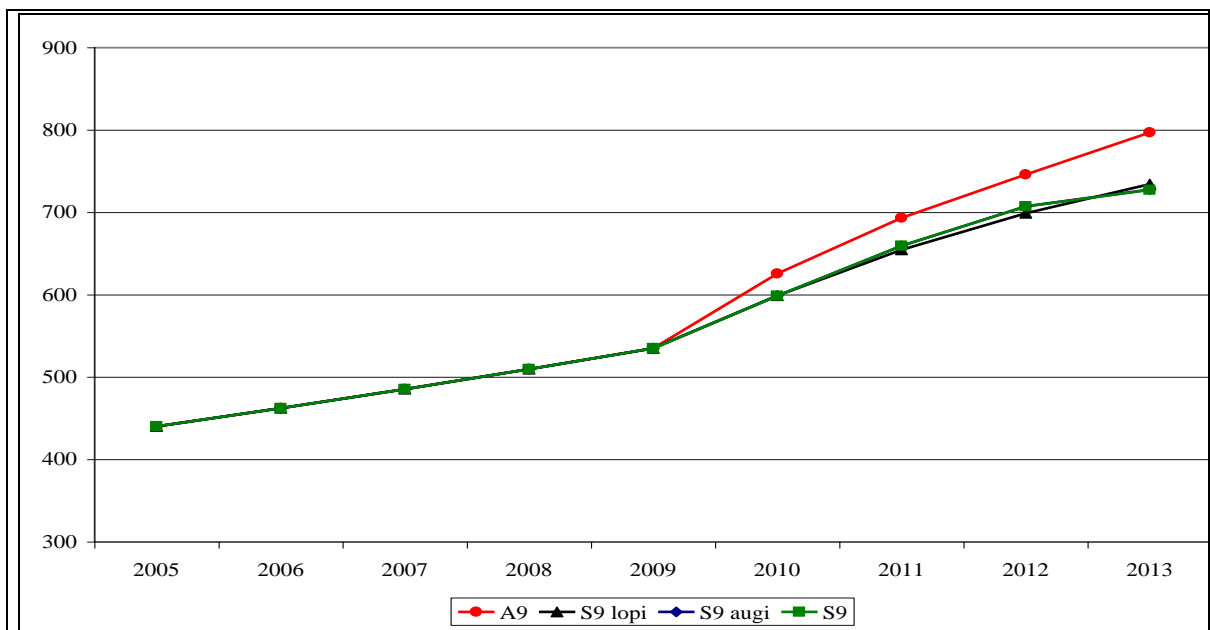

Avots: LVAEI aprēķini

S9 un S9a scenāriju ietekme uz graudaugu ražošanu gandrīz neatšķiras, jo arī atbalsta likmes uz hektāru, sasaistot vai nu visus atļautos maksājumus ar ražošanu (S9) vai tikai maksājumus laukaugiem (S9a), maksimāli atšķirsies par EUR 9 uz hektāru 2010. gadā.

Arī A9 scenārijā atbalsta likmes ir visai līdzīgas. Ja pieņem, ka kopējā izmantojamās zeme platība reformas ieviešanas gadā A9 scenārijā varētu stabilizēties mazliet augstākā līmenī (1,7 milj. ha A9 scenārijā pret 1,62 milj. ha S9 un S9a scenārijā - sk. 3.5. attēlu), procentuālais TM likmju samazinājums vēl vairāk izlīdzinās reāli piemērojamās likmes šajos scenārijos.

3.18. attēls. Prognozētās papuvju, nekultivēto pļavu un ganību platības Latvijā laikā no 2005. līdz 2013. gadam, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Kopumā vērtējot graudaugu ražošanas prognozes, var secināt, ka, saskaņā ar visiem politikas scenārijiem, graudaugu ražošana varētu pakāpeniski samazināties, pieaugot nekultivētajām pļavām un ganībām, kas, atbalsta politikai mainoties, un maksājumiem par zemi labā

Reģions	Scenāriji			
	A9	RF	RI	RE

lauksaimniecības stāvoklī būtiski palielinoties, zināmā mērā var izkonkurēt laukaugus no lauksaimniecībai izmantojamām zemēm.

Tā 3.18. attēlā ir redzams, ka, ieviešot KLP reformu, prognozēto papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars lauksaimniecībā izmantojamās zemēs var būtiski palielināties - no 535 tūkst. ha 2009. gadā līdz pat 734 tūkst. ha 2013. gadā. Šis pieaugums A9 scenārijā varētu būt pat augstāks un sasniegt līdz 797 tūkst. ha zemes.

Prognozētās rapšu ražošanas tendences Latvijā varētu būt stipri līdzīgas graudaugu ražošanas attīstībai, vienīgā atšķirība - A9 scenārijs nav īpaši labi piemērojams rapšu audzēšanai.

3.3. Tiešā atbalsta reģionalizācijas iespējas Latvijā

Lai ilglaicīgā skatījumā varētu novērtēt atbalsta reģionalizācijas sekas, pētījumā gaitā tika izstrādāti trīs alternatīvie scenāriji reģionālo likmju diferencēšanai - RF, RI un RE (detalizētāku aprakstu sk. 1.nodaļā), kuru matemātiskā formalizācija nedaudz atšķiras no sektora politikas scenārijiem (A9, S9, S9I un S9a), jo atbalsta likmju noteikšanas un piemērošanas mehānismam reģionu līmenī ir sava specifika, kas skaidri definēta reformai atbilstošajos ES normatīvajos aktos. Tā, saskaņā ar Regulas 1782/2003 63. (1) pantu, katrā reģionā ieviestās maksājumu tiesību likmes nevar pārvietot starp reģioniem. Tas nozīmē, ka katram reģionam noteiktā reģionālā atbalsta „aploksne” var būt attiecināma tikai uz KLP reformas ieviešanas gadā pieteikto zemes platību šajā reģionā, un atbilstoši aprēķinātās tiešmaksājumu tiesību vērtības likmes katram reģionā atbalstam piemērojamam hektāram, nevarētu būt pārdotas citu reģionu ražošanas subjektiem. Šī ierobežojuma mērķis ir saglabāt tiešmaksājumu reformas gaitā speciāli ieviesto atbalsta līmeņu atšķirību dažādos reģionos, veicinot turpmāko lauksaimniecības produkcijas ražošanas attīstību, vai kompensējot iespējamo darbības pārtraukšanu katrā analizējamā reģionā atbilstoši iepriekš definētam, reģionālo atbalsta „aploksņu” dalījuma kritērijam.

Zinot, ka reģionalizācijas gadījumā atbalsta tiesību likmes starp reģioniem nevar pārvietot, arī analītiskajos aprēķinos tika pieņemts, ka lauksaimnieciska darbība katrā analizējamā reģionā varētu notikt tikai uz katrā reģionā atbalstāmajām platībām, kas tiks fiksētas reformas ieviešanas gadā – 2009.gadā un ka šīs platības ar laiku nevar palielināties, jo katram pieteiktam zemes hektāram jau tiks noteikta tiesību vērtība, kas varētu būt izmantojama tikai šī reģiona ietvaros. Lai varētu korekti salīdzināt dažādo scenāriju aprēķinu rezultātus, veicot reģionalizācijas ieviešanas novērtējumu, iepriekš minētais pieņēmums tika attiecināts arī uz A9 (bāzes scenāriju).

Ar LAPA modeļa palīdzību vērtējot KLP reformas ietvaros iespējamās reģionalizācijas ieviešanas ietekmi uz Latvijas lauksaimniecību un pastarpināti arī uz reģionālo attīstību, var secināt, ka dažādos reģionos piemērojamās atšķirīgās atbalsta likmes visvairāk ietekmēs zemes izmantošanas struktūru pētījumā analizētajās teritorijās, ka arī atsevišķu nozaru attīstību, jo reģionālā līmenī ieviestā atbalsta likmju diferencēšana dažādi iespaidos ražojošo nozaru turpmāko attīstību katrā no reģioniem. Tāpēc arī šajā pētījumā, kvantitatīvi vērtējot atbalsta reģionalizācijas sekas, galvenokārt tika analizētas pārmaiņas zemes izmantošanas struktūrā un prognozējot ražošanas attīstības tendences atsevišķos Latvijas lauksaimniecības sektoros līdz 2013. gadam.

3.3.1. Ietekme uz zemes izmantošanas struktūru Latvijas reģionos

Reizē ar reģionalizācijas ieviešanu 2009. gadā KLP reformas piemērošanas ietvaros katrā reģionā tiks nofiksēta atbalstam pieteiktā lauksaimniecības zemes platība. Tāpēc, atkarībā no tā, kāds kritērijs varētu būt izmantots reģionālo atbalsta likmju noteikšanai, katrā reģionā var mainīties tieši lauksaimniecību platību izmantošanas struktūra. Atkarībā no izvēlēta kritērija (ražošanu veicinošā vai ekstensīvākā) būtiski var mainīties arī ražotāju zemes izmantošanas stratēģija. Tāpēc arī, balstoties uz pieņēmumiem par katrā scenārijā izmantotajiem atbalsta sadales kritērijiem, arī subsīdijām piesakāmās lauksaimniecības zemes platības jau reformas ieviešanas gadā scenārijos var būtiski atšķirties (sk. 3.4-1. tabulu).

3.4-1. tabula. Prognozētās atbalstam piesakāmās lauksaimniecības platības 2009. gadā atsevišķos reģionos saskaņā ar dažādiem scenārijiem, tūkst. ha

Kurzeme	222	225	215	225
---------	-----	-----	-----	-----

Zemgale	369	373	373	344
Vidzemes līcis	64	64	64	59
Viduslatvija	275	275	257	275
Centrālā Latvija	266	266	266	292
Austrumlatvija	407	407	407	408
Kopā	!B8 Is Not In Table	!C8 Is Not In Table	!D8 Is Not In Table	!E8 Is Not In Table

Avots: LVAEI aprēķini

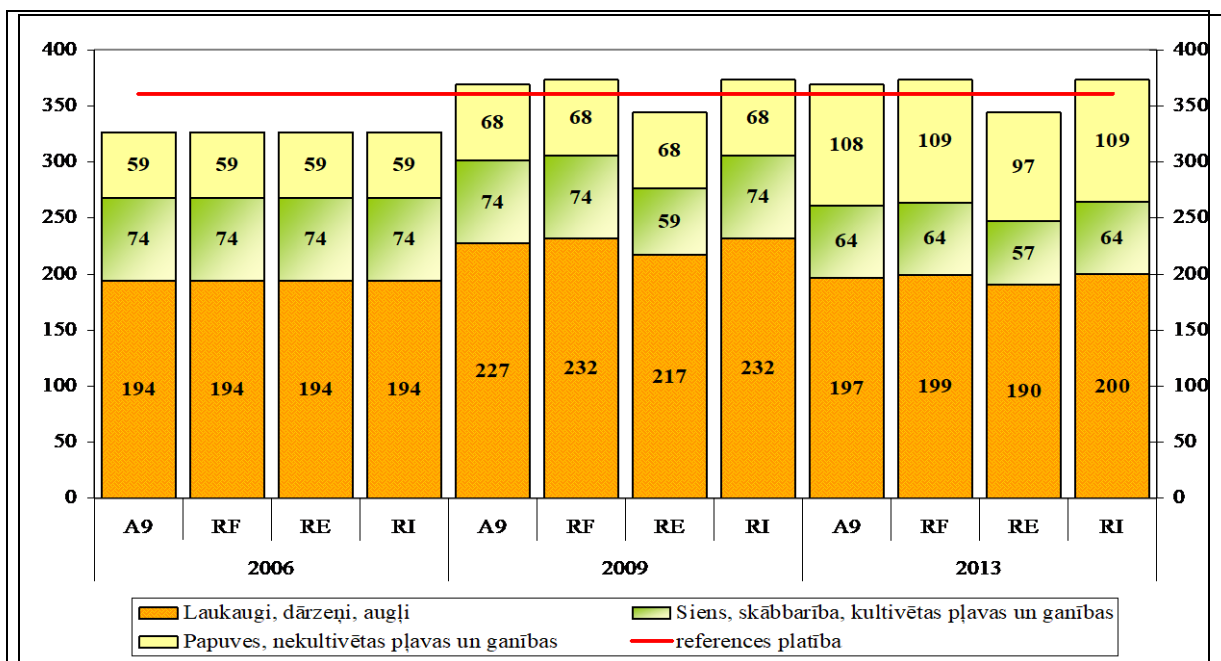
Gadījumā, ja tiks pieņemts politiskais lēmums vairāk atbalstīt reģionus ar intensīvāku lauksaimniecības ražošanu (RI scenārijs), kad TM sadale tiktu veikta pēc faktiski saražotās produkcijas vērtības, tiesību vērtības likme uz vienu hektāru Zemgalē var veidot ap EUR 114.

Tādējādi, atbilstoši RI scenārija nosacījumiem, Zemgales reģionā izmantojamo platību lielums 2009. gadā varētu būt visaugstākais (ap 373 tūkst. ha).

Savukārt, ja tiktu pieņemts lēmums novirzīt atbalstu reģioniem ar samērā ekstensīvu lauksaimniecisko ražošanu (RE scenārijs), lai veicinātu saimniecisko darbību tajos, tad rajonos ar intensīvāku zemes izmantošanu apsaimniekotās platību var samazināties.

Tā RE scenārijā redzams, ka Zemgalē reāli izmantojamā platība jau reformas ieviešanas gadā varētu samazināties par 30 tūkst. ha, salīdzinājumā ar RI scenāriju, un būtu fiksēta tikai 344 tūkst. ha līmenī atbalsta saņemšanai.

3.19. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Zemgales reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Ir jāakcentē, ka teritorijās ar intensīvāku lauksaimniecisko ražošanu RF un RI scenāriju rezultāti būtiski neatšķirās, jo uz 2004. gada bāzes reāli dalāmais atbalsts bija cieši saistīts ar saražotās produkcijas apjomu, kas šajos reģionos ir visaugstākie.

Arī pēc zemes lietošanas struktūras RI un RF scenārija rezultāti Zemgales reģionā ir identiski. Tā 2009. gadā lielāko zemes izmantošanas īpatsvaru šajā reģionā veidos laukaugu kultivēšana (sk. 3.19. attēlu). No visas VM piemērotās zemes te 62% aizņems laukaugu, dārzu un augļu kultivēšana. Savukārt lopbarības platības un nekultivētas pļavas un ganības veidos attiecīgi 20% un 18% no atbalstam piemērojamām zemes platībām. Ar laiku pat Zemgales reģionā papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars varētu palielināties līdz 29% (2013. gadā), kas liecinātu par atsevišķu ražotāju izvēli - pāreju no intensīvās produktu ražošanas uz ekstensīvu zemes kopšanas veidu, saglabājot zemi labā lauksaimniecības stāvoklī.

References platība katram reģionam tika aprēķināta, izejot no kopējas references platības¹⁰ (jeb attaisnotās platības), kuru noteica ZM 2004. gadā sagatavotajā koncepcijā “Par lauksaimniecības tiešajiem atbalsta maksājumiem 2005. gadā”¹¹ balstoties uz 2001. gada skaitīšanas rezultātiem un 2003. gada CSP informāciju.

Nemot vērā references platības lielumu, katram gadam tiek rēķinātas VPM likmes, salīdzinot references platību ar faktiski izmantojamām zemes platībām lauksaimniecības ražošanā, kas nevārētu pārsniegt jau definēto references platību. Gadījumā, ja faktiski izmantojamās zemes platības pārsniegs references platību, tad par pārsnieguma procentu atbilstoši tiks samazinātas arī VPM likmes.

Līdzīgs mehānisms reģionu griezumā ieviests arī aprēķinos ar LAPA modeļa palīdzību, kad tiek paredzēts, ka, ja katra reģionā prognozējamās faktiski izmantojamās zemes platība pārsniegts reģionam noteikto references platību, tad par pārsnieguma procentu reģionā tiks samazināta arī tiesību vērtības likme.

Kā redzams 3.19. attēlā, visos prognozējamajos scenārijos, izņemot RE scenāriju, reāli izmantojamās zemes platības Zemgalē pārsniedz attiecīgo references platību lielumu.

Tas liecina, ka, saskaņā ar šajos scenārijos definētiem nosacījumiem (pirmām kārtām - atbalsta kritērijiem), zemniekiem ir izdevīgi palielināt ražošanā izmantojamās platības, lai gan TM likmes nedaudz samazinās.

Tātad kopumā Zemgales reģionā ražotāji varētu būt samēra neelastīgi pret nelielo atbalsta samazinājumu uz hektāra, palielinot faktiski izmantojamās platības, kas varētu būt kompensēts ar ienākumiem no ražošanas un joprojām pietiekoši liela atbalsta līmeņa šajā reģionā A9, RI un RF scenārijā.

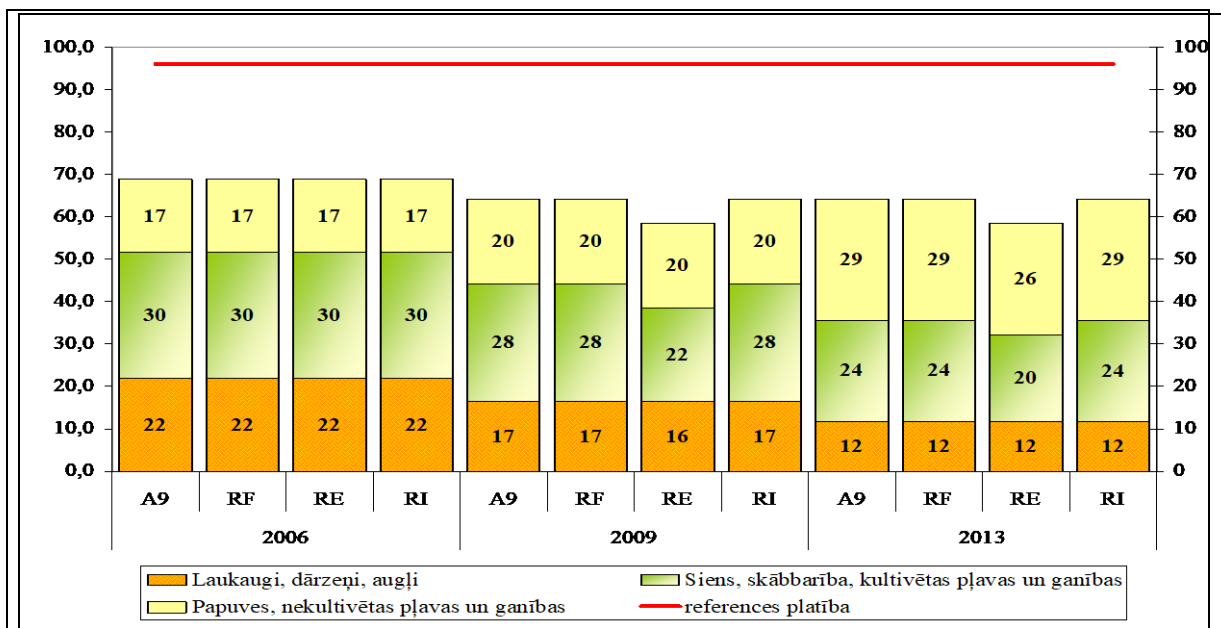
Analizējot zemes izmantošanas struktūru dažādos reģionalizācijas scenārijos Pierīgas reģionā (Vidzemes līcis), var secināt, ka zemes izmantošana lauksaimniecības vajadzībām ar laiku samazināsies. Tā A9, RF un RI scenārijā 2009. gadā varētu būt izmantoti tikai 67% no paredzētās references platības (atbalstam piemērojamās lauksaimniecības zemes). Bet RE scenārijā šo zemju īpatsvars būs vēl zemāks - tikai 61%. Arī 2013. gadā šis īpatsvars scenārijos nemainīsies (sk. 3.20. attēlu).

Zemes izmantošanas struktūrā laukaugu, dārzeņu un augļu, ka arī lopbarības īpatsvars mazināsies visos scenārijos, kas liecina par lauksaimnieciskās aktivitātes kritumu šajā reģionā. Papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars zemes izmantošanā var nedaudz pieaugt, ko veicinās salīdzinoši augstās subsīdijas, kas tiks maksātas par zemes saglabāšanu labā lauksaimniecības stāvoklī (no EUR 77 līdz EUR 102 par zemes hektāru A9, RF un RI scenārijos jau 2009. gadā).

¹⁰ 1473294 ha saskaņā ar ZM aprēķiniem, balstoties uz CSP informāciju par 2003. gadu, [0,25]

¹¹ Akceptēta ar MK rīkojumu Nr. 541 2004. gada 3. augustā

3.20. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Vidzemes liča reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha

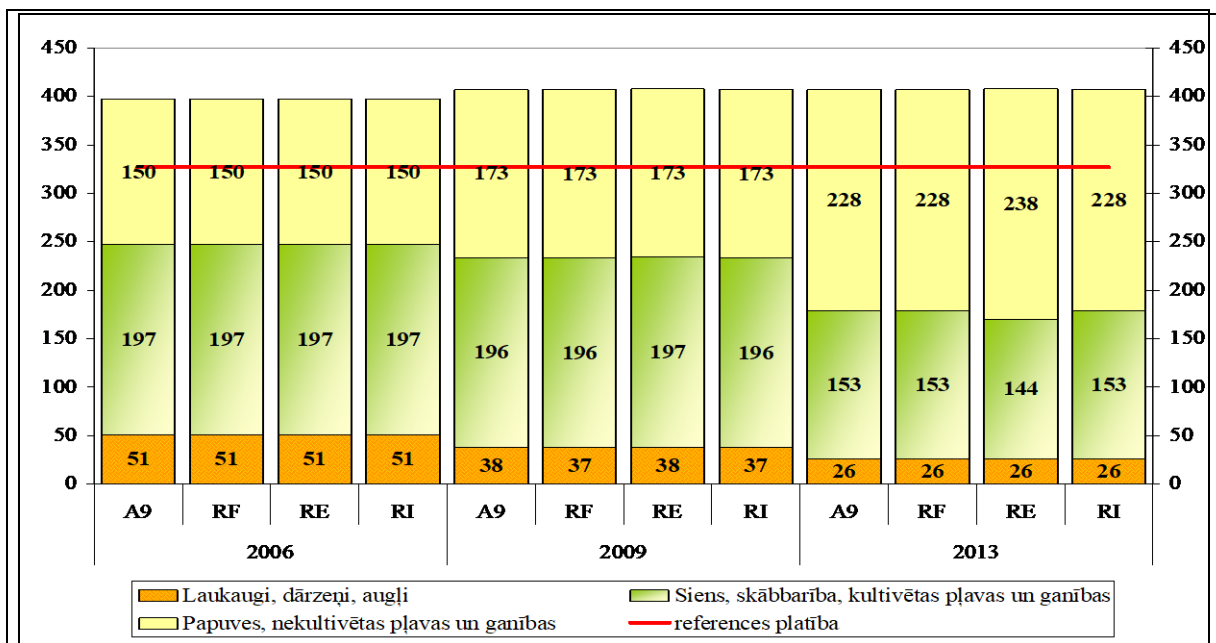

Avots: LVAEI aprēķini

Savukārt Austrumlatvijas reģionā visos analizējamajos reģionalizācijas scenārijos lauksaimnieciskās zemes izmantošana var pat nedaudz (par 25%) pārsniegt referenes platību (sk. 3.21. attēls). Latgales reģionā zemniekiem būs izdevīgi saņemt tiešos maksājumus par lauksaimniecisko zemi, palielinot papuvju, nekultivēto pļavu un ganību platības zemes izmantošanas struktūrā.

Intensīvi ražojošā lauksaimniecības daļa Austrumlatvijā samazināsies, jo gan laukaugu, dārzeņu, augļu, gan lopbarības kultūru platības samazināsies, palielinoties nekultivēto pļavu un ganību platībām.

3.21. attēls. Prognozētā zemes izmantošanas struktūra Austrumlatvijas reģionā saskaņā ar dažādiem scenārijiem 2006., 2009., un 2013. gadā, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Atbalstu atdalot no ražošanas, maksājot par izmantojamām lauksaimniecības platībām vienoto likmi neatkarīgi no tā, kas uz šīs zemes tiks ražots, lauksaimniekiem Austrumlatvijā ir izdevīgāk neražot neko, saņemot subsīdijas un sedzot samērā nelielos izdevumus par zāles

noņāšanu nekultivētajās pļāvās un ganībās, nekā mēģināt ražot produkciju salīdzinoši neefektīvas lauksaimniecības ražošanas apstākļos.

Tāpēc visos analizētajos reģionalizācijas scenārijos Latgales reģionā tiek prognozēts papuvju, nekultivēto pļavu un ganību palielinājums no 38% 2006. gadā līdz 70 % 2013. gadā. Arī zemes izmantošanas struktūrā nav nekādu būtisku variāciju atkarībā no scenārija veida (lai gan atbalsta likmes mazliet variē), jo atbalsta maksājums (ap EUR 70 uz ha) motivē zemniekus pārtraukt ražošanu un saņemt subsīdijas par zemi labā lauksaimniecības stāvoklī. Šī saimniekošanas stratēģija Latgalē varētu būt tik pievilcīga, ka labam lauksaimniecības stāvoklim atbilstošās zemes platības var palielināties un pārsniegt pat references platības, neraugoties uz reālo atbalsta likmju procentuālo samazinājumu līdz EUR 59, pieaugot atbalstāmo zemju platībām.

3.3.2. Atbalsta reģionalizācijas ietekme uz atsevišķu nozaru attīstību

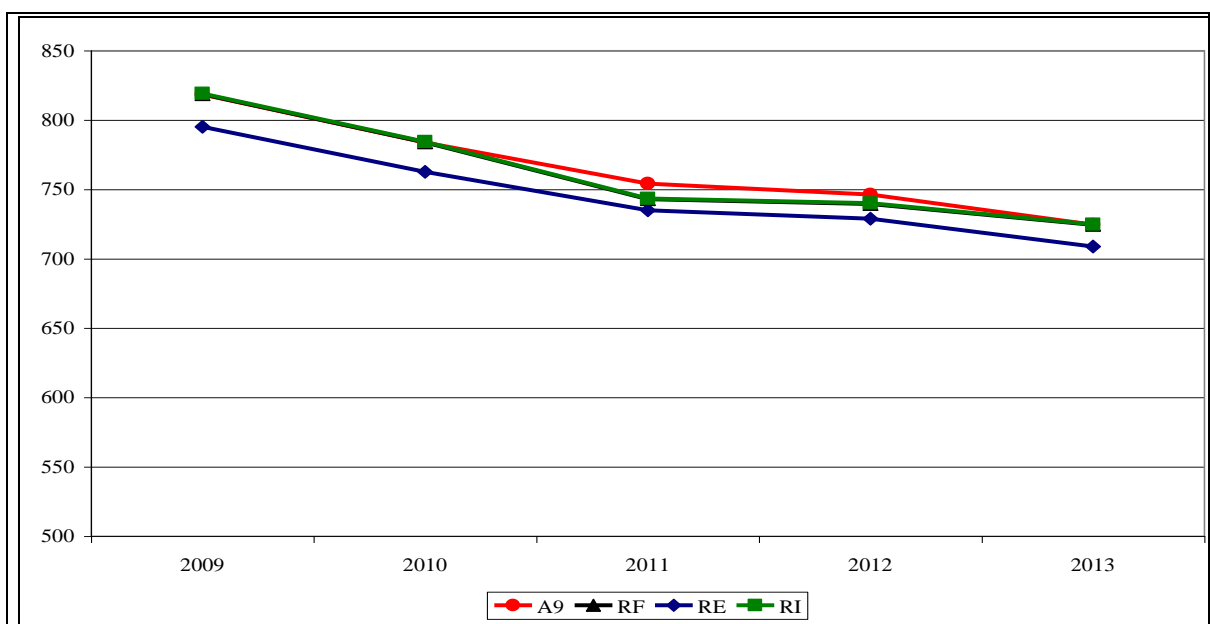
Līdzīgi sektora līmenī formalizētiem KLP reformas ieviešanas scenārijiem (A9, S9, S9l S9a), arī tiešmaksājumu reģionalizācijas scenāriji (A9, RE, RI un RF) būtiski neietekmē Latvijas lauksaimniecības sektoru kopumā.

Tāpēc turpmāk tiek analizēta reģionālo scenāriju ietekme uz atsevišķu lauksaimniecības sektoru attīstību pēc KLP reformas ieviešanas - sākot no 2009. gada.

Tiešā atbalsta novirzīšana reģioniem ar salīdzinoši ekstensīvo lauksaimniecības ražošanu (piem., Austrumlatvijai RE scenārijā) mazinās atbalsta apjomu intensīvi ražojošiem reģioniem (piem., Zemgalei), kas vairāk orientēti uz lauksaimniecības produktu ražošanu un dod vislielāko ieguldījumu graudu, rapšu un citu laukaugu kultūru apjomos. Tā 3.22. attēlā ir redzams, ka

Latvijā graudu ražošana būs vismazākā, ja reizē ar KLP reformas ieviešanu tiks realizēts RE scenārijs, kas vairāk stimulē zemes uzturēšanu labā lauksaimniecības stāvoklī Latgalē, nevis lauksaimniecisku ražošanu citos reģionos.

3.22. attēls. Prognozētās graudaugu ražošanas attīstības tendences Latvijā saskaņā ar dažādiem scenārijiem laikā no 2009. līdz 2013. gadam, tūkst. t

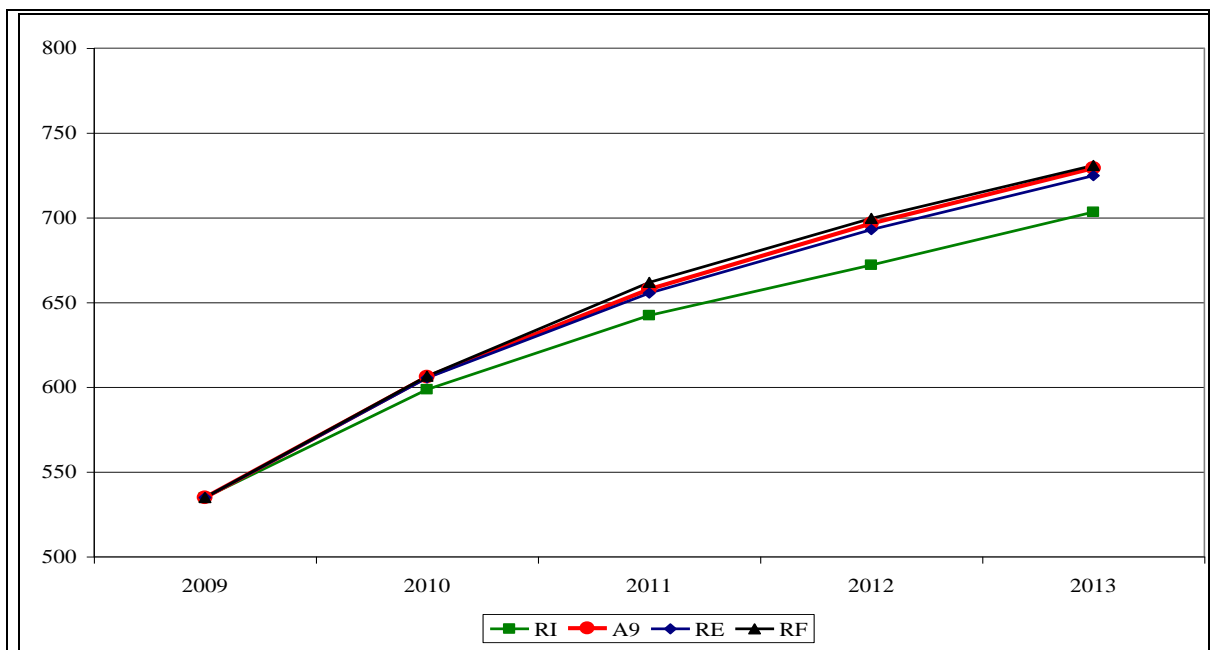

Avots: LVAEI aprēķini

Savukārt visvairāk graudu var būt saražots RI un A9 scenārijā, pieņemot, ka atbalsts tiks novirzīts graudus intensīvi ražojošiem reģioniem vai arī vienmērīgi sadalīts visiem reģioniem, veicinot graudu ražošanu visā Latvijas teritorijā.

Tomēr kopumā graudu ražošanas apjomi Latvijā pakāpeniski var samazināties (par aptuveni 11% laikā no 2009. līdz 2013. gadam), jo pieaugs papuvju, nekultivēto pļavu un ganību īpatsvars zemes izmantošanas struktūrā (sk. 3.23. attēlu). Un pat nākotnē paredzētais graudaugu ražošanas pieaugums (pateicoties pētījumā izdarītam pieņemumam par turpmāko lauksaimniecības ražošanas efektivitātes kāpumu) nekompensēs graudaugu ražošanas apjomu samazinājumu.

3.23. attēls. Prognozētās zemes platības papuvēm, nekultivētām pļavām un ganībām Latvijā saskaņā ar dažādiem scenārijiem laikā no 2009. līdz 2013. gadam, tūkst. ha

Avots: LVAEI aprēķini

Līdzīgi graudaugu ražošanas attīstības tendencēm tiek prognozēts arī rapšu apjomu pakāpenisks samazinājums - par 28% laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam. Tomēr rapšu kultivēšanai visizdevīgākais varētu būt RI un RF scenārijs - audzētājiem izdevīgāko atbalsta nosacījumu dēļ.

Vērtējot reģionalizācijas scenāriju ietekmi uz galvenajām lopkopības produktus ražojošajām nozarēm, var apgalvot, ka visi iepriekš minētie KLP reformas reģionalizācijas scenāriji būtiski tās neiespaido.

Tā piensaimniecības nozarē piena kvotai ir absolūti ierobežojoša loma ražošanas apjomu palielināšanā. Tāpēc, neatkarīgi no reģionālā līmenī ieviestā ražošanas atbalsta mehānisma, kas savukārt veidots uz pilnīgas atbalsta maksājumu atdalīšanas principa, līdz pat 2013. gadam, nav prognozējamas jebkādas pārmaiņas piena ražošanas apjomos, 2008.gadā sasniedzot piena ražošanas kvotu.

Ievērojot, ka liellopu gaļas ražošanas nozari var kvalificēt kā Latvijas piensaimniecības sektora blakusnozari, tad arī tajā, atbilstoši reģionalizācijas scenārijiem, pārmaiņas netiek prognozētas.

Kā zināms, cūkgaļas, putnu gaļas un olu ražošanas nozare nav tiešā atbalsta piemērošanas objekti. Tāpēc ar 2009. gadu uzsāktās atbalsta mehānisma pārmaiņas to attīstības gaitu nevar ietekmēt.

Secinājumi

KLP reformas īstenošanas iespējas Latvijā ir liels izaicinājums gan nacionālās politikas veidotājiem, gan visai sabiedrībai, gan atsevišķām interešu grupām - īpaši lauksaimniecības ražotājiem. Veiktais pētījums "Reformētās ES KLP pilnīga ieviešana Latvijā: iespējamā tiešmaksājumu reģionālā un nozaru diferencēšana" devis iespēju daudzpusīgi izanalizēt Latvijas lauksaimniecības sektora un atsevišķo reģionu attīstības perspektīvas, kā arī atšķirīgo zemes izmantošanas struktūru, darbojoties dažādiem lauksaimniecības un lauku politikas nosacījumiem, saistot tiešā atbalsta maksājumus ar lauku atbalsta pasākumiem (pārsvārā MLA maksājumiem).

Jau iepriekšējā pētījuma rezultāti [39] parādīja, ka pēc iespējas vēlāka Vienotā maksājuma shēmas ieviešana dod lielāku attīstības impulsu Latvijas lauksaimniecībai. Tāpēc, izstrādājot, jau detalizētākus KLP reformas ieviešanas variantus, visi papildus analizējamie scenāriji gan sektora, gan reģionu griezumā tika balstīti uz pieņēmumu, ka pilnējuma reforma tiks ieviesta 2009. gadā. **Galīgo scenāriju kopu reformētās ES KLP pilnīgas ieviešanas Latvijas lauksaimniecības sektorā novērtējumam veido 8 scenāriji**, kas, ņemot vērā analizējamo faktoru kvalitatīvo izvērtējumu, aptver alternatīvus risinājuma variantus no šādiem aspektiem: tiešmaksājumu atdalīšanas pakāpe no ražošanas un tiešmaksājumu reģionalizācija.

Balstoties uz veikto KLP reformas kvalitatīvo analīzi un iegūtajiem aprēķinu rezultātiem, **var izdarīt šādus secinājumus.**

1. **Sākotnēji atsevišķā scenārijā formalizētais tiešā atbalsta diferencēšanas aspekts lopkopības attīstības veicināšanai, izmantojot maksājumu aplokšņu izcelsmes saistīšanas ar attiecīga rakstura lauksaimniecības zemes platībām (D scenārijs), no turpmākās analīzes tiek izslēgts**, jo lopkopības maksājumu „aplokšņu” īpatsvars kopējā atbalstā, atšķirībā no zālāju īpatsvara kopējā LIZ, ir neliels, un lopkopības attīstības veicināšanai paredzētā zālāju atbalsta likme veidojas zemāka kā vienotu likmju scenārijā. Savukārt lopkopības „aplokšņu” novirzīšana zālājiem papildu augkopības „aploksnēm”, kas attiecinātas uz visu atbilstošo platību, rada zālāju nozares “pārkompensācijas” risku, tādēļ liellopu sektora attīstības veicināšanai mērķtiecīgāk būtu izmantot ar ražošanu saistītus atbalsta maksājumus.
2. **Divi ekstrēmie reģionalizācijas scenāriji paredz atbalsta mērķtiecīgu novirzīšanu vai nu reģioniem ar jau attīstītu intensīvu ražošanu (RI scenārijs), vai reģioniem, kuros lauksaimnieciskā ražošana ir neefektīva (RE scenārijs). Trešais reģionalizācijas scenārijs (RF) paredz nodrošināt politikas pēctecību arī pilnībā reformētās KLP apstākļos, atbalsta finansējumu sadalot proporcionāli 2004. gada KTO tiešmaksājumu apjomam katrā reģionā.** Šie scenāriji nosaka reģionāli atšķirīgu VM tiesību vērtību pastāvīgu saglabāšanu reģionu teritorijā. Detalizējot tiešmaksājumu atdalīšanas no ražošanas aspekta analīzi, atbalsts tiek maksimāli saistīts vai nu tikai ar augkopības (S9a scenārijs), vai tikai lopkopības produkcijas ražošanu (S9(lop)).
3. Dažādiem scenārijiem kvantificētās iespējamās ES KTO tiešmaksājumu likmes veido daļu no nepieciešamās informācijas analītisko metožu izmantošanai un scenāriju novērtēšanai. **Visos scenārijos maksimālais finansējuma līmenis ir vienāds, bet, atkarībā no tiešmaksājumu reformas īstenošanas scenārija, atšķiras ES KTO noteiktā tiešā atbalsta likmes.** Katru gadu pieaugot finansējuma griestiem, proporcionāli pieaug aprēķināto TM likmju vērtība.
4. Lai korekti varētu novērtēt KLP reformas ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības attīstību, kuru nosaka iekšējās ekonomiskās vides apstākļi un dažādi politikas pasākumi, kas ņemti vērā pētījumā gaitā izstrādātajos scenārijos, nepieciešams korekti izprast vairākas funkcionālas saistības un ierobežojumus, ko nosaka politikas pasākumu maiņa. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem, 2005. gada sākumā veiktajiem, pētījumiem par KLP reformas ieviešanas iespējām [39], šī pētījumā ietvaros īpaša uzmanība tiek pievērsta zemes izmantošanas mehānisma formalizācijai LAPA modeļa ietvaros, caur zemes platību palielināšanās ierobežojumiem sektora un atsevišķu reģionu līmenī. **Ar tiešmaksājumu reformas īstenošanu zemes kopējā platība, par kuru turpmāk maksās atbalstu, nevarēs pārsniegt 2009. gadā sasniegto reāli izmantojamo zemes platību.** Tādējādi LAPA modelī tika formalizēts aprēķinu mehānisms, kas neļauj palielināt lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības virs 2009. gadā fiksētā izmantotās zemes līmeņa.

Atbalsta likmju veidi	2009.		2013.	
	A9	S9	A9	S9

5. **Saskaņā ar Regulas 1782/2003 63. (1) pantu, katrā reģionā ieviestās maksājumu tiesību likmes nevar būt pārvietojamas starp reģioniem**, tāpēc arī analītiskajos algoritmos, vērtējot atbalsta reģionalizācijas iespējas, tika izveidots mehānisms, kas paredz lauksaimniecības darbību katrā analizējamā reģionā tikai uz tām katrā reģionā atbalstāmām platībām, kas tiks fiksētas reformas ieviešanas gadā - 2009. gadā. Šīs atbalstāmās platības ar laiku nevar tikt palielinātas, jo katram pieteiktam zemes hektāram tiks noteikta tiesību vērtība, kas varētu būt izmantojama tikai šī reģiona ietvaros un nevar būt pārcelta uz citu reģionu.
6. Vērtējot pilnāpoma tiešmaksājumu reformas ieviešanas variantus Latvijā, **pētījumos tika novērtēti:**
 - **iespējamie varianti mazāk labvēlīgo apvidu (MLA) maksājumu ietekmei uz KLP reformas ieviešanas gaitu Latvijā**, pieņemot dažādas MLA atbalsta attīstības stratēģijas un kombinējot tās ar tiešmaksājumu reformas pasākumiem;
 - **“tīrais” tiešmaksājumu reformas efekts uz Latvijas lauksaimniecības attīstību**, izslēdzot no analīzes visu pārējo atbalsta veidu ietekmi un analizējot tikai tiešā atbalsta ieviešanas scenārijus no dažādiem aspektiem - iedarbību uz lauksaimniecības sektoru kopumā, reģionālo un atsevišķu nozaru attīstību;
 - **iespējamie varianti tiešā atbalsta reģionalizācijai Latvijā**, pieņemot, ka ar KLP reformas ieviešanu 2009. gadā tiešo maksājumu tiesību likmes dažādās Latvijas teritorijās varētu būt atšķirīgas, un, atkarībā no izvēlēta atbalsta reģionalizācijas kritērija, vairāk varētu būt atbalstīti vai nu reģioni ar intensīvu lauksaimniecisko ražošanu, vai mazattīstītie reģioni, lai veicinātu to sociāli-ekonomisko izaugsmi.
7. Analizējot strukturālās izmaiņas zemes lietošanā gan visā sektorā, gan atsevišķos reģionos, var secināt, ka **MLA maksājumu saglabāšanās gadījumā tiešmaksājumu reformas scenāriju izvēles ietekme varētu būt visai nenozīmīga**, ja pieņem, ka maksājumi mazāk labvēlīgiem apvidiem Latvijā arī turpmāk saglabāsies 2006. gada līmenī. Tā S1. tabulā ir redzams, ka tiešo maksājumu likmes graudaugiem uz vienu lauksaimnieciski izmantotās zemes ha scenārijos atšķiras Ls 15 robežās. Savukārt MLA maksājumu reģionālās atšķirības varētu pārsniegt Ls 35. Tāpēc tieši MLA maksājumi, nevis TM, Latvijas lauksaimniekiem var kļūt par noteicošo lēmumu pieņemšanas faktoru, kas motivētu viņus pārorientēties no intensīvās lauksaimniecības preču ražošanas reģionos ar augstāku augsnes auglību (piem. Zemgalē) uz lauksaimniecībai mazāk piemērotiem reģioniem (piem., Latgali) ar mērķi gūt lielāku valsts atbalstu par zemes kopšanu labā lauksaimniecības stāvoklī (sk. 3.2. un 3.3. attēlu).

S1. tabula. Tiešo maksājumu un MLA atbalsta likmes A9 un S9 scenārijos, pieņemot, ka MLA atbalsts saglabāsies 2006. gada līmenī, Ls/ha

Prognozētā tiešo maksājumu likme graudaugiem, Ls/ha	57,7	71,1	64,3	80,0
Vidējie MLA maksājumi Zemgales reģionā, Ls/ha	5,3		5,3	
Vidējie MLA maksājumi Latgales reģionā, Ls/ha	40,6		40,6	

Avots: LVAEI aprēķini

8. Līdz 2013. gadam, nozīmīga MLA atbalsta dēļ, **reģioni ar ekstensīvāku lauksaimniecības ražošanu var pārorientēties galvenokārt uz zālāju kultivēšanu (sk.3.3. attēlu)**, tajā pašā laikā palielinot neizmantotās zemes īpatsvaru reģionos ar intensīvi attīstītu lauksaimniecību (piem., Zemgalē, sk. 3.2. attēlu). Pašreizējās atbalsta politikas turpinājums lauku teritorijās (MLA maksājumu piemērošana) vienlaikus ar tiešmaksājumu reformu mazinās KLP reformas ietekmējošo lomu visā Latvijas lauksaimniecības attīstībā. Ieviešot vienādu tiešmaksājumu tiesību vērtības likmi visā Latvijas teritorijā, MLA maksājumu nozīmīgums un ietekme nedod iespēju noteikt “tīros” KLP reformas ieviešanas ieguvumus atkarībā no atbalsta saistības pakāpes ar ražošanu.
9. Līdz ar KLP reformas ieviešanu, **MLA maksājumus vajadzētu samazināt tikai pakāpeniski**, lai veidotu nosacījumus zemnieku adaptācijai jaunajās politikas izmaiņās ar mērķi vismaz nesamazināt lauksaimnieku ienākumus un zemes izmantošanas līmeņus politikas reformēšanas periodā. Ja MLA maksājumu pilnīga atcelšana notiktu viena gada laikā

Rādītājs	Scenārijs	Analizējamais periods		Novirzes no A9 scenārija līmeņa, %	
		2009.	2013.	2009.	2013.

(2007.), tas kopējos sektora ienākumus varētu samazināt par 8% (sk. 3.4. attēlu). **Tāpēc MLA maksājumi līdz reformas ieviešanas gadam (2009.) ir jāsamazina pakāpeniski, atbilstoši pārorientēto līdzekļu citiem lauku attīstības pasākumiem.**

10. **Vērtējot KLP reformas ieviešanas sekas vienlaikus ar pakāpenisko MLA maksājumu atcelšanu līdz 2009. gadam, ir iespējams noteikt "tīro" KLP reformas ieguvumu katrā analizējamā politikas scenārijā, atbilstoši atšķirīgiem lēmumu pieņemšanas kritērijiem, kas varētu saistīties ar:**

- zemes un darbaspēka izmantošanu;
- Latvijas lauksaimniecības sektora ienākumiem;
- sektora kopējo izlaidi un
- tiešā atbalsta līmeni.

11. **Latvijas lauksaimniecības sektora attīstības prognožu rezultātus (līdz 2009. un 2013. gadam), saskaņā ar visiem analizējamiem KLP reformas ieviešanas scenārijiem, salīdzinot tos atbilstoši iepriekš norādītajiem kritērijiem, apkopo S2. tabula.**

S2. tabula. Analītisko aprēķinu rezultātu apkopojums A9, S9, S9I un S9a scenārijā uz 2009. un 2013. gadu

Sektora ienākumi, milj. Ls	A9	262	326		
	S9 lopi	258	325	-1,56	-0,42
	S9 augi	259	323	-1,18	-0,90
	S9	257	320	-2,11	-1,85
Kopējais subsīdiju apjoms, milj. Ls	A9	87	95		
	S9 lopi	79	92	-9,58	-3,06
	S9 augi	81	91	-7,48	-3,71
	S9	78	88	-10,30	-7,00
Kopējā izlaide, milj. Ls	A9	516	535		
	S9 lopi	514	534	-0,27	-0,17
	S9 augi	517	539	0,28	0,64
	S9	517	539	0,28	0,64
Darbaspēka izmantošana, milj. stundu	A9	46	38		
	S9 lopi	44	37	-4,36	-3,84
	S9 augi	44	37	-4,18	-3,83
	S9	44	37	-4,21	-3,86
Izmantojamā zeme, tūkst. ha	A9	1698	1698		
	S9 lopi	1608	1608	-5,33	-5,33
	S9 augi	1620	1620	-4,59	-4,59
	S9	1620	1620	-4,61	-4,61
Sektora ienākumi uz vienu darbaspēka vienības stundu, Ls	A9	5,76	8,57		
	S9 lopi	5,92	8,88	2,92	3,56
	S9 augi	5,94	8,83	3,13	3,04
	S9	5,88	8,75	2,19	2,08
Sektora ienākumi uz vienu LIZ, Ls	A9	154	192		
	S9 lopi	160	202	3,98	5,19
	S9 augi	160	200	3,57	3,86
	S9	158	198	2,62	2,89

Avots: LVAEI aprēķini

12. **Atšķirības starp KLP reformas ieviešanas variantiem sektora līmenī nav būtiskas.**

	2013.				Novirzes no A9 scenārija līmeņa, %		
	A9	S9	S9 lopi	S9 augi	S9	S9 lopi	S9 augi

13. Ja neņem vērā MLA maksājumu ietekmi uz TM reformas gaitu, var apgalvot, ka **saistītā atbalsta scenāriji dod lielāku iespēju paaugstināt lauksaimnieciskās darbības efektivitāti**, kas var izpausties izmantotās lauksaimniecības zemes un darbaspēka apjoma samazinājumā.
14. Savukārt **TM pilnīga atdalīšana (A9 scenārijs) ļauj apsaimniekot lielākas zemes platības** (galvenokārt uz papuvju, nekultivēto pļavu un ganību rēķina) **un palielināt faktiski izmantoto subsīdiu** apjomu lauksaimniecības sektoram.
15. Vērtējot KLP reformas ieviešanas sekas dažādos Latvijas reģionos, var secināt, ka **MLA maksājumu atcelšana dos papildu impulsu lauksaimniecības ražošanas attīstībai un zemes izmantošanai reģionos ar intensīvu lauksaimniecības ražošanu** (sk. S3. tabulu).

S3. tabula. Prognozētā lauksaimniecības zemes izmantošana Latvijas reģionos saskaņā ar A9, S9, S9a un S9l scenāriju 2013. gadā

Kurzeme	220,6	216,0	212,4	216,2	-2	-4	-2
Zemgale	357,5	373,2	347,3	373,0	4	-3	4
Vidzemes līcis	58,0	55,8	55,6	58,0	-4	-4	0
Viduslatvija	237,1	222,4	220,7	222,6	-6	-7	-6
Centrālā Latvija	356,9	333,8	351,0	334,0	-6	-2	-6
Austrumlatvija	468,1	418,7	420,7	416,5	-11	-10	-11
Kopā	1698,2	1619,8	1607,6	1620,3	-5	-5	-5

Avots: LVAEI aprēķini

16. **Līdz 2013. gadam izmantotās zemes platības Zemgalē palielināsies** maksimāli saistot vai nu visus tiešos maksājumus ar ražošanu (S9 scenārijs), vai arī saistot tiešos maksājumus tikai ar laukaugu ražošanu (S9a).
17. Savukārt, vērtējot „tīro” KLP reformas ietekmi reģionos ar **salīdzinoši ekstensīvu zemes izmantošanu lauksaimniecības vajadzībām, piemēram, Austrumlatvijā, A9 scenārijs par 10% palielina lauksaimniecības zemes platību izmantošanu**, salīdzinot ar TM maksimālās saistīšanas scenārijiem (sk. 3.12. attēlu).
18. Latvijas Centrālajā reģionā, kas vairāk specializējies uz lopkopības produkcijas ražošanu, **lielāku zemes platības izmantošanu veicinās A9 un S9l scenārijs** - par 6%, salīdzinot ar maksimālās saistības scenārijiem (sk. 3.13. attēlu).
19. **Vērtējot KLP reformas ietekmi uz atsevišķo lauksaimniecības nozaru attīstību, var secināt, ka dažos sektoros KLP politikas ietvaros piemērojami pasākumi, kas tiešā veidā nav saistīti ar atbalstu, prognožu rezultātus var iespaidot jūtāmāk nekā scenārijos formalizētie atbalsta pasākumi.** Tā ļoti lielu iespaidu uz Latvijas piena nozares izaugsmes iespējām atstāj no 2004. gada ieviestā **piena pārdošanas kvota**, kas būtiski ierobežo visu piena ražošanu, lai gan šīs nozares attīstībai Latvijā ir visai nozīmīgs potenciāls. Tāpēc līdz pat 2013. gadam sektora un reģionu līmeņos izstrādātajos scenārijos (gan pirms, gan pēc reformas ieviešanas) piena ražošanas apjomos nav prognozējamas nekādas variācijas (sk. 3.15. attēlu). Turklāt, ievērojot, ka liellopu gaļas ražošana joprojām eksistē kā Latvijas piensaimniecības sektora blakusnozare, redzams, ka, pat realizējot atšķirīgus atbalsta mehānismus, **liellopu gaļas nozares attīstība atkarībā no scenārija gandrīz nemainīsies.** Kopumā vērtējot graudaugu ražošanas prognozes, var secināt, ka saskaņā ar visiem politikas scenārijiem graudaugu un rapšu ražošana varētu pakāpeniski samazināties nekultivēto pļavu un ganību pieauguma dēļ. Mainoties atbalsta politikai, un maksājumiem par zemi labā lauksaimniecības stāvoklī būtiski palielinoties, laukaugi var tikt var izkonkurēti.
20. Analizējot KLP atbalsta reģionalizācijas perspektīvas, var secināt: **ja tiks pieņemts politisks lēmums vairāk atbalstīt reģionus ar intensīvāku lauksaimniecības ražošanu (RI scenārijs), visi analizētie scenāriji rāda, ka 2013. gadā vislielākās izmantotās platības būs Zemgales reģionā** - ap 373 tūkst. ha). Savukārt, ja tiks pieņemts lēmums **novirzīt atbalstu reģioniem ar samērā ekstensīvāku lauksaimniecības ražošanu (RE scenārijs)**, lai veicinātu efektīvāku ekonomisko darbību tajos, tad **rajonos ar intensīvāku zemes izmantošanu platības var pat samazināties** (sk. 3.19. attēlu).

Rādītājs	Scenārijs	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Viduslatvija	Centrālā Latvija	Austrumlatvija
----------	-----------	---------	---------	----------------	--------------	------------------	----------------

21. Analizējot zemes izmantošanas struktūru dažādos reģionalizācijas scenārijos Pierīgas reģionā, var secināt, ka zemes izmantošana lauksaimniecības vajadzībām, gadiem ejot, samazināsies (sk. 3.20. attēlu). Tā A9, RF un RI scenārijā 2009. gadā varētu būt izmantoti tikai 67% no paredzētās references platības (atbalstam piemērojamām lauksaimniecības zemēm). RE scenārijā izmantojamo lauksaimniecības zemju īpatsvars būs vēl zemāks - 61%. Arī 2013. gadā šīs zemes īpatsvars scenārijos nemainīsies.
22. Savukārt Austrumlatvijas reģionā, kā redzam 3.21. attēlā, lauksaimnieciskās zemes izmantošana var pat nedaudz pārsniegt (par 25%) references platības. Latgales reģionā zemniekiem būs izdevīgi saņemt tiešos maksājumus par lauksaimniecisko zemi, palielinot papuvju, nekultivēto pļavu un ganību platības zemes izmantošanas struktūrā. Tāpēc **visos scenārijos Latgalē tiek prognozēts papuvju, nekultivēto pļavu un ganību platību palielinājums no 38% 2006. gadā līdz 70% 2013. gadā bez būtiskām zemes izmantošanas struktūras variācijām atkarībā no scenāriju veida**, jo atbalsta maksājums (ap EUR 70 uz ha) motivē zemniekus ražošanu pārtraukt un saņemt subsīdijas par labā lauksaimniecības stāvoklī koptu zemi, pat neraugoties uz nelielo atbalsta likmju variāciju scenārijos. Šī saimniekošanas stratēģija Latgalē varētu būt tik pievilcīga, ka labam lauksaimniecības stāvoklim atbilstošās zemes platības var palielināties un pārsniegt pat references platības, lai gan reāli atbalsta likme procentuāli samazinās līdz EUR 59 (palielinoties atbalstāmo zemju platībām).
23. Vērtējot Latvijas reģionu potenciālās iespējas sociāli un ekonomiski izlīdzināties (RE, RI, RF scenārijs), var secināt, ka RE scenārijs ļauj mazināt atšķirības starp reģionu ienākumiem un izmantojamām lauksaimniecības zemes platībām (sk. 4. tabulu un 11. pielikumu). Savukārt RI scenārijs, kas paredz atbalsta apjomu būtisku palielinājumu reģioniem ar samēra intensīvu lauksaimniecības ražošanu, var izraisīt pārkompensēšanas problēmas, īpaši Zemgalē un Pierīgā, kad tiešo subsīdiju apjoms 2013. gadā palielināsies attiecīgi par 35% un 22%, salīdzinājumā ar A9 scenāriju, kas paredz vienotas atbalsta likmes piemērošanu visos Latvijas reģionos Ls 64,3 līmenī.

3. tabula. RE, RF un RI scenāriju novirzes* no bāzes scenārija (A9) 2013. gadā, %

Sektora ienākumi	RF	0,2	7,5	-1,2	-0,2	-2,2	-7,5
	RE	2,4	-7,9	-4,6	0,5	2,6	6,9
	RI	-5,3	10,7	4,6	-2,8	-5,3	-6,6
Izmantojamā zeme	RF	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
	RE	0,0	-6,7	-8,9	0,0	9,6	0,2
	RI	-4,4	1,2	0,0	-6,5	0,0	0,0
Kopējā izlaide	RF	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
	RE	0,0	-0,6	-0,3	0,0	0,0	0,0
	RI	0,0	0,5	0,0	-0,2	0,0	0,1
Kopējais subsīdiju apjoms	RF	0,3	24,4	-6,5	-0,3	-3,9	-10,3
	RE	8,7	-33,0	-29,3	2,4	8,6	8,5
	RI	-14,7	35,3	22,2	-5,1	-9,7	-8,9
Darbaspēka izmantošana	RF	0,7	2,2	5,4	9,1	-19,5	-10,8
	RE	0,6	-1,7	0,9	9,1	-14,0	-10,3
	RI	-2,2	2,2	5,3	3,5	-19,3	-10,6
Sektora ienākumi uz vienu darbaspēka vienības stundu	RF	-0,5	5,2	-6,2	-8,6	21,4	3,7
	RE	2,4	-11,0	0,8	0,8	-1,7	14,9
	RI	-2,7	3,0	5,9	2,7	-3,3	0,8
Sektora ienākumi uz vienu LIZ	RF	0,2	6,3	-1,2	-0,2	-2,2	-7,4
	RE	2,2	-7,2	5,9	0,7	-4,2	15,3
	RI	-1,2	2,9	5,8	4,2	-3,1	0,9

Avots: LVAEI aprēķini

* ((X/A9)-1)*100%

Rekomendācijas

Balstoties uz veikto KLP reformas kvantitatīvo analīzi, iegūtajiem aprēķiniem un izdarītajiem secinājumiem, varam sniegt vairākas rekomendācijas.

1. KLP politikas reformu Latvijā būtu ieviest iespējami vēlākajā gadā, turpinot Vienotā platību maksājuma shēmu piemērošanu līdz 2009. gadam. Tas ļaus:
 - Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem un lauku teritoriju iedzīvotājiem nodrošināt lielāku papildu atbalsta apjomu absorbēšanu, kas 2008.gadā var veidot ap Ls 18 milj., un **radīs papildu impulsu agrārā sektora attīstībai un sektora kopējo ienākumu palielinājumam;**
 - **papildus iesaistīt aprītē vairāk nekā 200 tūkst. ha lauksaimnieciski izmantojamās zemes,** tādējādi arī dodot iespēju lielākam cilvēku skaitam lauku teritorijās saistīt savu saimniecisko darbību ar lauksaimniecības sektoru;
 - **labāk sagatavot institucionālo bāzi politikas pārmaiņām nākotnē,** nodrošinot iespējamo lauksaimniecības un lauku politikas pēctecību un mijiedarbību, saskaņojot lauksaimniecības un lauku politikas mērķus un pasākumus (piem., lauku attīstības programmu ar tiešā atbalsta jaunā mehānisma ieviešanu) un veidojot pamatu jaunam politikas programmēšanas periodam.
2. Zinot, ka atbalsts mazāk labvēlīgiem apvidiem var būtiski ietekmēt visu KLP reformas ieviešanas gaitu Latvijas lauku teritorijās, var rekomendēt **sabalansēt KLP pirmā un otrā pīlāra pasākumu piemērošanu. Pārmērīgu mazāk labvēlīgo apvidu atbalsta maksājumu turpinājums Latvijas lauku teritorijās var mazināt tiešā atbalsta atdalīšanas nozīmi un KLP reformas mērķis - vairāk orientēt ražotājus uz tirgus vajadzībām un, atbilstoši tirgus situācijai, paaugstināt lauksaimnieku atbildību par pieņemtiem lēmumiem - var arī līdz galam nebūt sasniegts.**
3. Lai izvairītos no atsevišķu teritoriju pārkompensēšanas, **var rekomendēt apsvērt ideju par MLA atbalsta samazināšanu vai pat atcelšanu jau tuvākajā laikā (sākot no 2007. gada), transformējot MLA atbalstu citos lauku attīstības pasākumos, piemēram, atbalstā investīcijām.**
4. **MLA maksājumu atcelšanas gadījumā varētu rekomendēt atbalstu samazināt pakāpeniski** - ar mērķi vismaz nesamazināt lauksaimnieku ienākumus un zemes izmantošanu, lai izvairītos no sociāliem konfliktiem un veidotu nosacījumus pakāpeniskai zemnieku adaptācijai jaunajās politikas izmaiņās. **Reformu ieviešot 2009. gadā, MLA maksājumi varētu būt atcelti pavisam, pārorientējot atbalstāmos līdzekļus citiem lauku attīstības pasākumiem.**
5. Ņemot vērā KLP reformas ieviešanas variantu (scenāriju) kvantitatīvo novērtējumu, var apgalvot, ka **viennozīmīgi “vislabākā” politikas attīstības varianta nav,** jo katrs politikas īstenošanas scenārijs var būt vērtējams no dažādiem aspektiem un katru no tiem var raksturot virkne priekšrocību un trūkumu (sk. S2. tabulu).
6. Tomēr, izanalizējot katra scenārija pozitīvās un negatīvās īpašības, **varam rekomendēt apsvērt KLP reformas S9 vai S9a scenāriju īstenošanas iespējas.** Šie scenāriji ir visai līdzīgi un paredz vai nu maksimālo TM sasaisti ar ražošanu 2009. gadā visos lauksaimniecības pamatsektoros (S9), vai tikai maksimāli atļauto 25% laukaugu maksājumu un 100% maksājumu par saražotajām sēklām sasaisti ar ražošanu. Šo scenāriju galvenās priekšrocības un trūkumi, salīdzinājumā ar pārējiem KLP reformas īstenošanas scenārijiem, atspoguļoti tabulā:

S5. tabula. S9 un S9a scenāriju kopnovērtējums

S9 un S9 _{augi} scenāriju priekšrocības	S9 un S9 _{augi} scenāriju trūkumi
1. Nodrošina mērķtiecīgu lauksaimniecības ražošanas veicināšanu, atbalstot konkrētu produktu ražošanu vai lauksaimniecības nozari.	1. S9 gadījumā var būt absorbēti mazāk finansu līdzekļu no ES budžeta. Saskaņā ar LVAEI vērtējumiem, kopējā finansiālā „aploksne” Latvijas lauksaimniecības

<p>2. Veicina efektīvāku lauksaimniecības ražošanas attīstību un resursu izmantošanu.</p> <p>3. Dod iespēju samērā vienkārši noteikt atbalstāmos apjomus un politikas ietekmēšanas sekas.</p> <p>4. Nodrošina Latvijas atbalsta politikas pēctecību, iestājoties ES un reformējot KLP.</p> <p>5. Novērš politisko un sociālo spriedzi politikas reformēšanas gaitā, samierinot dažādas interešu grupas (ražotāju grupas).</p> <p>6. Neizslēdz arī KLP reformēšanas būtību, atstājot iespēju joprojām atdalīt lielāku atbalsta daļu no lauksaimnieciskās ražošanas.</p>	<p>tiešajam atbalstam varētu būt par Ls 7 milj. mazāka salīdzinājumā ar A9 scenāriju (S9a - par Ls 4.milj.).</p> <p>2. Ar zemāku atbalsta absorbēšanas spēju S9 un S9I scenārijā, Latvijas lauksaimniecības sektora kopējie ienākumi varētu samazināties. Savukārt kopējie ienākumi no intensīvās lauksaimnieciskās darbības, kā arī ražošanas izlaide var pat palielināties.</p> <p>3. Ir nepieciešama salīdzinoši sarežģītā atbalsta administrēšanas mehānisma realizācija.</p>
---	--

7. **Nebūtu lietderīgi piemērot iespējamo tiešā atbalsta diferencēšanu Latvijā ar mērķi zālāju maksājumiem novirzīt lielāko daļu no lopkopības nozarei piemērotajiem nacionālajiem finansu “griestiem”.** Lopkopības maksājumu „aplokšņu” īpatsvars kopējā atbalstā, atšķirībā no zālāju īpatsvara kopējā LIZ, ir neliels, un lopkopības attīstības veicināšanai paredzētā zālāju atbalsta likme veidojas zemāka nekā ir vienotā likme.
8. Par tiešā atbalsta reģionalizācijas lietderību Latvijā KLP reformēšanas ietvaros varētu spriest, tikai pamatojoties uz konkrētiem kritērijiem atbalsta reģionālai dalīšanai. Kopumā ir pamats apgalvot, ka reģionālā atbalsta politika varētu būt krietni spēcīgāks un efektīvāks valsts iejaukšanas līdzeklis lauksaimniecības reģionālajā izvietojumā, nekā vienādu tiesību likmju piemērošana visā Latvijā. LVAEI veiktajā analītiskajā novērtējumā ir piedāvāti trīs iespējamie varianti atbalsta reģionalizācijai: 1) atbalstu vairāk novirzīt intensīvi ražojošiem lauksaimniecības reģioniem; 2) atbalstu vairāk novirzīt reģioniem ar mazāk attīstītu lauksaimniecisko ražošanu un ekstensīvu zemes izmantošanu 3) sadalīt atbalstu Latvijas reģioniem atbilstoši pašreizējai lauksaimniecības ražošanas struktūrai. **Pieņemot lēmumu novirzīt atbalstu reģioniem ar samērā ekstensīvu lauksaimniecisko ražošanu (RE scenārijs), lai veicinātu saimniecisko darbību tajos, tad rajonos ar intensīvāku zemes izmantošanu apsaimniekotās platību var samazināties, kas neatbilstu KLP reformas vispārējam mērķim paaugstināt lauksaimnieciskās ražošanas konkurētspēju.**

Izmantotā literatūra un avoti:

- 1.' Treaty of Accession (<http://www.kum.hu/eu/angol/aa00012.en03.doc>), http://www.vm.ee/eng/euro/kat_308/3641.html, <http://www.euro.lt/sutartis/en/sutartis.htm>
- 2.' Council Regulation (EEC) No 1253/99 on the common organization of the market in cereals
- 3.' Council Regulation (EC) No 1255/1999 of 17 May 1999 on the common organisation of the market in milk and milk products
- 4.' Council Regulation (EC) No 1254/1999 of 17 May 1999 on the common organisation of the market in beef and veal
- 5.' Council Regulation (EC) No 1365/2000 amending Regulation (EEC) No 2759/75 of the Council of 29 October 1975 on the common organization of the market in pigmeat
- 6.' Council Regulation (EC) No 1251/1999 of 17 May 1999 establishing a support system for producers of certain arable crops
- 7.' Council Regulation (EC) No 1258/1999 of May 17 1999 on the financing of the common agricultural policy
- 8.' Council Regulation (EC) No 2529/2001 of 19 December 2001 on the common organisation of the market in sheep meat and goat meat
- 9.' Council Regulation (EC) No 1784/2003 of 29 September 2003 on the common organisation of the market in cereals
- 10.' Council Regulation (EC) No 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers and amending Regulations (EEC) No 2019/93, (EC) No 1452/2001, (EC) No 1453/2001, (EC) No 1454/2001, (EC) 1868/94, (EC) No 1251/1999, (EC) No 1254/1999, (EC) No 1673/2000, (EEC) No 2358/71 and (EC) No 2529/2001
- 11.' Council Regulation (EC) No 1787/2003 of 29 September 2003 amending Regulation (EC) No 1255/1999 on the common organisation of the market in milk and milk products
- 12.' Council of the European Union - <http://register.consilium.eu.int> EU Agriculture and Enlargement, http://europa.eu.int/comm/agriculture/publi/fact/enlarge/2002_en.pdf
- 13.' LR Lauksaimniecības likums.- Latvijas Vēstnesis, 08.11.1996, nr. 189
- 14.' LR Lauksaimniecības un lauku attīstības likums.- Latvijas Vēstnesis, 23.04.2004, nr. 64
- 15.' Latvijas Lauksaimniecības attīstības koncepcija (1998);
- 16.' Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004-2006.- R.: LR ZM, [http://www.zm.gov.lv/data/rdp_20040708\(final\).doc](http://www.zm.gov.lv/data/rdp_20040708(final).doc);
- 17.' Latvijas Lauku problēmu risināšanas un lauku attīstības koncepcija (2002);
- 18.' LR Lauksaimniecības ilgtermiņa investīciju kreditēšanas programma.- Latvijas Vēstnesis, 27.02.2004, nr. 32;
- 19.' LR Lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādes kreditēšanas programma.- Latvijas Vēstnesis, 06.08.2003, nr. 111;
- 20.' LR Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības kreditēšanas programma. -apstiprināta ar MK 07.11.2002. 649.rīkojumu;
- 21.' LR Ministru kabineta 2004.gada 3.augusta rīkojums Nr. 541 Par koncepciju " Par lauksaimniecības tiešajiem maksājumiem 2005.gadā" – Vēstnesis, 05.08.2004, nr. 123;
- 22.' LR Nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības attīstības programma.- Latvijas Vēstnesis, 16.10.2002, nr. 149;
- 23.' Pamatnostādnes par lauksaimniecības attīstību Latvijas laukos 2003.-2006.gadā.- R.: LR ZM, http://www.zm.gov.lv/data/zm_pamatnostadnes.doc;
- 24.' SAPARD Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstības programma (2000.-2006.).- R.: LR ZM, http://www.zm.gov.lv/data/sapard_20030723_lv.doc;
- 25.' Vienotais Programmdokuments 2004.- 2006.gadam (angl. - Single Programming Document Objective 1 Programme 2004-2006).- R.: LR FM, http://www.esfondi.lv/image/upload/spd2003_12.pdf;

- 26.' Bruto seguma aprēķins zemnieku saimniecībai 2002.gadā. Ozolnieki.:LLKC.2003.g. – 60.lpp.
- 27.' Latvijas 2001.°gada lauksaimniecības skaitīšanas rezultāti. - R.: LR CSP, 2003. – 416.lpp
- 28.' Latvijas lauksaimniecība 2002.gadā.- R.: LR CSP, 2003. – 50.lpp.
- 29.' Latvijas lauksaimniecības produkcijas konkurētspējas attīstības analīze. Ziņojums., R.: LVAEI. 2000. - 86.lpp.
- 30.' Latvijas reģioni skaitļos 2003.- R.: LR CSP, 2003. – 165.lpp.
- 31.' Lauku saimniecības Latvijā 2002. gadā.- R.: LR CSP, 2003. – 41.lpp.
- 32.' Lauku saimniecības Latvijā 2003. gadā.- R.: LR CSP, 2004. – 41.lpp.
- 33.' Lauka saimniecības Latvijā 2004. gadā.- R.: LR CSP, 2005. - 36.lpp.
- 34.' Latvijas statistikas gadagrāmata 2003.- R.: LR CSP, 2003. – 272.lpp.
- 35.' Lopbarības vajadzības plānošana/ Sast. J. Latvietis.– Jelgava: LLU, 1996.-27.lpp.
- 36.' Lauksaimniecībai maz piemēroto apvidu izvērtējums atbilstoši iespējamiem ES kritērijiem un pozīcijas argumentācijai sarunām ar ES.- R.: LVAEI, 2000.
- 37.' Pašreizējo un iespējamo lauku un lauksaimniecības atbalsta pasākumu iespējamais teritoriālais diferencējums.- R.: LVAEI, 2000.
- 38.' Priekšnoteikumi Lauksaimniecībai maz piemēroto apvidu programmas iekļaušanai Latvijas Lauksaimniecība un lauku politikā.- R.: LVAEI, 1999.
- 39.' Projekts “Eiropas Savienības kopējās lauksaimniecības politikas 2003.gada reformas ieviešanas Latvijas scenāriji un to īstenošanas novērtējums” (līgums par valsts subsīdiju saņemšanu Nr.140704/5491 un Nr. 281004/S586).
- 40.' Fadejeva.,L., Feldmans., D., (2004) Regional Issues of Agricultural Economy Effectiveness in Latvia. Paper presented at the IAMO Forum 2004 “The role of agriculture in Central and Eastern European rural development: Engine of change or social buffer?”.- Halle (Saale).:IAMO.- CD;
- 41.' Lehtonen., H., (2001) Principles, structure and application of dynamic regional sector model of Finnish Agriculture. Economic research publications.- Helsinki.: MTT.- p. 266;
- 42.' Ositis U., Barības līdzekļu novērtēšana atgremotāju ēdināšanā.– R., 1998.-2003.lpp.
- 43.' Perspectives for Latvian Agricultural Sector Development. Using of LAPA model approach for quantitative assessment. Scientific report.-Rīga.:LSIAE.1999.-p.68.
- 44.' Rokasgrāmata lauksaimniecības darbiniekiem.- R.: Latvijas Valsts izdevniecība, 1964.-650.lpp.
- 45.' Saktiņa D., Latvijas lauku teritorijas klasifikācija.- Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2000.- 52.lpp.
- 46.' Л.П Детковская, Е.М. Лиманова, Влияние удобрений на урожай и качество зерна, 1987, - 146с.
- 47.' Г.Н. Доброходов, А.А. Косынкин, Справочник зоотехника.- Москва.: Колос, 1980.- 768с.

Pielikumu saraksts:

Pielikums 1. LAPA modelis	66
Pielikums 2. ES KTO tiešmaksājumu likmes un ar ES saskaņotā pagaidu nacionālā atbalsta likmes 2004.-2008.gadā, visi scenāriji	70
Pielikums 3. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, A9 scenārijs	72
Pielikums 4. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RF scenārijs	73
Pielikums5. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RI scenārijs	76
Pielikums 6. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RE scenārijs	79
Pielikums 7. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9 scenārijs	83
Pielikums 8. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9(augi) scenārijs	84
Pielikums 9. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9(lopi) scenārijs	86
Pielikums 10. LAPA modelī izmantotas vērtības pieprasījuma cenu un aizvietošanas elastībām	88
Pielikums 11 RE, RF un RI scenāriju rezultātu apkopojums Latvijas reģionos, 2009. un 2013.gads.....	89

Pielikumi:

Pielikums 1. LAPA modelis

LAPA ir optimizācijas modelis, kas maksimizē kopējo ražotāju (lauksaimniecības ražotāju un pārstrādātāju) un patērētāju pārpalikumu. Šis modelis rēķina ikgadējus samērus starp kopējo sektora piedāvājumu un pieprasījumu, balstoties uz katra nākamā gada novērtētajiem simulācijas rezultātiem. Ražošanas mainīgie lielumi var mainīties katram simulācijas gadam tikai speciāli noteikto robežu ietvaros, paredzot zināmu ražošanas pārmaiņu aizkavēšanās efektu, kad kultūraugu platības vai dzīvnieku ganāmpulks nevar tikt būtiski palielinātas viena gada ietvaros, jo to neatļauj bioloģiskie un tehnoloģiskie ierobežojumi. Tāpēc politikas pārmaiņas, patēriņa tendences un ražošanas tehnoloģiju maiņas ir atkarīgas no moduļi "Regulējošie mainīgie" definētiem ārējiem (pētījuma autoru izdarītiem) pieņēmumiem.

LAPA modelis ir reģionālais modelis, kas dod iespēju analizēt lauksaimniecības ražošanu dažādās Latvijas teritorijās. Lai novērtētu KLP reformas reģionālo ietekmi, LAPA modelī tiek analizēti 6 Latvijas reģioni, kas savstarpēji atšķiras ar sociāli ekonomisko potenciālu, ražošanas nosacījumiem un piederību dažādām lauku atbalsta teritorijām, pārsvarā ievērojot atbalstu mazāk labvēlīgiem apvidiem (detalizētāk par Latvijas reģionālā dalījuma pamatojumu sk. 1. nodaļā). Turklāt modelis formalizē arī gala preču kustību definētajos reģionos, ievērojot transportēšanas izmaksas un attālumus starp reģionu centriem. Eksporta un importa plūsmu sadale notiek Pierīgas reģionā.

Modelī tiek analizētas visas Latvijas galvenās lauksaimnieciskās nozares: laukaugu, cukurbiešu (cukura), dārzeņu, augļu un ogu, piena, liellopu gaļas, cūkgaļas, aitu gaļas, putnu gaļas, olu un medus ražošana. Savukārt analizējamie kultūraugi iekļauj kviešus, miežus, auzas, rudzus, pākšaugus, tritikāli, griķus, linus, rapšus, cukurbietes, kartupeļus, skābarību, sienu, kultivētās pļavas un ganības, kas kopā veido zaļbarības platības. Modelī iekļauti arī Latvijā visizplatītākie dārzeņi, augļi un ogas: kāposti, burkāni, sīpoli, āboli, bumbieri, plūmes, upenes un zemenes.

Ņemot vērā faktu, ka kopš iestāšanās brīža Latvijas lauksaimniecībai ir piemērota Vienotā platības maksājuma shēma tiešā atbalsta administrēšanai, modelī iekļautas arī papuves un nekultivētās pļavas un ganības, kas kopā ar minēto nozaru aizņemamām platībām veido kopējo tiešajam atbalstam piemēroto references platību.

Cukura ražošana modelī ir balstīta uz fiksēto izejvielu (cukurbietes) un gatavo produktu (jēlcukuru un balto cukuru) cenu starpību. Pārējo produktu cenas ir ievērotas ražotāju cenu līmenī (iepirkuma cenās).

Piena un liellopu gaļas ražošanas nozarē analizēti dažāda vecuma kategoriju liellopi (teles, buļļi, teļi), piena un zīdītājgovis. Pārējos gaļas ražošanas sektoros analizētas sivēnmātes, cūkas, aitu mātes, aitas, dējējvistas un citi mājputni.

Ar LAPA modeļa palīdzību lauksaimniecības sektora attīstība analizēta laika posmā no 2003. gada līdz 2013. gadam. **Par bāzes gadu tika izvēlēts 2003. gads** - kā pēdējais gads, par kuru pieejama visjaunākā un aptverošākā statistiskā informācija. Turklāt, ievērojot, ka bāzes gada ekonomiskie rādītāji veido pamatu turpmākiem prognožu rezultātiem visā simulācijas periodā, bija nolemts galvenos sektora raksturojošos rādītājus bāzes gadā balstīt nevis tikai uz 2003. gada pieejamo statistisko informāciju, bet uz triju gadu (2001.-2003.) vidējiem rādītājiem. Šo rādītāju izmantošana ļāva izvairīties no būtiskām ikgadējām cenu, produktivitātes un ražošanas līmeņu svārstībām, kas lielā mērā atkarīgas no laikapstākļiem, nevis raksturo sektora attīstības līmeni konkrētā laika posmā.

LAPA ir optimizācijas modelis, ko raksturo klasiskā optimizācijas modeļa struktūra, kas satur mērķa funkciju, ierobežojumu sistēmu un pozitīvo nosacījumu optimizācijā izmantotos mainīgos (2.10). Ievērojot modeļa galvenos indeksus (modeļa vektorus vai dimensijas), LAPA modeļa struktūru un galvenās cēloņsakarības formulu veidā var atspoguļot šādi:

Mērķa funkcija

$$\begin{aligned}
TS = & \sum_{h=1}^r [\sum_{i=1}^n (a1_{gi} Q1_{gi} + a2_{gi} Q2_{gi} - 0,5b1_{gi} Q1_{gi}^2 - 0,5b2_{gi} Q2_{gi}^2 - kQ1_{gi} Q2_{gi}) \\
& - \sum_{k=1}^m (c1_{gk} Z_{gk} + 0,5c2_{gk} Z_{gk}^2) + \sum_{b=1}^{s_r} \sum_{j=1}^s X_{gbj} S_{bj} - \sum_{i=1}^n PROC_{gi} pc_i \\
& - \sum_{i=1}^n t_{ghi} T_{ghi} + \sum_{i=1}^n INTR_{gi} npr_i + \sum_{i=1}^n (E_{gi} - I_{gi}) ep_i \\
& + \sum_{z=1}^{n_r} (ER_{gz} - IR_{gz}) erp_z - \sum_{i=1}^n (I_{gi} ftc_i + E_{gi} EXC_{gi}) - \sum_{z=1}^{n_r} (IR_{gz} ftc_z + ER_{gz} EXC_{zi})] \Rightarrow \max
\end{aligned} \tag{0.1}$$

Nosacījumu sistēma

$$\sum_{h=1}^{s_r} \sum_{j=1}^s u_{gkj} X_{gj} - Z_{gk} \leq 0, \quad g=1, \dots, r; k=1, \dots, m; \tag{0.2}$$

$$\sum_{j=1}^s w_{glj} X_{gj} \leq M_{gl}, \quad g=1, \dots, r; l=1, \dots, q; \tag{0.3}$$

$$\sum_{f=1}^{n_f} F_{gjf} fu_f \geq funits_j; \tag{0.4}$$

$$Q1_{gi} - \sum_{j=1}^s e_{gij} X_{gj} - \sum_{h=1}^r T_{hgi} + \sum_{h=1}^r T_{ghi} + E_{gi} \leq 0, \quad g=1, \dots, r; i=1, \dots, n; \tag{0.5}$$

$$\sum_{i=1}^n v_{zi} PROC_{gi} - \sum_{j=1}^s e_{gij} X_{gbj} - \sum_{h=1}^r T_{hgz} + \sum_{h=1}^r T_{ghz} + ER_{gz} - IR_{gz} \leq 0, \quad g=1, \dots, r; z=1, \dots, n_r; \tag{0.6}$$

$$SF_{gf} - \sum_{b=1}^{s_r} \sum_{j=1}^s X_{gj} F_{gjf} + \sum_{h=1}^r T_{hgf} - \sum_{h=1}^r T_{ghf} - E_{gf} + I_{gf} \geq 0, \quad g=1, \dots, r; f=1, \dots, n_f; \tag{0.7}$$

$$yield_t = a + b \sum_{grains} w_{grain} F_{grain} + c \left(\sum_{grains} w_{grain} F_{grain} \right)^2; \tag{0.8}$$

$$(1 - W_l) X_{gbj} (t - 1) \leq X_{gbj} (t) \leq (1 + W_u) X_{gbj} (t - 1); \tag{0.9}$$

Nenegativitātes nosacījumi

$$Q_{gi}, X_{gj}, X_{gbj}, Z_{gk}, T_{ghi}, E_{gi}, I_{gi}, ER_{gz}, IR_{gz}, E_{gf}, I_{gf}, PROC_{gi} \geq 0, \\
g=1, \dots, r; b=1, \dots, s_r; h=1, \dots, r; i=1, \dots, n; j=1, \dots, s; k=1, \dots, m; \tag{0.10},$$

kur

Indeksi

g	reģioni-piegādātāji un reģioni-patērētāji ($g=1, \dots, r; h=1, \dots, r$)
b	subreģioni ($b=1, \dots, s_r$)
i	produktu veidi ($i=1, \dots, n$)
k	meklējamo ražošanas resursu veidi ($k=1, \dots, m$)
l	noteikto ražošanas resursu veidi ($l=1, \dots, q$)
z	produktu veidi starppatēriņam ($z=1, \dots, n_r$)
j	ražošanas aktivitātes virzieni (laukaugi un mājlopu veidi) ($j=1, \dots, s$)
f	lopbarības veidi ($f=1, \dots, n_f$)

Eksogēnie parametri

$a1_{gi}$	pieprasījuma apgrieztās funkcijas koeficients vietējam produktam i reģionā g
$a2_{gi}$	pieprasījuma apgrieztās funkcijas koeficients vietējam produktam i reģionā g
t_{ghi}	produkta i vienas vienības transportēšanas izmaksas no reģiona g uz reģionu h
$c1_{gk}, c2_{gk}$	meklējamā ražošanas resursa k cena reģionā g
F_{gjf}	lopbarības f apjoms, kas tiek dots j -tajam dzīvniekam reģionā g

f_{uf}	enerģijas satura koeficienti lopbarībā f
f_{units_j}	barības vienības, kas nepieciešamas j -tajam dzīvniekam
e_{gij}	ražošanas aktivitātes j produktivitātes koeficients, ražojot produktu i reģionā g
v_{zi}	produkta z normatīvais starppatēriņš produkta i pārstrādei
T_{ghz}	starppatēriņam paredzētā produkta z pārvadājumu daudzums no reģiona g uz reģionu h
T_{ghf}	lopbarības f pārvadājumu daudzums no reģiona g uz reģionu h
u_{gkj}	meklējamo ražošanas resursu k apjoms ražošanas aktivitātes virzienam j reģionā g
S_{bj}	subsīdijas, ko maksā par ražošanas aktivitāti j atbalsta subreģionā b
ep_i	produkta i cena Eiropas Savienībā
erp_z	starpprodukta z cena Eiropas Savienībā
EXC_{gi}	produkta i eksporta izmaksas no reģiona g
EXC_{gz}	starpprodukta z eksporta izmaksas no reģiona g
ftc_i	izmaksas par produkta i vienas vienības starptautisko tirdzniecību
ftc_z	izmaksas par starpprodukta z vienas vienības starptautisko tirdzniecību
npr_i	produkta i intervences cena
$INTR_{gi}$	produkta i intervences plūsma no reģiona g
pc_i	produkta i vienas vienības pārstrādāšanas izmaksas
SF_{gf}	lopbarības f ražošana reģionā g
$yield_t$	piena izslaukums no vienas govju gadā t
F_{grain}	katra graudu veida izmantošana lopbarībā
w_{grain}	katra graudu veida svars ražošanas funkcijā
M_{gl}	noteikto ražošanas resursu l maksimālais daudzums reģionā g
w_{glj}	noteikta ražošanas resursa l normatīvais patēriņš ražošanas aktivitātes virzienam j reģionā g
W_l, W_u	ražošanas apjoma pieauguma apakšējā un augšējā robeža

Endogēnie parametri

Q_{gi}	produktu patēriņš reģionā g
X_{gj}, X_{gbj}	ražošanas aktivitātes apjoms virzienam j reģionā g un subreģionā b
Z_{gk}	meklējama ražošanas resursa k izmantošana reģionā g
T_{ghi}	produkta i pārvadāšanas daudzums no reģiona g uz reģionu h
E_{gi}	produkta i eksports no reģiona g
I_{gi}	produkta i imports uz reģionu g
ER_{gz}	starpprodukta z eksports no reģiona g
IR_{gz}	starpprodukta z imports uz reģionu g
E_{gf}, I_{gf}	pārvadātās lopbarības f daudzums no reģiona g un uz reģionu g
$PROC_{gi}$	produkta i pārstrāde reģionā g

Mērķa funkcija ir otrās pakāpes funkcija, kurā cenas ir endogēnie parametri. Balstoties uz nelineārās programmēšanas dualitātes teoriju, analizējamo produktu cenām, kas izteiktas mainīgo veidā, ir jābūt vienādām ar ražošanas robežizmaksām. Tomēr šī vienlīdzība varētu arī netikt sasniegta, pateicoties mainīgo ierobežojumiem, kas ir izmantoti modeļa ierobežojumu sistēmā. Tādējādi mērķa funkcijas maksimizēšana, kad optimizējas kopējais ražotāju un patērētāju pārpalikums TS , imitē ikgadējās sektora reakcijas ar sabalansētību un, saskaņā ar mērķa funkciju, tiecas uz līdzsvara sasniegšanu. Turklāt ir pieņemts, ka individuālie ražotāji un patērētāji nevar ietekmēt tirgus cenu, un viņu mērķis ir optimizēt peļņu vai derīgumu.

Visi mainīgie, kas atspoguļoti mērķa funkcijā - pārtikas patēriņš, ražošana, pārstrāde, produkcijas transportēšana starp reģioniem, kā arī eksports un imports ir galvenie modeļa mainīgie.

Savukārt ražotājiem izmaksātās subsīdijas ir eksogēnie parametri, kas veido sektora pārpalikumu. Analizējamās patērētāju izmaksas un pakalpojumi citu sektoru pārpalikumā neietilpst.

Ierobežojumu sistēmas pamatu veido reģionālie līdzsvara vienādojumi visiem analizējamiem gala produktiem (sk. 2.5 vienādojumu), kas sabalansēti ar vietējo patēriņu un ražošanu katrā reģionā, ievērojot starpreģionālo gatavās produkcijas transportēšanu.

Bilances vienādojums (2.6) ir veidots atsevišķi gala produktiem un lauksaimniecības starpproduktiem, lai savienotu lauksaimniecības ražošanu un pārstrādes nozaru vajadzības pēc lauksaimnieciskās izcelsmes izejvielām.

Izejvielu patēriņš vairākumā lauksaimniecības nozaru ir konstants lielums. Tomēr nepieciešamais lopbarības daudzums ir endogēnais parametrs, kas nozīmē, ka konkrēta lopbarības veida izmantošana katram dzīvnieku tipam var mainīties atkarībā no reģiona. Ierobežojums (2.4) raksturo katra dzīvnieku tipa nepieciešamību pēc spēkbarības. Līdzīgi ierobežojumi tiek izmantoti, modelējot dzīvnieku vajadzību pēc proteīna un rupjās barības.

Endogēnie mainīgie lopbarības izmantošanas procesiem nosaka nelineāra rakstura sakarības, kas ir formalizētas lopbarības līdzsvara vienādojumā (2.7). Tas, cik daudz katrs lopbarības veids nepieciešams konkrētajā reģionā, tiek aprēķināts, summējot visu dzīvnieku vajadzību pēc šīs analizējamās lopbarības. Dzīvnieku vajadzības pieaugums pēc konkrēta lopbarības veida ir ierobežots modelī ar 3-10 % gadā, kam pamatā ir bioloģiski un tehnoloģiski ierobežojumi.

Modelējot piensaimniecības nozari, tiek izmantota kvadrātiskā piena ražības funkcija, kas nosaka piena izslaukuma palielinājumu atkarībā no rupjās barības aizvietošanas pakāpes ar graudiem. Vienādojumā (2.8) piena izslaukums no vienas govīs gadā t ir atkarīgs no konkrētā sākumizslaukuma (bāzes izslaukuma) līmeņa, no dažāda veida graudu daudzuma izmantošanas dzīvnieku barībā, kā arī no barības īpatsvara lopbarības devā. Jo vairāk spēkbarības tiks izmantots dzīvnieku ēdināšanā, jo lielāks būs izslaukums no vienas govīs. Tomēr ir svarīgi piebilst, ka kvadrātiskās funkcijas īpašības (funkcijas izliekums) nedod iespēju sasniegt būtisku piena izslaukuma palielinājumu atkarībā no graudu izmantošanas pieauguma lopbarībā.

Vienādojumā (2.2) reģionālā ražošana un pārstrāde ir atkarīgi no izmantojamo resursu daudzuma. Tiek pieņemts, ka visi ražošanas resursi nav tirgojami reģionos, tāpat nav iespējams tos transportēt starp dažādām Latvijas teritorijām. Turklāt, katram resursa veidam ir uzdota nemainīga cena.

Vienādojums (2.3) ierobežo ražošanas aktivitātes ar pieejamo resursu daudzumu M_{gl} , kas izpaužas arī ar ierobežoto zemes platību katrā reģionā.

Turklāt vairumam ražošanas mainīgo ir spēkā 2.9. ierobežojums, kas nosaka saistību starp ražošanas līmeņiem gadā t un $t+1$, kad bioloģisku un tehnoloģisku ierobežojumu dēļ ražošanas apjomi lauksaimniecībā nevar strauji pieaugt. Šī ideja ir formalizēta, izmantojot augšējos un apakšējos limitus lauksaimnieciskās zemes iesaistīšanai ražošanā vai dzīvnieku ganāmpulka palielināšanai.

Kā jau iepriekš minēts, visi modeļa mainīgie ir nenegatīvi lielumi. Pilnīga LAPA modelī formalizēto sakarību kopa atspoguļota [41.].

Modeļa programma ir izveidota GAMS (*Generalised Algebraic Modelling System*, versija 2.50, izplatīta 2003. gadā) sistēmas vidē, aprēķiniem izmantojot MINOS metodi, kas ir piemērota liela apjoma nelineārās programmēšanas uzdevumiem.

Pielikums 2. ES KTO tiešmaksājumu likmes un ar ES saskaņotā pagaidu nacionālā atbalsta likmes 2004.-2008.gadā, visi scenāriji

	2004			2005			2006			2007			2008		
	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā
	EUR/ ha														
Ziemas kvieši	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Vasaras kvieši	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Rudzi	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Mieži	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Auzas	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Pākšaugi	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Tritikāle	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Griķi	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Rapši	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Lini	20,66	65,96	86,62	26,44	68,06	94,50	32,61	69,76	102,38	37,43	72,82	110,25	44,19	81,81	126,00
Skābarība	20,66	17,90	38,56	26,44	15,63	42,07	32,61	12,97	45,58	37,43	11,66	49,09	44,19	11,91	56,10
Papuve	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Kultiv. pļavas un ganības	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Zaļbarība	20,66	17,90	38,56	26,44	15,63	42,07	32,61	12,97	45,58	37,43	11,66	49,09	44,19	11,91	56,10
Cukurbietes	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Kartupeļi	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Sīpoli	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Tomāti	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Gurķi	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Kāposti	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Burkāni	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Zemenes	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Ābeles	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Bumbieres	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Plūmes	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19
Ūpenes	20,66	0	20,66	26,44	0	26,44	32,61	0	32,61	37,43	0	37,43	44,19	0	44,19

	2004			2005			2006			2007			2008		
	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā	VPM	PVT M	Kopā
	EUR/dzīvn.														
Slaucamās govīs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zīdītājgovīs	0	138,5 7	138,57	0	134,45	154,45	0	130,0 3	170,03	0	126,5 9	173,26	0	128,4 3	168,4 3
Citi liellopi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nobar. cūkas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sivēnmātes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aitu mātes	0	13,22	13,22	0	12,60	14,70	0	11,94	16,14	0	11,42	16,99	0	12,07	16,27
Pārējās aitas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liellopu kauš. prēmijas	0	0	0	0	80,00	80,00	0	80,00	80,00	0	80,00	80,00	0	80,00	80,00
	EUR/ t														
Kartupeļu ciete	0	55,43	55,43	0	32,93	32,93	0	63,39	63,39	0	36,7	36,71	0	41,58	41,58
Piens	0	6,31	6,31	0	16,51	16,51	0	27,84	27,84	0	28,6	28,55	0	16,88	16,88
Sēklas	0	0	0	0	267,21	267,21	0	256,2 4	256,24	0	246,9	246,91	0	233,8 2	233,8 2
	Pagaidu nacionālais atbalsts ¹²														
Slaucamās govīs	0	51,67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aitu mātes	0	10,00	0	0	8,00	0	0	6,00	0	0	4,00	0	0	2,00	0
Sivēnmātes	0	11,67	0	0	9,33	0	0	6,70	0	0	4,67	0	0	2,33	0
Lini	0	83,33	0	0	66,67	0	0	50,00	0	0	33,33	0	0	16,67	0
Sēklas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003, Iestāšanās līgumu, CD2004/281/EC

¹² Pagaidu nacionālo atbalstu ir paredzēts izmaksāt līdz 2009. gadam,

Pielikums 3. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, A9 scenārijs

	2009			2010			2011			2012			2013		
	VM	PVTM	Kopā	VM	PVTM	Kopā	VM	PVTM	Kopā	VM	PVTM	Kopā	VM	PVTM	Kopā
	EUR/ ha														
Ziemas kvieši	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Vasaras kvieši	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Rudzi	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Mieži	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Auzas	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Pākšaugi	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Tritikāle	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Griķi	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Rapši	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Lini	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Skābbarība	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Papuve	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Kultiv. pļavas un ganības	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Zaļbarība	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Cukurbietes	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Kartupeļi	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Sīpoli	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Tomāti	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Gurķi	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Kāposti	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Burkāni	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Zemenes	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0,00	91,52
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	53,78	28,30	82,08	63,21	28,30	91,52	72,65	18,87	91,52	82,08	9,43	91,52	91,52	0	91,52

Tā kā A9 scenārijs paredz pilnīgu tiešā atbalstu atdalīšanu no ražošanas, šī scenārija ietvaros nav paredzēts izmaksāt ar konkrētas produkcijas ražošanu saistītos tiešos maksājumus, piem., maksājumus EUR/dzīvn. vai EUR/t.

Avots: LVAEI aprēķini, izmantojot R1782/2003, Iestāšanās līgumu, CD2004/281/EC

Pielikums 4. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RF scenārijs

	VM						PVTM					
	Kur-zeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija
2009	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Vasaras kvieši	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Rudzi	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Mieži	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Auzas	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Pākšaugi	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Triticāle	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Griķi	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Rapši	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Lini	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Skābbarība	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Papuve	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Kultiv.ļavas un ganības	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Zaļbarība	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Cukurbietes	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Kartupeļi	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Sīpoli	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Tomāti	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Gurķi	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Kāposti	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Burkāni	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Zemenes	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	54,25	68,42	50,42	53,40	49,71	41,35	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
2010	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Vasaras kvieši	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Rudzi	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Mieži	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Auzas	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Pākšaugi	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Triticāle	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Griķi	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Rapši	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Lini	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Skābbarība	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Papuve	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Kultiv.ļavas un ganības	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Zaļbarība	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Cukurbietes	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Kartupeļi	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Sīpoli	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Tomāti	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Gurķi	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76

	VM						PVTM					
	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija

	VM						PVTM					
	Kur-zeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija
Kāposti	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Burkāni	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Zemenes	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	63,77	80,43	59,27	62,76	58,43	48,61	28,55	36,01	26,54	28,10	26,16	21,76

2011	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Vasaras kvieši	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Rudzi	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Mieži	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Auzas	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Pākšaugi	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Tritikāle	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Griķi	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Rapši	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Lini	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Skābbarība	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Papuve	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Kultiv. pļavas un ganības	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Zaļbarība	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Cukurbietes	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Kartupeļi	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Sīpoli	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Tomāti	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Gurķi	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Kāposti	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Burkāni	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Zemenes	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	73,29	92,43	68,11	72,13	67,15	55,86	19,04	24,01	17,69	18,74	17,44	14,51
2012	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Vasaras kvieši	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Rudzi	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Mieži	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Auzas	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Pākšaugi	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Tritikāle	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25

Griķi	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Rapši	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Lini	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Skābbarība	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Papuve	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Kultiv. pļavas un ganības	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Zaļbarība	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Cukurbietes	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Kartupeļi	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Sīpoli	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Tomāti	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Gurķi	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Kāposti	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Burkāni	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Zemenes	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	82,81	104,44	76,96	81,50	75,87	63,12	9,52	12,00	8,85	9,37	8,72	7,25

2013	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vasaras kvieši	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rudzi	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mieži	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Auzas	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pākšaugi	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tritikāle	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Griķi	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rapši	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lini	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Skābbarība	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Papuve	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kultiv. pļavas un ganības	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zaļbarība	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Cukurbietes	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kartupeļi	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sīpoli	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tomāti	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gurķi	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kāposti	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Burkāni	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zemenes	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	92,33	116,44	85,80	90,87	84,59	70,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Tā kā RF scenārijs ir izveidots uz A9 scenārija bāzes, kas paredz pilnīgu tiešā atbalstu atdalīšanu no ražošanas, šī scenārija ietvaros nav paredzēts izmaksāt ar konkrētas produkcijas ražošanu saistītos tiešos maksājumus, piem., maksājumus EUR/dzīvn. vai EUR/t.											

	VM						PVTM					
	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Viduslavija	Centrālā Latvija	Austrumlatvija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Viduslavija	Centrālā Latvija	Austrumlatvija
2009	EUR/ ha											

Pielikums5. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RI scenārijs

Ziemas kvieši	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Vasaras kvieši	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Rudzi	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Mieži	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Auzas	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Pākšaugi	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Triticāle	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Griķi	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Rapši	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Lini	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Skābbarība	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Papuve	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Kultiv. pļavas un ganības	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Zaļbarība	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Cukurbietes	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Kartupeļi	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Sīpoli	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Tomāti	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Gurķi	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Kāposti	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Burkāni	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Zemenes	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	45,68	74,75	66,84	49,13	43,19	43,02	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64
2010	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Vasaras kvieši	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Rudzi	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Mieži	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Auzas	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Pākšaugi	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Triticāle	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Griķi	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Rapši	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Lini	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Skābbarība	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Papuve	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Kultiv. pļavas un ganības	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Zaļbarība	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Cukurbietes	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Kartupeļi	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Sīpoli	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76

	VM						PVTM					
	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-lavija
Tomāti	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Gurķi	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Kāposti	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Burkāni	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Zemenes	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	21,76
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	53,69	87,86	78,56	57,75	50,77	50,56	24,04	39,34	35,18	25,86	22,73	22,64

2011	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Vasaras kvieši	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Rudzi	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Mieži	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Auzas	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Pākšaugi	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Triticāle	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Griķi	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Rapši	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Lini	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Skābbarība	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Papuve	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Kultiv. pļavas un ganības	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Zaļbarība	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Cukurbietes	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Kartupeļi	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Sīpoli	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Tomāti	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Gurķi	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Kāposti	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Burkāni	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Zemenes	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	61,70	100,98	90,29	66,36	58,34	58,11	16,03	26,23	23,45	17,24	15,15	15,09
2012	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Vasaras kvieši	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Rudzi	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Mieži	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Auzas	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Pākšaugi	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Triticāle	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Griķi	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Rapši	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Lini	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55

Skābbarība	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Papuve	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Kultiv. pļavas un ganības	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Zaļbarība	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Cukurbietes	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Kartupeļi	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Sīpoli	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Tomāti	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Gurķi	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Kāposti	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Burkāni	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Zemenes	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	69,72	114,09	102,02	74,98	65,92	65,66	8,01	13,11	11,73	8,62	7,58	7,55

2013	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vasaras kvieši	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rudzi	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mieži	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Auzas	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pākšaugi	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tritikāle	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Griķi	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rapši	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lini	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Skābbarība	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Papuve	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kultiv. pļavas un ganības	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zaļbarība	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Cukurbietes	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kartupeļi	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sīpoli	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tomāti	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gurķi	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kāposti	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Burkāni	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zemenes	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	77,73	127,21	113,74	83,60	73,50	73,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Tā kā RI scenārijs ir izveidots uz A9 scenārija bāzes, kas paredz pilnīgu tiešā atbalstu atdalīšanu no ražošanas, šī scenārija ietvaros nav paredzēts izmaksāt ar konkrētas produkcijas ražošanu saistītos tiešos maksājumus, piem., maksājumus EUR/dzīvn. vai EUR/t.											

	VM						PVTM					
	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Viduslavija	Centrālā Latvija	Austrumlatvija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Viduslavija	Centrālā Latvija	Austrumlatvija
2009	EUR/ ha											

Pielikums 6. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, RE scenārijs

Ziemas kvieši	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Vasaras kvieši	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Rudzi	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Mieži	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Auzas	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Pākšaugi	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Tritikāle	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Griķi	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Rapši	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Lini	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Skābbarība	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Papuve	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kultiv. pļavas un ganības	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Zaļbarība	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Cukurbietes	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kartupeļi	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Sīpoli	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Tomāti	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Gurķi	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kāposti	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Burkāni	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Zemenes	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ūpenes	60,09	36,72	41,06	55,87	63,55	63,80	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
2010	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Vasaras kvieši	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Rudzi	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Mieži	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Auzas	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Pākšaugi	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Tritikāle	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Griķi	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Rapši	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Lini	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Skābbarība	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Papuve	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kultiv. pļavas un ganības	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Zaļbarība	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Cukurbietes	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kartupeļi	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Sīpoli	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58

	VM						PVTM					
	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-latvija	Kurzeme	Zemgale	Vidzemes līcis	Vidus-lavija	Centrālā Latvija	Austrum-latvija
Tomāti	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Gurķi	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Kāposti	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Burkāni	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Zemenes	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	70,63	43,16	48,27	65,67	74,70	75,00	31,62	19,32	21,61	29,40	33,45	33,58

2011	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Vasaras kvieši	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Rudzi	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Mieži	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Auzas	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Pākšaugi	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Tritikāle	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Griķi	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Rapši	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Lini	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Skābbarība	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Papuve	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Kultiv. pļavas un ganības	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Zaļbarība	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Cukurbietes	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Kartupeļi	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Sīpoli	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Tomāti	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Gurķi	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Kāposti	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Burkāni	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Zemenes	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	81,17	49,60	55,47	75,47	85,85	86,19	21,08	12,88	14,41	19,60	22,30	22,39
2012	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Vasaras kvieši	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Rudzi	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Mieži	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Auzas	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Pākšaugi	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Tritikāle	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Griķi	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Rapši	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19

Lini	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Skābbarība	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Papuve	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Kultiv.pļavas un ganības	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Zaļbarība	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Cukurbietes	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Kartupeļi	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Sīpoli	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Tomāti	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Gurķi	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Kāposti	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Burkāni	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Zemenes	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	91,71	56,04	62,68	85,27	97,00	97,38	10,54	6,44	7,20	9,80	11,15	11,19

2013	EUR/ ha											
Ziemas kvieši	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Vasaras kvieši	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Rudzi	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Mieži	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Auzas	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Pākšaugi	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Triticāle	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Griķi	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Rapši	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Lini	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Skābbarība	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Papuve	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Kultiv. pļavas un ganības	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Zaļbarība	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Cukurbietes	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Kartupeļi	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Sīpoli	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Tomāti	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Gurķi	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Kāposti	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Burkāni	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Zemenes	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
Ābeles	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bumbieres	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plūmes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Upenes	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58	102,25	62,48	69,88	95,07	108,14	108,58
	Tā kā RE scenārijs ir izveidots uz A9 scenārija bāzes, kas paredz pilnīgu tiešā atbalstu atdalīšanu no ražošanas, šī scenārija ietvaros nav paredzēts izmaksāt ar konkrētas produkcijas ražošanu saistītos tiešos maksājumus, piem., maksājumus EUR/dzīvn. vai EUR/t.											

	2009					2010					2011					2012					2013				
	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā
	VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM	

Pielikums 7. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9 scenārijs

	EUR/ha																								
Ziemas kvieši	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Vasaras kvieši	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Rudzi	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Mieži	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Auzas	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Pākšaugi	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Tritikāle	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Griķi	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Rapši	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Lini	43,77	21,89	23,63	11,81	101,09	51,45	22,05	27,56	11,81	112,88	59,13	14,78	31,50	7,88	113,29	66,76	7,42	35,44	3,94	113,55	74,49	0,00	39,38	0	113,87
Skābarība	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Papuve	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Kultiv. pļavas un ganības	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Zaļbarība	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Cukurbietes	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Kartupeļi	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Sīpoli	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Tomāti	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Gurķi	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Kāposti	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Burkāni	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Zemenes	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
Ābeles	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Bumbieres	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Plūmes	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Upenes	43,77	21,89	0	0	65,66	51,45	22,05	0	0	73,50	59,13	14,78	0	0	73,92	66,76	7,42	0	0	74,18	74,49	0,00	0	0	74,49
	EUR/dzīvn.																								
Slaucamās govīs	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00
Zīdītājgovīs	0	120,00	80,00	200,00	140,00	60,00	200,00	160,00	40,00	200,00	180,00	20,00	200,00	200,00	200,00	20,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	
Citi liellopi	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Nobar. cūkas	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Sivēnmātes	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Aitu mātes	0	6,30	4,20	10,50	0	7,35	3,15	10,50	0	8,40	2,10	10,50	0	9,45	1,05	10,50	0	10,50	0	10,50	0	10,50	0	10,50	

Pārējās aitas	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Liellopu kauš. prēmijas	0	19,20	12,80	32,00	0	22,40	9,60	32,00	0	25,60	6,40	32,00	0	28,80	3,20	32,00	0	32,00	0	32,00
	EUR/t																			
Kartupeļu ciete	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0,00
Piens	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0,00
Sēklas	0	191,64	127,76	319,390		223,57	95,82	319,390		255,51	63,88	319,390		287,45	31,94	319,390		319,390		319,39

Pielikums 8. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9(augi) scenārijs

	2009				2010				2011				2012				2013								
	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā					
	VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM						
	EUR/ha																								
Ziemas kvieši	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Vasaras kvieši	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Rudzi	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Mieži	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Auzas	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Pākšaugi	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Tritikāle	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Griķi	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Rapši	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Lini	46,89	23,44	23,63	11,81	105,77	55,11	27,56	27,56	11,81	122,04	63,34	15,83	31,50	7,88	118,55	71,56	7,95	35,44	3,94	118,89	79,79	0,00	39,38	0	119,16
Skābarība	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Papuve	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Kultiv. pļavas un ganības	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Zaļbarība	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Cukurbietes	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Kartupeļi	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Sīpoli	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Tomāti	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Gurķi	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Kāposti	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Burkāni	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Zemenes	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79
Ābeles	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Bumbieres	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Plūmes	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0,00	0	0	0,00
Ūpenes	46,89	23,44	0	0	70,33	55,11	27,56	0	0	82,67	63,34	15,83	0	0	79,17	71,56	7,95	0	0	79,51	79,79	0,00	0	0	79,79

	EUR/dzīvn.																																			
Slaucamās govīs	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Zīdītājgovīs	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0
Citi liellopi	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Nobar. cūkas	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Sivēnmātes	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Aitu mātes	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0
Pārējās aitas	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Liellopu kauš. prēmijas	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0		0,00	0,00	0,00	0
	EUR/t																																			
Kartupeļu ciete	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Piens	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0,00	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0
Sēklas	0		191,64	127,76	319,390			223,57	95,82	319,390			255,51	63,88	319,390			287,45	31,94	319,390			319,390			319,390			319,390			319,390			319,390	

Pielikums 9. Tiešo maksājumu likmes laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam, S9(lopi) scenārijs

	2009					2010					2011					2012					2013		
	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist.
	VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	
	EUR/ha																						
Ziemas kvieši	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Vasaras kvieši	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Rudzi	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Mieži	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Auzas	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Pākšaugi	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Tritikāle	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Griķi	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Rapši	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Lini	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Skābarība	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Papuve	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Kultiv. pļavas un ganības	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Zaļbarība	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Cukurbietes	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Kartupeļi	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Sīpoli	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Tomāti	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Gurķi	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Kāposti	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Burkāni	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Zemenes	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0
Ābeles	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0	0,00	0
Bumbieres	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0	0,00	0
Plūmes	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0		0	0	0,00	0	0,00	0
Upenes	50,66	25,33	0	0	76,00	59,55	25,52	0	0	85,08	68,44	17,11	0	0	85,55	77,33	8,59	0	0	85,92	86,22	0,00	0

	2009					2010					2011					2012					2013		
	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist. atbalsts		Kopā	Atdal. atbalsts		Saist.
	VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	SM*	PTVM		VM	PTVM	
	EUR/dzīvn.																						

Slaucamās govīs	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
Zīdītājgovīs	0	120,00	80,00	200,00	0	140,00	60,00	200,00	0	160,00	40,00	200,00	0	180,00	20,00	200,00	0	200,00
Citi liellopi	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
Nobar. cūkas	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
Sivēnmātes	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
Aitu mātes	0	6,30	4,20	10,50	0	7,35	3,15	10,50	0	8,40	2,10	10,50	0	9,45	1,05	10,50	0	10,50
Pārējās aitas	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0
Liellopu kauš. prēmijas	0	19,20	12,80	32,00	0	22,40	9,60	32,00	0	25,60	6,40	32,00	0	28,80	3,20	32,00	0	32,00
		EUR/t																
Kartupeļu ciete	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0
Piens	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0
Sēklas	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0	0,00

Pielikums 10. LAPA modeli izmantotas vērtības pieprasījuma cenu un aizvietošanas elastībām

	Produkts	Eksporta funkcijas slīpums	Aizvietošanas elastību vērtība	Pieprasījuma cenu elastība
1.	Ziemas kvieši	0	6	-0,54
2.	Vasaras kvieši	0	6	-0,54
3.	Rudzu	0	6	-0,57
4.	Mieži	0	6	-0,48*
5.	Auzas	0	6	-0,57*
6.	Pākšaugi	0	6	-0,54*
7.	Tritikāle	0	6	-0,70*
8.	Griķi	0	6	-0,54
9.	Kartupeļi	0	6	-0,52
10.	Kartupeļu ciete	0,2	6	-0,52
11.	Lini	0	3	-0,8
12.	Rapši	0	4	-0,66
13.	Cukurs	0,5	2	-0,68*
14.	Liellopu gaļa	0,2	6	-1,15
15.	Cūkgaļa	0,2	6	-1,10
16.	Aitu gaļa	0,2	5	-1,00
17.	Putnu gaļa	0,2	5	-0,96
18.	Olas	0,5	3	-1,02
19.	Piens	0,2	2	-0,84
20.	Medus	0,2	3	-0,68
21.	Sīpoli	0	3	-0,80
22.	Tomāti	0	3	-0,80
23.	Atklāta lauka gurķi	0	3	-0,80
24.	Segto platību gurķi	0	3	-0,80
25.	Kāposti	0	3	-0,80
26.	Burkāni	0	3	-0,80
27.	Zemenes	0	3	-0,80
28.	Āboli	0	3	-0,80
29.	Bumbieri	0	3	-0,80
30.	Upenes	0	3	-0,80
31.	Plūmes	0	3	-0,80

Pielikums 11 RE, RF un RI scenāriju rezultātu apkopojums Latvijas reģionos, 2009. un 2013.gads

Rādītājs	Scenārijs	Kurzeme		Zemgale		Vidzemes līcis		Viduslatvija		Centrālā Latvija		Austrumlatvija	
		2009.	2013.	2009.	2013.	2009.	2013.	2009.	2013.	2009.	2013.	2009.	2013.
Sektora ienākumi, milj.Ls	A9	37,8	50,3	70,4	85,4	16,7	21,9	45,8	54,9	39,7	48,2	51,5	65,1
	RF	37,9	50,4	76,5	91,8	16,4	21,6	45,7	54,7	38,8	47,1	47,5	60,2
	RE	39,3	51,5	64,7	78,6	15,9	20,9	46,3	55,1	41,7	49,5	54,6	69,5
	RI	35,8	47,6	79,1	94,6	17,6	22,9	44,3	53,3	37,3	45,7	48,0	60,8
Izmantojamā zeme, tūkst.ha	A9	224,9	224,9	369,0	369,0	64,2	64,2	274,6	274,6	266,1	266,1	407,1	407,1
	RF	224,9	224,9	373,3	373,3	64,2	64,2	274,6	274,6	266,0	266,0	407,0	407,0
	RE	224,9	224,9	344,3	344,3	58,5	58,5	274,6	274,6	291,6	291,6	407,7	407,7
	RI	215,1	215,1	373,4	373,4	64,2	64,2	256,7	256,7	266,0	266,0	407,0	407,0
Kopējā izlaide milj.ls	A9	70,5	83,1	177,0	182,1	43,4	38,3	72,8	73,2	66,6	73,5	86,1	85,2
	RF	70,5	83,1	178,3	183,0	43,4	38,3	72,8	73,2	66,6	73,5	86,1	85,2
	RE	70,6	83,1	177,9	181,0	43,4	38,2	72,7	73,2	66,6	73,5	86,1	85,2
	RI	70,5	83,1	178,3	183,0	43,4	38,3	72,8	73,1	66,6	73,5	86,1	85,3
Kopējais subsīdiju apjoms, milj.Ls	A9	19,4	18,5	23,5	25,0	4,1	4,4	22,5	25,9	27,6	29,7	38,6	46,6
	RF	19,5	18,6	29,6	31,1	3,9	4,1	22,5	25,8	26,6	28,5	34,6	41,8
	RE	20,9	20,1	15,8	16,7	3,0	3,1	23,2	26,5	31,2	32,2	42,0	50,5
	RI	17,0	15,8	32,1	33,8	5,0	5,3	20,4	24,6	25,1	26,8	35,2	42,4
Darbaspēka izmantošana, milj.st	A9	5,7	5,6	11,9	9,7	2,5	1,7	6,1	5,2	9,3	7,9	10,1	8,2
	RF	6,2	5,7	12,0	9,9	2,5	1,8	6,9	5,6	7,0	6,3	8,7	7,3
	RE	6,2	5,7	11,6	9,6	2,4	1,7	6,9	5,6	7,6	6,8	8,7	7,3
	RI	6,0	5,5	12,0	9,9	2,5	1,8	6,5	5,4	7,0	6,3	8,7	7,3
Sektora ienākumi uz vienu darbaspēka vienības stundu, Ls	A9	6,6	8,9	5,9	8,8	6,8	13,0	7,5	10,6	4,3	6,1	5,1	8,0
	RF	6,1	8,9	6,4	9,2	6,6	12,1	6,6	9,7	5,5	7,4	5,4	8,3
	RE	6,3	9,1	5,6	8,2	6,6	12,2	6,7	9,8	5,5	7,3	6,3	9,5
	RI	6,0	8,6	6,6	9,5	7,0	12,9	6,8	9,9	5,3	7,2	5,5	8,3
Sektora ienākumi uz vienu LIZ, Ls	A9	168,1	223,5	190,7	231,4	259,6	341,1	166,7	199,8	149,4	181,1	126,5	159,9
	RF	168,6	224,1	205,1	246,0	256,0	337,1	166,3	199,4	145,9	177,1	116,6	148,0
	RE	174,8	229,0	187,8	228,4	271,2	357,1	168,8	200,8	143,1	169,6	134,0	170,6
	RI	166,3	221,3	211,8	253,3	273,5	356,7	172,6	207,7	140,2	171,7	117,9	149,4

Avots: LVAEI aprēķini